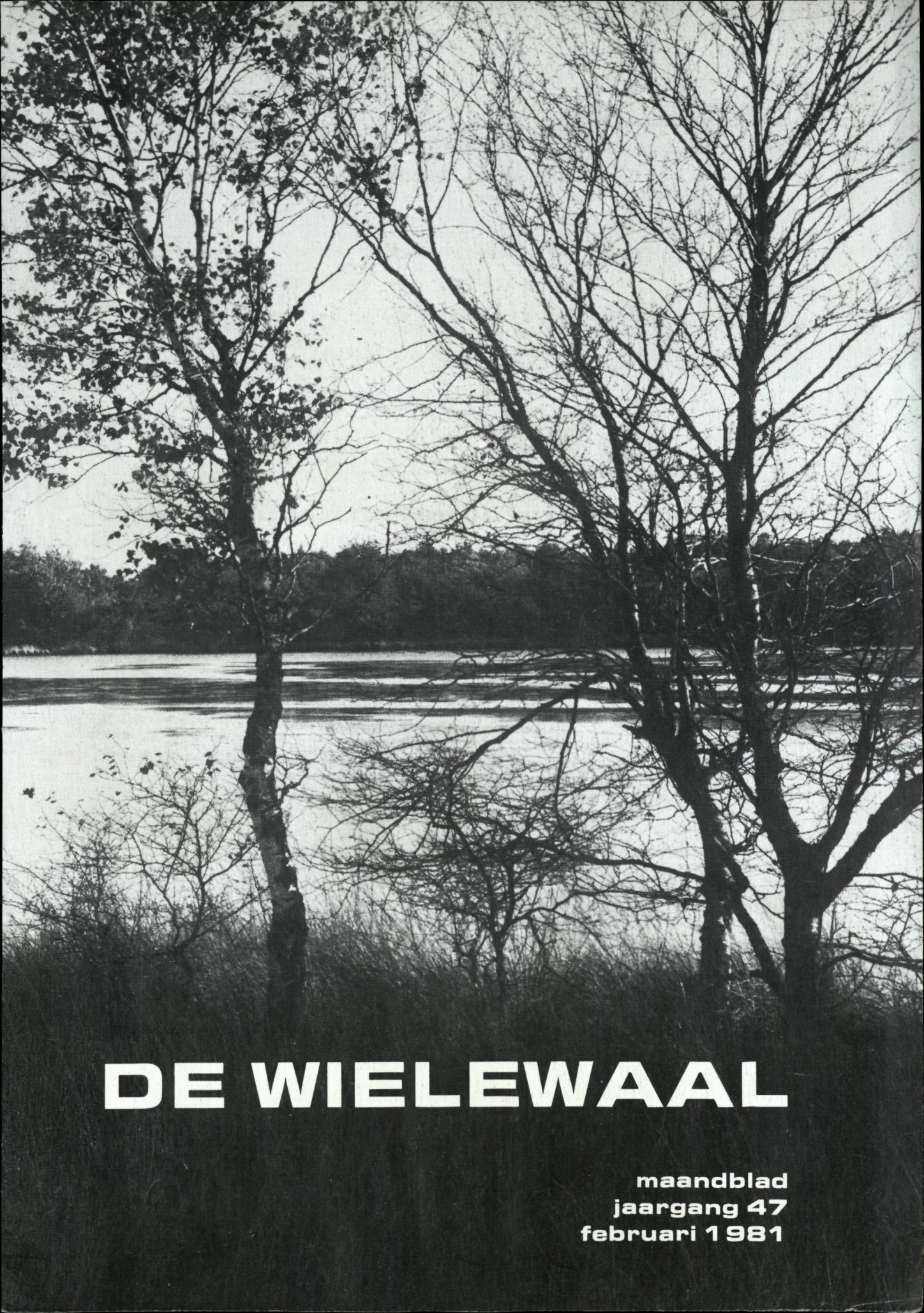

DE WIELEWAAL

maandblad
jaargang 47
februari 1981

DE WIELEWAAL

maandblad voor vogel- en natuurstudie

**uitgegeven met ondersteuning van het Ministerie
van Nationale Opvoeding en Nederlandse Cultuur.**

Hoofredacteuren: E.H. Fr. SEGERS: jaargang 1 tot en met 23

Dr. Fr. GROOTAERS: jaargang 24 tot en met 46

Redactie

Dr. H. MEEUS, redactiesekretaris, Langvenstraat 25, 2300 Turnhout (014/41 57 58)

P. HERROELEN, Van Asschestraat 33, 1910 Melsbroek (02/751 85 76)

J. VAN DEN STEEN, Metdepenningenstraat 1A, 9000 Gent (091/24 04 21)

Dr. P. VAN SANDEN, Parklaan 14, 9000 Gent (091/21 44 70)

Redaktieraad

H. FRANCKX, Dr. Fr. GROOTAERS, J. BLOEMEN, A. DE JONGHE, J. KIEBOOMS, R. WILLOCKX, Prof. Dr.
U. LIBBRECHT, G. LUYTS, Prof. Dr. A. DHONDT

Vereniging voor Vogel- en Natuurstudie DE WIELEWAAL

De vereniging heeft tot doel: de kennis en de bescherming van de natuur en in het bijzonder van de in het wild voorkomende vogels te bevorderen door alle middelen, o.m. door het oprichten van plaatselijke afdelingen, het houden van studiedagen, het uitgeven van een tijdschrift, het verspreiden van vogelboeken en natuurboeken, het oprichten van natuurreservaten. De vereniging werd in 1933 opgericht door E.H. Fr. Segers.

Samenstelling van het Bestuur

RAAD VAN BEHEER

Dagelijks Bestuur

H. FRANCKX, voorzitter, Vredelaan 29, 2500 Lier (031/80 47 32)

P. HERROELEN, ondervoorzitter en afgevaardigde Brabant, Van Asschestraat 33, 1910 Melsbroek (02/751 85 76)

F. VAN DEN BROECK, sekretaris, De Wilgen 41, 2060 Merksem (031/45 02 52)

E. MEYERS, penningmeester, Prof. Devochtstraat 39/4, 2300 Turnhout (014/41 00 69)

Leden

G. LACRES, Bekelstraat 62, 2700 Sint-Niklaas

W. ROGGMAN, Geeraardsbergsestraat 52, 9300 Aalst

J. VAN DEN STEEN, afgevaardigde Oost-Vlaanderen, Metdepenningenstraat 1A, 9000 Gent.

W. VAN SPAENDONK, afgevaardigde Antwerpen, Zevenbergen 50, 2500 Lier

R. VAN CRAEYNST, afgevaardigde West-Vlaanderen, Blauw Kasteelstraat 103, 8400 Oostende

E. WELLENS, afgevaardigde Limburg, Statiestraat 89, 3900 Lommel

Afgevaardigden Wielewaaljongeren

C. VAN LIERDE, Oude Grensstraat 2 B4, 1850 Grimbergen

J. ROYEAERD, St. Hubertstraat 255, 9800 Deinze

P. DELVAUX, Gierlesteenweg 351, 2300 Turnhout

TECHNISCH ADVISEUR VAN DE NATUURRESERVATEN

Ir. S. TYS, Beekstraat 16, 2800 Mechelen (015/41 12 78)

LIDMAATSCHAP EN ABONNEMENTEN

België: 350 F, Nederland: 400 F, andere landen: 500 F. Bijlid (zonder abonnement): 50 F.

Administratie: De Wielewaal, Graatakker 11, 2300 Turnhout. Giro: 000-0319785-73. Tel.: 014/41 22 52.

Fluktuaties van het aantal Spreeuwen (*Sturnus vulgaris*) in de Belgische fruitstreek in de fruitperiode van 1979

door Jan Stevens* en Antoon F. de Bont

Inleiding.

In het kader van een onderzoek over de voedingsbiologie van de Spreeuw (*Sturnus v. vulgaris*) in de Belgische fruitstreek hebben we in de fruitperiode 1979 in de omgeving van Sint-Truiden en Borgloon onder meer een aantal tellingen verricht in bepaalde staalgebieden met de bedoeling de aantalsfluktuaties in die gebieden te volgen.

We hebben de tellingen uitgevoerd in drie staalgebieden waarvan de oppervlakte en percelensamenstelling weergegeven zijn in de tabel 1. Het eerste gebied ligt te Velm, daar waar, volgens de plaatselijke bevolking, jaarlijks spreekwenschade zou zijn aan de kersenteelt. De twee andere liggen respectievelijk te Halle-Booienhoven en te Kerniel. Voor deze twee hebben we geen voorafgaande informatie over eventuele schade aan het fruit. Bij de keuze van de gebieden

hebben we gezocht naar voldoende variatie aan perceeltypes maar vooral naar voldoende variatie aan kersenboomgaarden, zoals blijkt uit de tabel 1. We hebben in deze staalgebieden in totaal 150 opnamen gemaakt, beginnende van vòòr de fruitperiode tot eind november 1979. In het eerste staalgebied werden ongeveer 3 maal zoveel opnamen gemaakt dan in de twee andere gebieden. Deze laatsten dienden vooral als controle. Er werden in het eerste staalgebied tot drie tellingen op een dag uitgevoerd. Alle opnamen werden uitgevoerd tussen de periodes dat de Spreeuwen van en naar de slaappleatsen vliegen.

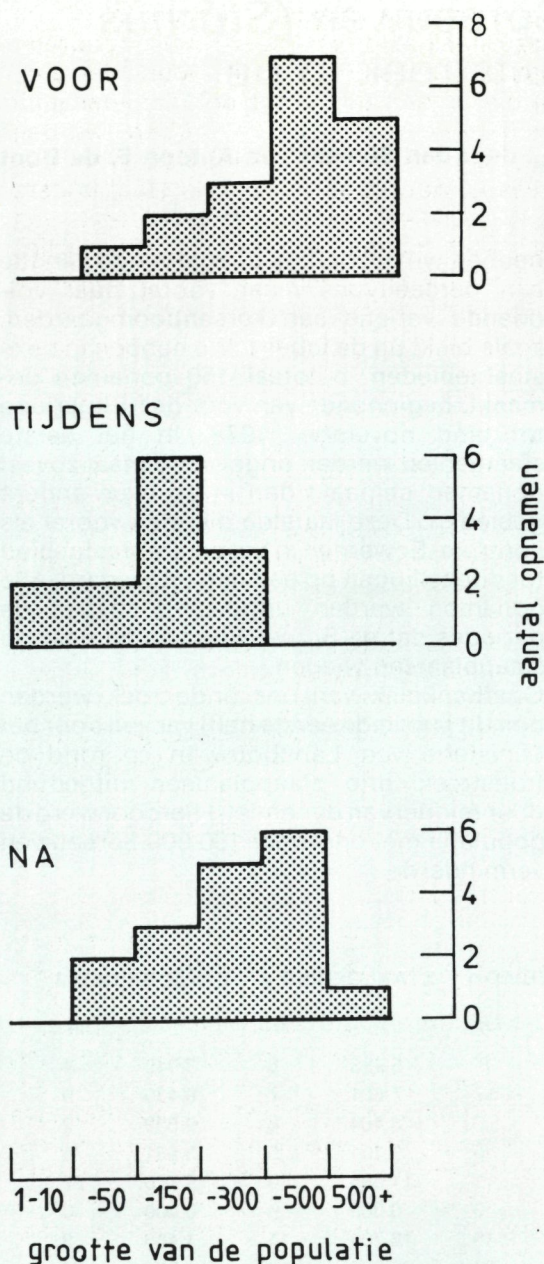
Onafhankelijk van ons onderzoek werden ook dit jaar in de eerste helft van juli door het Ministerie van Landbouw in en rond de fruitstreek drie slaappleatsen uitgedund door middel van dynamiet. Hierdoor werd de populatie met ongeveer 100.000 Spreeuwen verminderd.

	STAALGEBIED 1		STAALGEBIED 2		STAALGEBIED 3	
		n		n		n
1. hoogstamkersenweiden+pluk	3.963	8	5.233	5	3.948	4
2. hoogstamkersenweiden±pluk	7.794	7	7.621	7	9.430	9
3. hoogstamkersenweiden—pluk	5.747	6	6.464	8	0.832	2
4. gemengde kersenweiden	4.570	5	5.101	5	3.961	4
5. laagstamkersenplantage	12.624	11	11.635	20	15.726	27
6. weide met enkele fruitbomen	10.195	3	0.000	0	0.000	0
7. weide	11.674	10	18.704	15	1.483	3
8. veld	30.415	20	23.506	10	41.936	16
9. gemengde laagstamplantage	0.585	1	0.000	0	2.258	2
10. gemengde hoogstamboomgaard	4.293	8	4.816	6	8.392	7
11. hoogstam appel- en/of pereweide	0.956	2	6.231	6	3.598	6
12. laagstamplantage van peer - appel - pruim	7.117	7	10.125	5	8.391	8
Totale oppervlakte	49.9		37.7		38.7	

Tabel 1: Samenstelling van de drie staalgebieden uit verschillende perceeltypes. De tabel geeft per perceeltype en per staalgebied het % dat elk perceeltype uitmaakt van het totale staalgebied, het aantal percelen per perceeltype(n) en de totale oppervlakte van het staalgebied.

+ pluk: volledig geplukt; ± pluk: gedeeltelijk geplukt; — pluk: niet geplukt.

* I.W.O.N.L.-bursaai

Figuur 1. Frekwentieverdeling van het totaal aantal geregistreerde Spreeuwen per telling in drie onderverdelingen van de fruitperiode: vòòr de uitdunnings-aktie d.m.v. dynamiet door het Ministerie van Landbouw, tijdens de uitdunningen en na de uitdunningen tot eind augustus.

De verdeling is niet statistisch verschillend in de periodes vòòr en na de uitdunningen. Tijdens de uitdunningen is het totaal aantal geregistreerde Spreeuwen per telling significant kleiner dan in de periode ervoor ($P < 0.001$) en erna ($P < 0.02$).

Resultaten.

We hadden in de drie staalgebieden, zoals in andere delen van de fruitstreek (De Bont, 1975) te doen met een zeer lage broeddensiteit van Spreeuwen, in vergelijking met vele andere streken van België.

Tijdens de periode van de rijping der eerste kersen, (tweede helft van juni), steeg het aantal Spreeuwen zeer sterk in de drie staalgebieden. Deze stijging was praktisch volledig te wijten aan een toename van het aantal juvenielen. Meer dan 95 percent van de populatie in de staalgebieden in deze periode bestond uit juvenielen.

In het eerste staalgebied trad in de periode tussen de twee eerste uitdunningsakties een sterke daling op, echter niet plots maar gespreid over een periode van ongeveer acht dagen. De tweede uitdunningsaktie had plaats in de periode dat er in het eerste staalgebied praktisch geen Spreeuwen aanwezig waren. Het effect hiervan werd dan ook niet waargenomen.

Na enkele dagen gedurende dewelke er praktisch geen Spreeuwen aanwezig waren („vacuum”), nam het aantal dan weer opnieuw sterk toe.

De derde dunning had weer een daling van de populatie voor gevolg, die ook slechts tijdelijk was. Na enkele dagen steeg het aantal ook weer opnieuw. Na ongeveer een week was de populatie weer gestegen tot een peil, vergelijkbaar met dat van vòòr de uitdunningen.

De frekwentieverdeling van de grootte van het totaal aantal geregistreerde Spreeuwen per telling is niet statistisch significant verschillend tussen de periode vòòr de uitdunningsakties en die erna. Tijdens de uitdunningsakties zijn de geregistreerde aantallen per telling wel significant kleiner. Deze gegevens zijn weergegeven in de figuur 1.

De schommelingen van het aantal Spreeuwen tussen opeenvolgende teldagen in het eerste staalgebied waren groter ($P < 0.05$) in de periode van de uitdunningsakties dan in om het even welke andere periode van het jaar in dit gebied. Binnen dezelfde teldag waren de schommelingen steeds kleiner dan tussen opeenvolgende teldagen.

Bij vergelijking van de drie staalgebieden vinden we een goede overeenkomst qua aantalsfluctuaties. Het meest opvallende verschil was het grotere aantal individuen in het eerste staalgebied t.o.v. de twee andere,

vooral na de periode van de uitdunningen. In deze twee andere staalgebieden (waar we minder tellingen hebben uitgevoerd) kwamen na de uitdunningen slechts nu en dan nog spreekwagropen voor.

Uit de terugmelding van Spreeuwen die we gemerkt hadden met in de vlucht zichtbare vleugelmerktekens naar Feare (1978), bleek dat er niet alleen in de richting van de fruitstreek maar eveneens binnen de fruitstreek grote populatieverplaatsingen en uitwisselingen plaatsvonden, vooral in de periode van de ontploffingen. In de loop van augustus werden meer en meer dezelfde individuen op dezelfde plaatsen teruggezien. De vermenging en uitwisseling van de populatie in een bepaalde streek zou dan verminderd zijn. De lokale populatie werd meer stabiel.

Bespreking.

Het is algemeen bekend dat enkele weken na het verlaten van het nest de juveniele Spreeuwen van het eerste legsel in groepen rondvliegen en dat ze steeds verder uitzwermen van de broedplaatsen. De grote populatietoename tijdens het begin van de kersenperiode in onze staalgebieden, samen met de verplaatsing en het ontstaan van nieuwe slaapplekken, die in deze periode eveneens werden vastgesteld, waren duidelijk een gevolg van deze uitzuwing van de juvenielen van het eerste legsel.

Uit de figuur 1 is het duidelijk dat de uitdunningsakties een uitgesproken maar tijdelijk en plaatselijk effekt hadden op de spreekwagdensiteit in de fruitstreek. Mogelijk hadden deze akties eveneens grote populatieverplaatsingen voor gevolg, zoals blijkt uit de geleidelijke daling van het aantal na de eerste uitdunning, de geleidelijke opvulling van de leemte en de grote schommelingen tussen opeenvolgende tel-dagen in de periode van de dunningen in het eerste staalgebied.

De opvulling van het „spreekwagenvacuüm” in het eerste staalgebied, tot een peil vergelijkbaar met dat van vóór de uitdunningsakties, en het minder frekwent bezocht worden van de twee andere staalgebieden, zou kunnen verklaard worden door de hypotese dat de overblijvende en/of vervangende populatie na een dunning zich vrij snel op meer

geprefereerde plaatsen koncentreert (in casu staalgebied 1). Andere minder geprefereerde plaatsen (in casu staalgebieden 2 en 3) die bij een zeer grote populatiedensiteit toch regelmatig bezocht worden, worden het na de uitdunningen minder. Wel moet gezegd worden dat we in de twee andere staalgebieden niet zo intensief opnamen gemaakt hadden en sommige fluktuaties dus minder gedetailleerd konden volgen.

Besluit.

De fluktuatie van de spreekwagpopulatie in de fruitstreek in de loop van het jaar laat vermoeden dat de rijpe vruchten een sterke aantrekking uitoefenen op de, vooral juveniele, Spreeuwen van de omliggende streken. De uitdunningen door middel van dynamiet hadden in 1979 een duidelijk maar plaatselijk en tijdelijk effekt op de densiteit van de spreekwagpopulatie. De gevormde leemten worden in de loop van enkele dagen opnieuw opgevuld door een blijkbaar zeer mobiele overblijvende en/of vervangende populatie.

Samenvatting.

Tijdens 150 opnamen van de spreekwagpopulatie in 3 staalgebieden in de fruitstreek in de buurt van Sint-Truiden en Borgloon werden de populatiefluktuaties nagegaan. Ten opzichte van de kleine broeddensiteit steeg het aantal, vooral juvenielen, zeer sterk in het begin van de kersenperiode. De uitdunning van slaapplekken door middel van dynamiet door het Ministerie van Landbouw in de eerste helft van juli in en rond de fruitstreek, had een sterke maar plaatselijke en tijdelijke daling van de populatiedensiteit voor gevolg evenals grote populatieverschuivingen.

Bibliografie

- De Bont, A.F., 1975. De Spreekwag *Sturnus v. vulgaris* L., in de kersenstreek tijdens het voortplantingsseizoen. Gedrag en populatiesamenstelling. C.C.B.V., 13, 3: 8-14.
- Feare, C.J., 1978. A simple wing tag for Starlings. EPPO (pers.med.).

Drs. J. Stevens en Prof. Dr. A.F. de Bont, Laboratorium voor Systematiek en Ecologie, Zoölogisch Instituut, Universiteit Leuven, Naamsestraat 59, 3000 Leuven.

De „Zoute Kreek” te Zandvoorde bij Oostende

door Johan Vergaerde en Yvan Naesen

INLEIDING

De verkavelingen en de expansie van de stad Oostende schrijden onstuitbaar voort in de richting van de Zoute Kreek. Immobiliën-reuzen azen hebbertig op de kreek. Onbewuste rekreanten, vissers en jagers verstoren dagelijks dit enig natuurgebied. In onze machteloosheid tegenover dit onheil zullen we het krekengebied volgen in al zijn facetten, het jaar door, teneinde met wetenschappelijk verantwoorde gegevens toch nog invloed te hebben op de uiteindelijke bestemming van het gebied. Het is een opgave waarmee we zullen doorgaan... bijna wanhopend, doch ijverend voor het behoud van dit uniek stukje natuur in het al te onnatuurlijke Oostende.

GEBIEDSOMSCHRIJVING

De Zoute Kreek is een geheel van enkele krekken, visvijvers, rietkragen, weilanden en akkers op een viertal kilometer van het centrum van Oostende. In de onmiddellijke

omgeving liggen de plantenrijke spoorweg-berm van de veelbesproken lijn Oostende-Torhout, en de polder van Snaaskerke, waarin de kleiputten van de Snaaskerkse steenbakkerij, met zijn enorme wetenschappelijke waarde.

Dit krekengebied heeft een oppervlakte van ongeveer 120 hektaren. Het ligt midden in wat eens de polders van Oostende plachten te zijn.

De Zoute Kreek zelf is ontstaan rond het jaar 1600 toen tijdens het driejarig beleg van Oostende, om strategische redenen een gedeelte van de duinen geplaneerd werd zodat het water vrij de polders kon instromen. Van 1660 tot 1803 werden de krekken rondom Oostende gebruikt om de haven te spuien. Dit stukje geschiedenis verklaart waarom het water er zout was. De naam „Zoute Kreek” en de aanwezigheid van zeeaster in het gebied wijzen daar trouwens nog op. Stilaan is het zoutgehalte van het kreekwater verminderd. Nu is de Zoute Kreek zelf door brede rietkragen

omzoomd. De andere waterlopen, de Sluis-kreek en het Kamerlingsgeleed, zijn minder begroeid langs de oevers en zijn ook minder diep, daar de diepte van de Zoute Kreek hoogstens 1 meter bedraagt. De omliggende gronden worden voornamelijk gebruikt als weiden en akkers, waarop maïs, vlas, tarwe, gerst, bieten en bietenzaad geteeld worden.

BEZOEKEN

De kreek werd van begin september 1978 tot einde augustus 1980 meer dan 420 maal bezocht door diverse medewerkers. Ze werd, op enkele uitzonderingen na, steeds volledig en intens geteld. Dit komt neer op een frekwentie van 4 bezoeken per week. Bezoeken waarbij slechts enkele anekdoten doorspeeld werden zijn een toemaatje bij de intense tellingen.

Van op de spoorwegbermen of de Polderdijk is het gebied gemakkelijk te overzien, zodat verdere verstoring bij vogelobservatie onnodig en uiteraard uit den boze is.

Daar de vogels niet zijn los te denken van hun biotoop, vermelden we in dit verband de voornaamste planten, insecten, zoogdieren en amfibieën. Deze waarnemingen gebeurden toevallig of op enkele speciaal daartoe bestemde plantenuitstappen.

DE VOGELS IN HET KREKENGEBIED

Broedvogels

In twee jaar tijd werden precies 138 vogelsoorten waargenomen in het Zoute Kreek-gebied. Uit dit groot aantal soorten blijkt ontegensprekelijk de ornitologische waarde van dit gebied. De streek is vooral van belang voor doortrekkende en overwinterende vogels. Heel wat minder vogelsoorten overzomeren of broeden er. Daarbij valt op te merken dat enkele belangrijke broedgevallen verstoord worden, zodat we slechts van broedpogingen kunnen spreken. Denken we hierbij maar aan de Bruine Kiekendief, de Dodaars en de Kleine Plevier die door overentoesiaste rekreanten verstoord werden en aan de Tapuiten die nabij hun nestholte dood werden aangetroffen. Niettegenstaande deze inbreuken konden we toch geslaagde broedgevallen van zo'n 25 verschillende vogelsoorten noteren waaronder de Bergeend (1980: 2 paar met respectievelijk 10 en 15 jongen), Wilde Eend ($\pm$ 15 paar), Slobeend (1979: 1 paar met 7

pulli, 1980: 3 paar met 10 en 11 pulli), Torenvalk (1979: 1 paar met 1 jong, 1980: 1 paar met 6 jongen), Kluut (1979: 1 paar met 1 jong in een plasje van nauwelijks 10 m²), Koekoek (1979 en 1980: 1 paar; in 1980 werd ook een juveniele Koekoek gezien). Voor het eerst sedert 15 jaar broedde ook de Blauwborst langs de kreek, 2 juvenielen werden gezien. Ook het langdurig verblijf van de Snor en de Bosrietzanger laten vermoeden dat deze hier gebroed hebben. De Waterral werd voor 1979 eveneens als vermoedelijke broedvogel opgetekend.

Andere bevestigde broedgevallen zijn die van de Patrijs, Waterhoen, Meerkoet, Kievit, Veldleeuwrik, Boerenwaluw, Graspieper, Gele Kwik, Witte Kwik, Merel, Rietzanger, Rietgors, Kleine Karekiet, Kneu, Huismus, Ringmus, Spreeuw, Ekster en Zwarte Kraai. Waarschijnlijk zijn er nog andere broedgevallen in het gebied, maar die blijven dan ook vermoedelijk omdat we van oordeel zijn dat het beter is een soort minder op de lijst te hebben dan een broedsel te verstoren. We betreden het gebied dan ook uiterst zelden. Deze goede raad wordt lang niet door iedereen gevolgd en de verstoring is dan ook de grootste vijand van de hier verblijvende vogels geworden. De voornaamste oorzaak hiervan ligt in het feit dat het broedseizoen samenvalt met die periode waarin de mensen de tijd hebben om eens een dagje „in de gezonde lucht” door te brengen en dat het herfst- en winterseizoen samenvalt met grootse jachtescapades langs de kreek en in de gehele kustpolder. De jachtopziener houdt wel toezicht, maar dit schiet wel degelijk tekort. Steeds betreden vakantiegangers, vissers of landbouwers op een ongeoorloofde wijze het terrein. Een nieuwe bedreiging vormt ook de tele-geleide-vliegtuigrage die, ondanks het feit dat ze in strijd is met de wet, niet kan geweerd worden, zodat dagelijks heel wat mini-piloten hun tuigen over de broedende vogels laten scheren. Een beëdigd natuurwachter zou hier degelijk werk kunnen verrichten.

Doortrekkers

De verstoringen waarvan sprake hebben vooral een negatieve invloed op de doortrek, gezien de doortrekkers grootst in aantal zijn. Zo werd het Blauwborstje in april 1979 verjaagd toen een landbouwer het riet langs zijn akker kwijt wilde en het liet afbranden.

Dergelijke verstoringen, evenals vlak naast de kreek opererende pikdorsers zouden absoluut moeten beperkt worden in een gebied dat een uitstekende rustplaats is voor doortrekkers. Heel wat zeldzamere gasten genieten van dit krekengebied zoals de Geoorde Fuut, Roodhalsfuut, Aalscholver, Roerdomp, Ooievaar, Lepelaar, Kleine Zwaan, Krooneend, Buizerd, Rode Wouw, Sperwer, Boomvalk, Smelleken, Bonte Strandloper, Zwarte Ruiter, Groenpootruiter, Grutto, Regenwulp, Griel, Draaihals, Paapje, Roodborsttapuit, Cetti's Zanger, Sprinkhaanrietzanger...

In tegenstelling tot het voorjaar van 1979 kwam het waterpeil in 1980 een tijd lang zeer laag te staan. Deze lage waterstand werd veroorzaakt door droogte en door het zogenaamde watertrekken, ten gevolge het openen van de sluizen die dit krekengebied via andere waterlopen met de zee verbinden. Zo kwamen slibeilandjes en -oevers boven te liggen. De steltloperaantallen stegen merkkelijk tijdens deze periode. In vergelijking met vroegere inventarisaties door Paul Lingier en Walter Corveleijn (Corveleijn 1970, 1972) is er toch een achteruitgang waar te nemen.. Deze laagwaterstandperioden vormden een trekpool voor de meeste hier waar te nemen steltlopers zoals Kievit, Zilverplevier, Bontbekplevier, Kemphaan, Bonte Strandloper, Tureluur, Zwarte Ruiter, Groenpootruiter, Kanoetstrandloper, Witgatje, Oeverloper, Grutto, Wulp, Regenwulp en Watersnip. Ook de Blauwe Reiger en de Lepelaar genoten er ten volle van.

Wintergasten

Verscheidene soorten zijn én doortrekker én wintergast. Denken we hierbij maar aan de vele Futen en Dodaars, de ganzen (Rotgans, Brandgans, Grauwe Gans, Kolgans, Rietgans en Kleine Rietgans), de Smienten, de zaagbekken (Nonnetje, Middelste Zaagbek, Grote Zaagbek), de Blauwe Kiekendief, de Kramsvogel, de Koperwiek, Roek, Bonte Kraai, Zwarte Kraai. Een juveniel mannetje Blauwe Kiekendief verbleef de hele winter 1979-80 aan het krekengebied. Ten gevolge deze „gure” winter lagen de aantallen van waargenomen soorten hoger dan gewoonlijk. Deze „echte” winter was ook de oorzaak dat sommige soorten de hele maand januari afwezig bleven.

Ook in de winter blijven de inbreuken niet uit. Verstoring en jachtdruk verstoren de rust in het gebied. Ten bate van de jacht op de Watersnip werd het riet afgemaaid op bepaalde percelen en ter plaatse opgebrand. Dit lokt snippen. De in de winter vaak optredende overstromingen spoelen het achtergebleven organisch materiaal weg wat een verschraling meebrengt en de vegetatie ten goede komt. De recente afschaffing van de jacht op de Watersnip brengt mee dat het riet niet meer gemaaid zal worden. Er verblijven in het gebied nog meerdere Bokjes en Watersnippen.

Vaak wordt er gejaagd, hetzij langs de Zoute Kreek zelf, hetzij in de omgeving. Het is dan ook verstaanbaar dat de zowat 1500 Smienten die normaal de ganse winter in het krekengebied verblijven, wanneer ze ver-

stoord worden, gaan uitzwermen in de omgeving. Dit betekent dat deze Smienten, die nog steeds bejaagd mogen worden, met gevaar voor hun leven het krekengebied verlaten. Dit geldt evenzeer voor de hier vertoevende Wintertalingen en Wilde Eenden. De duidelijke afname van het patrijzenbestand in dit gebied was een argument om de patrijzenjacht af te schaffen, zoniet tijdelijk te verbieden. Dit kon worden bekomen van Minister Galle.

Ornitologisch beheer van de biotoop

Mits enige „biotoopverbetering” zou de Zoute Kreek aan de broed- en verblijfseisen van verschillende soorten voldoen. Met „biotoopverbetering” bedoelen we geen grote ingrepen in de natuurlijke gang van zaken, doch wel bij voorbeeld het laten ontwikkelen van andere oevervegetaties, verschillend van de rietkragen, van sliboevers, van bramen en meidoorns en het behoud van de paarden in de streek. We denken hier respektievelijk aan Dodaars, Fuut, Pijlstaart, Zomertaling, steltlopers, Zanglijsters, Merels, Gele Kwik...

De „afgedankte” spoorwegberm die langs het krekengebied loopt, bepaalt mede de waarde van de Zoute Kreek. De plantenrijkdom (en de vele zwammen op de dwarsbalken) staat vooraan op de argumentatielijst voor het behoud van deze berm in zijn huidige vorm. Deze spoorberm is tevens de nestelplaats van de Graspieper, de Kneu, de Bergeend...

Ook de stortplaats bepaalt mee de vogelrijkdom. De mogelijkheid dat in het nieuwe stort (nog in aanleg) weer Oeverzwaluwen gaan nestelen in de aarden wallen zoals twee jaar geleden is reëel. Dit broeden bepaalt de aanwezigheid van de Oeverzwaluw aan de 200 meter verder gelegen kreek. Ontoelaatbaar zijn werken aan deze wallen gedurende het broedseizoen, indachtig wat vorig jaar in Oud-Heverlee gebeurde. Ook de Kauwen en meeuwensoorten (Kokmeeuw, Kleine Mantelmeeuw, Grote Mantelmeeuw, Zilvermeeuw, Geelpootzilvermeeuw, Stormmeeuw) maken de reis tussen de vuilnisbelt en het krekengebied.

Bijna alle aanwezige Blauwe Reigers zijn afkomstig van de broedkolonie te Westkerke. Gedurende het broedseizoen werd ook een Krakeend gezien. Deze soort broedde niet zo ver van het gebied. De rietkraag van de

kreek vormt een slaapplek in de nazomer voor Boerenzwaluwen en Gele Kwikken. Ook de kleiputten van Snaaskerke zijn van grote invloed op de krekken. Enkele vogels vertoeven er en zwerven dan langs het krekengebied uit zoals de Knobbelzwaan, de Kuifeend, de Tafeleend, enz... De lijn die gaat van de Zoute Kreek naar de kleiputten is een druk bevogende trekroute voor waterminnende vogelsoorten.

Overige, nog niet vermelde vogelsoorten.

Nog niet vermelde soorten die werden waargenomen tijdens de voorbije twee jaar zijn: Kwartel, Fazant, Scholekster, Goudplevier, Steenloper, Zwarte Stern, Grote Stern, Houtduif, Holenduif, Turkse Tortel, Tortel, Velduil, Steenuil, Kerkuil, Gierzwaluw, Kuifleeuwrik, Huiszwaluw, Oeverpieper, Waterpieper, Noordse Gele Kwik, ♀ Zwarte Roodstaart of Gekraagde Roodstaart, Roodborst, Winterkoning, Heggemus, Grasmus, Tjif-tjaf, Spotvogel, Braamsluiper, Pimpelmeeus, Koolmees, Grauwe Gors, Vink, Groenling, Putter en Appelvink.

BIOTOPEN

Het spreekt vanzelf dat in een zo sterk variërend en door de tijd getekend landschap tal van verschillende biotopen aanwezig zijn. Naast de slibkanten, de wateroevers, rietkragen, plassen, velden en akkers spelen de planten hier een voorname rol.

Hoewel onvolledig is de plantenlijst van het gebied toch aanzienlijk. De wegbermen dragen de plantensoorten die zowat overal op wegbermen groeien. Vooral de pastinaak doet het hier goed. Ook bijen- en vlinder-aantrekkende soorten als klavers bloeien talrijk. Nog te vermelden vallen de kaardebol, agrimonie en theunisbloem, wat minder in aantal aanwezig. Deze wegbermen worden meestal slechts eens per jaar gemaaid, echter midden in de zomer, wat wel iets te vroeg is willen de planten zich kunnen uitzaaien. Een ander nadeel van de manier van maaien is dat het hooi niet verwijderd wordt, zodat zich een strooisellaag gaat vormen, wat de vegetatie niet ten goede komt. De berm van de „afgedankte” spoorweg is wellicht de meest plantenrijke van de streek. Heel wat geleide plantenuitstappen hebben hier plaats. Tussen een bloementapijt van akkerhoningklaver, wilde resida, grijskruid en duizendblad groeit en bloeit ook witbol,

pijlkruidkers, zeegroene rus, stinkende bal-lotte, zachte ooievaarsbek, vlasleeuwebek, boslathyrus, bosrank, schapezuring, zwa-luwtong, purpersteeltje, knoepkruid, akker-hoornbloem, avondkoekoeksbloem... Deze bloemenrijkdom op de zand- en -asgrond van de berm wordt gretig benut door snoepende koolwitjes, kleine vosjes, atalan-ta's, blauwtjes, oranje zandoogjes, maar ook de zweefvliegen, libellen en waterjuffers, penseelkevers, aaskevers... komen wel eens langs. Vroeger werd deze spoorberm na enkele jaren steeds afgebrand, een gebeuren dat nu achterwege blijft. Soms wordt het onderste deel gemaaid waardoor tussen een zijkant-vegetatie van voornamelijk grassen meer variatie komt en de anders onderont-wikkelde planten nu de bovenhand krijgen (bij voorbeeld: wikke, dovenetel, enz...).

Langs de kreken zelf verdienen vooral de waterplanten onze aandacht. Zeeaster wijst nog steeds op de zoute herkomst. Midden in het rietveld pronkt de wijde en riethoge waterzuring. Langs de oever vallen kattedoorn, grote waterweegbree, watermunt, zwanebloem, waterbies, mattenbies en grote lisdodde eerst op. In de koeputjes, die in het voorjaar een witte waterranonkel dragen, treffen we ook witte waterkers en nogmaals de grote waterweegbree aan. Later op het jaar moet de waterranonkel onderdoen voor klein kroos en grote kroosvaren. In de glooiingen tussen weilanden en plassen bloeit de gewone engelwortel, bitterzoet en heel wat pinksterbloemen.

Enkele boksdoores op de spoorweg, bramen, meidoorns, sleedoorns, populieren en knot-populieren, schietwilgen en een bescheiden stekelbes verfraaien het geheel tot een harmonie. De drassige overgangen van land naar water zijn het paradijs van de groene en bruine kikker, de gewone pad en de grote watersalamander. In het diepere water vinden we de boerekarper, snoekbaars, paling, ruis- en blankvoorn, brasem, blei en... het stekelbaarsje.

Over de velden regeren de hazen en konijnen, terwijl de egel, wezel, bunzing, mol, veldmuis, bruine rat, muskusrat en vleermuizen hun aandeel leveren in de voedselpiramide.

DE BESCHERMING VAN DE ZOUTE KREEK

Op advies van de Bestendige Deputatie van de provincieraad van West-Vlaanderen werd

de Zoute Kreek in het gewestplan Oostende-Middenkust opgenomen als R-gebied (reser-vaat). Hierdoor geniet deze zone een degelijke bescherming, althans volgens de overheid!!! De wettekst luidt namelijk: „Deze R-gebieden moeten wegens hun wetenschappelijke waarde bewaard worden en enkel handelingen en werken zijn toegestaan die nodig zijn voor de actieve of passieve bescherming van het gebied”. Het zou een goede zaak zijn indien het gebied zou geklasseerd worden als landschap, wat meteen een betere bescherming zou beteken. Het stadsbestuur van Oostende heeft hierover gunstig advies uitgebracht, doch... de bescherming is er nog steeds niet. Ook de wet op het natuurbehoud zou de klassering van de Zoute Kreek in de hand werken. De vraag is alleen wanneer de uitvoeringsbe-sluiten hiervan zullen verschijnen. Ondanks de (papieren) gewestplanbescherming bedreigen alledaagse voorvallen voortdurend het krekengebied, zodat we ons stilaan beginnen af te vragen hoelang een échte bescherming nog zal uitblijven, waar de expansie van de stad Oostende zal ophouden en hoelang we nog weerloos moeten toezien hoe een waardevol natuurgebied voor onze ogen wegwijnt...

SLOT

Met deze beschrijving van de Zoute Kreek, een wetenschappelijk verantwoorde opsom-ming van de aanwezige vogelsoorten en een beoordeling van de waarde van het gebied hopen we een bijdrage te hebben geleverd bij het blijkbaar moeizame ritueel dat voor een ernstige bescherming nodig blijkt te zijn. Alhoewel we over een paar jaar een grondigere studie zouden gehad hebben, vonden we het nu meer dan nodig een „tussenverslag” te publiceren. De naderende verkavelingen, de toenemende verstoring, de achteruitgang van het gebied en de geruchten dat de Zoute Kreek zou omge-vormd worden tot een soort „Bobbejaan-land” hebben ons ertoe aangezet onze bijdrage te leveren vòòr het te laat is. De intieme sfeer van rust en stilte, van alleen zijn midden krioelend leven, de schoonheid van de ondergaande zon die zich weerspiegelt in het rusteloze water, het gejoel van een Veldleeuwrik, de statige Lepelaar, een koeputje vol waterranonkel,... de Zoute Kreek smeekt om bescherming!

DANKWOORD

We danken alle leden van de Vogelwerkgroep Oostende voor hun steun en vrijwillige medewerking. We danken hen die ons hun waarnemingen meedeelden zodat onze gegevens konden worden aangevuld en vervolledigd: Luc Boudolf, Walter Corveleijn, Jan Milh, Denise Milh, Paul Lingier, John Nuyts, Xavier Deschrijver, Bernard Declercq, Bernard Debruikere, Marc Detollenaere, Hans Debruyne, Eddy Everaert, Geert Pillu, Pierre Tavernier, Jan Maertens, Chris Dedrie. Het waren Paul Lingier en Walter Corveleijn die ons op weg hebben gezet en

die ons het vergelijkingsmateriaal leverden. John Nuyts, Luc Boudolf en Walter Corveleijn namen onze taak over wanneer wij in de onmogelijkheid verkeerden onze wekelijkse tellingen uit te voeren.

Bibliografie

- Corveleijn, W., 1970. Eenden, zaagbekken, ganzen en zwanen in de omgeving van Oostende. Wielewaal 36: 42-50.
- Corveleijn, W., 1972. De avifauna van het Zoute-Kreekg gebied te Zandvoorde bij Oostende. Wielewaal 38: 161-165.
- J. Vergaerde, Constant Permekelaan 62, 8400 Oostende.
- Y. Naesen, Brouwerijstraat 12, 8400 Oostende.

De ganzenwinter 1978-1979 in de provincie Brabant

door Erik Callebaut

Inleiding

Alhoewel in Brabant niet de massa's ganzen waargenomen werden zoals die in Vlaanderen te zien waren in de winter 1978-1979, zijn er toch ook een opmerkelijk aantal ganzenwaarnemingen gedaan, niet alleen van overtrekkende maar ook van pleisterende vogels.

De verwerking van die gegevens drong zich dan ook op. Voor dit verslag zijn de waarnemingen gebruikt van de Werkgroep Ornithologie Brussel, Aves en de Wielewaal-jongeren Leuven (Grootaers, 1979; Jacob, Tricot, 1978). Deze beslaan weliswaar niet de hele provincie, maar de gebruikte gegevens geven alleszins een betrouwbaar beeld van de invasie.

Merk wel op dat alleen de koudeperiode van eind december tot eind februari in acht genomen is. De „normale” trek voor en na deze periode werd buiten beschouwing gelaten.

Overtrekkende ganzen

In totaal werden 3622 overtrekkende ganzen waargenomen. Hiervan werden er 918 (25,3%) gedetermineerd. De verhouding van de verschillende soorten is weergegeven in tabel 1.

soort	aantal	percent
Rietgans	432	47,1
Kolgans	295	32,1
Grauwe Gans	160	17,4
Kleine Rietgans	31	3,4
Totaal	918	100,0

Tabel 1: Aantal overtrekkende ganzen per soort

In tegenstelling tot de kuststreek waar de meerderheid gevormd werd door Kolganzen (*Anser albifrons*), waren in Brabant vrijwel de helft van de overtrekkende ganzen Rietganzen (*Anser fabalis*). Op de tweede plaats komt de Kolgans, gevolgd door de Grauwe Gans (*Anser anser*) die op het eerste zicht nogal talrijk lijkt. Dit is echter te wijten aan de waarneming van een groep van 100 eks. op 24 februari te Louvain-la-Neuve. Tenslotte bevestigen de waarnemingen van de Kleine Rietgans (*Anser brachyrhynchus*) het voorkomen van deze soort in Brabant. Volgende waarnemingen werden gedaan:

Vossem 6 januari: 18 ♂ Z
Wezembeek 14 januari: 7 ♂ ZO
Strombeek 20 februari: 6 ♂ N

Zie verder ook nog tussen de pleisterende vogels.

Tot nog toe was slechts één waarneming van

deze soort bekend in Brabant: Sint Agatha Rode 15 december 1973.
Voor elk van de soorten werd de gemiddelde groepsgrootte berekend.

soort	kleinste groep	grootste groep	aantal groepen	gemiddelde grootte
Rietgans	2	91	17	25
Kolgans	1	100	13	23
Grauwe Gans	1	100	7	23
Kleine Rietgans	6	18	3	10

Tabel 2: de gemiddelde groepsgrootte per soort

Opvallend is dat de gemiddelde groepsgrootte voor de drie voornaamste soorten vrijwel gelijk is.

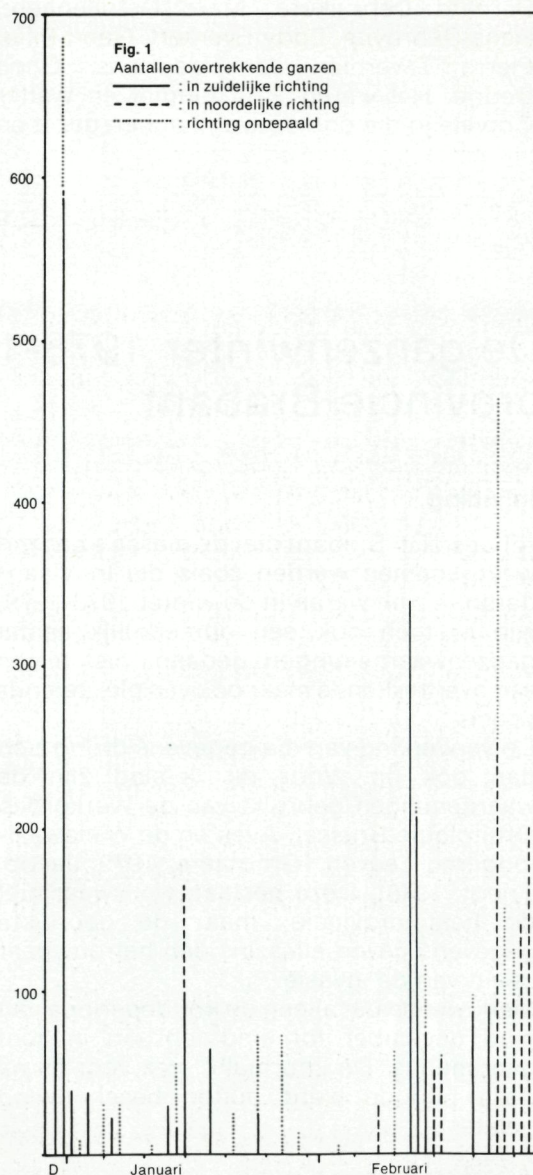
In Brabant zijn nooit de enorme vluchten waargenomen zoals die te zien waren in de Vlaamse polders. We kunnen er uit besluiten dat Brabant buiten de grote trekwegen lag en dat de grote meerderheid van de ganzen passeerde ten westen van de provincie. Voor 2798 (77,2 %) van de 3622 ganzen werd ook de trekrichting opgegeven. We kunnen deze opsplitsen in vluchten in noordelijke en in zuidelijke richting. Dit is weergegeven in tabel 3. Slechts één soort vertoont hier een afwijkend beeld: namelijk de Grauwe Gans. Waar van de andere soorten 60 à 80 % werd waargenomen trekkend in zuidelijke richting is dit bij de Grauwe Gans juist andersom.

soort	↗ zuiden	%	↖ noorden	%
Anser sp	1429	64,7	779	35,3
Rietgans	249	69,4	110	30,6
Kolgans	114	80,9	27	19,1
Grauwe Gans	18	30,5	41	69,5
Kleine Rietgans	25	80,6	6	19,4
Totaal	1835	65,6	963	34,4

Tabel 3: Aantal en percentage ganzen per soort en per trekrichting

Deze afwijking bij de Grauwe Gans is wellicht te verklaren doordat de najaarstrek van deze soort bij de aanvang van de koudegolf reeds achter de rug was, terwijl dit bij de andere soorten niet het geval was omdat deze voornamelijk trekken onder invloed van de weersomstandigheden. In het voorjaar vielen die trekperiodes echter ongeveer samen zodat dan uiteraard veel meer Grauwe Ganzen opgemerkt zijn. Deze veronderstelling wordt nog versterkt als we

ook de reeds hoger vermelde 100 eks. van Louvain-la-Neuve, waarvoor spijtig genoeg de trekrichting niet vermeld werd, bij de noordelijke trekkers rekenen, wat zonder twijfel kan gezien de waarnemingsdatum. De verhouding zuidelijke/noordelijke trekkers voor de Grauwe Gans wordt dan 11,3 tegen 88,7 %.

Uit figuur 1 en 2 kunnen we het verband tussen het weer en de trekbewegingen terugvinden. We moeten er ons echter wel rekenschap van geven dat deze trekbewe-

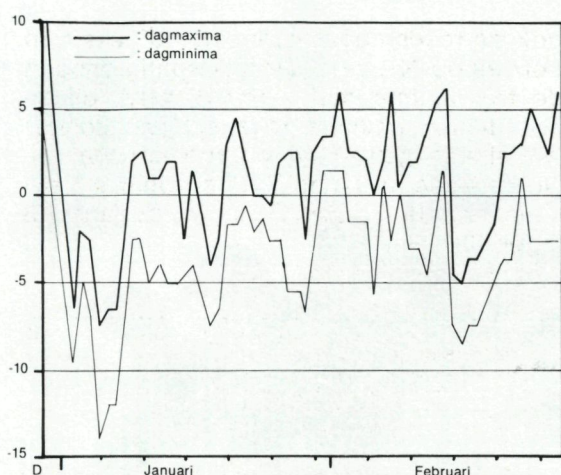

Fig. 2 : Temperatuursverloop van 30 december 1978 tot 27 februari 1979

gingen in grote mate bepaald werden door het weer ten noorden van ons namelijk in Nederland en Noord-Duitsland, in het bijzonder door de vaak hevige sneeuwval aldaar.

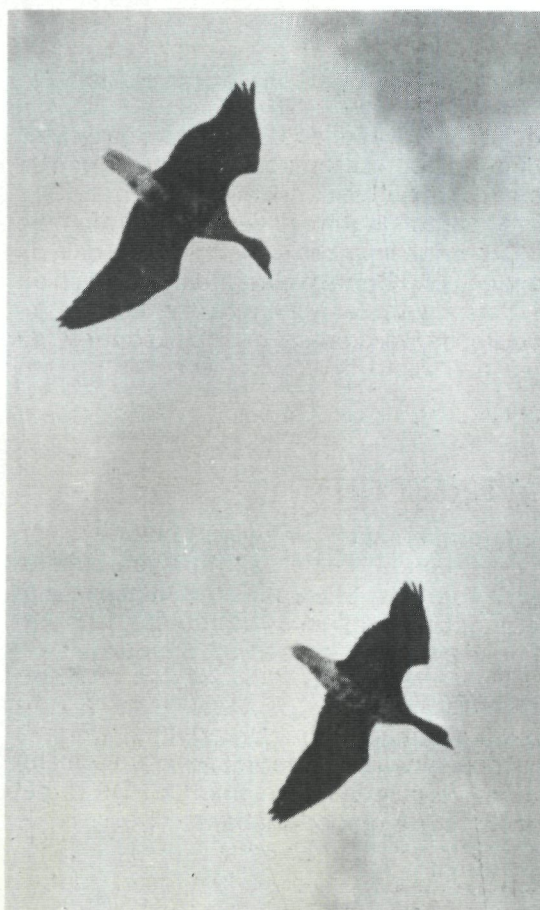
De invallende koudegolf op 30 december, met een bruuske temperatuursdaling van 15 à 20 graden, en de hevige sneeuwval de daaropvolgende nacht zorgde voor een echte rush van ganzen over onze streken de 31ste. De 680 eks. uit fig. 1 geven slechts een minieme fraktie weer van de werkelijke aantallen. Volgende gegevens tonen dit aan. Te Grimbergen werd tweemaal een uur trek telling gehouden de 31ste, een uur 's voormiddags en een uur 's namiddags. Beide tellingen gaven een totaal van meer dan 100 ganzen (respektievelijk 134 en 105 eks.). De totale aantallen voor de ganse provincie moeten in de (tien)duizenden gelegen hebben. Gelijkaardige tellingen de dag daarop gaven slechts 7 en 4 doortrekkende ganzen. Alle trek is dus gekoncentreerd geweest op één dag, namelijk de 31ste. In de daaropvolgende periode wordt weinig beweging gemeld, met uitzondering van 15 januari. Deze laatste dag werden er echter ook noordelijke trekkers genoteerd, zodat we eerder van zwervbewegingen kunnen spreken. Tegen het einde van de maand lijken er zelfs helemaal geen ganzen meer over te trekken. Dit alles in scherpe tegenstelling met de kustpolders waar de tweede helft van januari zorgt voor nooit geziene ganzenaantallen en ik citeer: „Vanaf 13 januari begint een duidelijke toename...

De eigenlijke invasie gebeurde vooral sinds 23 januari... De meest intensieve ZW-trek gebeurde ongetwijfeld op 26 januari..." (Kuyken, 1979).

Mogelijk zijn bij de eerste trekperiode rond de jaarwisseling de meer in het binnenland van Nederland gelegen pleisterplaatsen verlaten en zijn de massale aantallen aan de Belgische kust afkomstig van de concentraties in Zeeland, zodat wegens de ZW-trek onze provincie niet meer bereikt werd.

We moeten echter wel opmerken dat het vanaf 13 januari is dat in Brabant de eerste pleisterplaatsen ontdekt worden.

We moeten wachten tot half februari eer er terug grotere aantallen doortrekken. De 14de valt een nieuwe koudegolf in, maar reeds vanaf de 12de worden opnieuw grote groepen ganzen gemeld. Deze koudeperiode houdt echter niet zolang aan als de eerste en op de 23ste valt de dooi in met onmiddellijk trek in noordelijke richting van de 23ste tot

Kolganzen (*Anser albifrons*)

Foto: A. Lagrou.

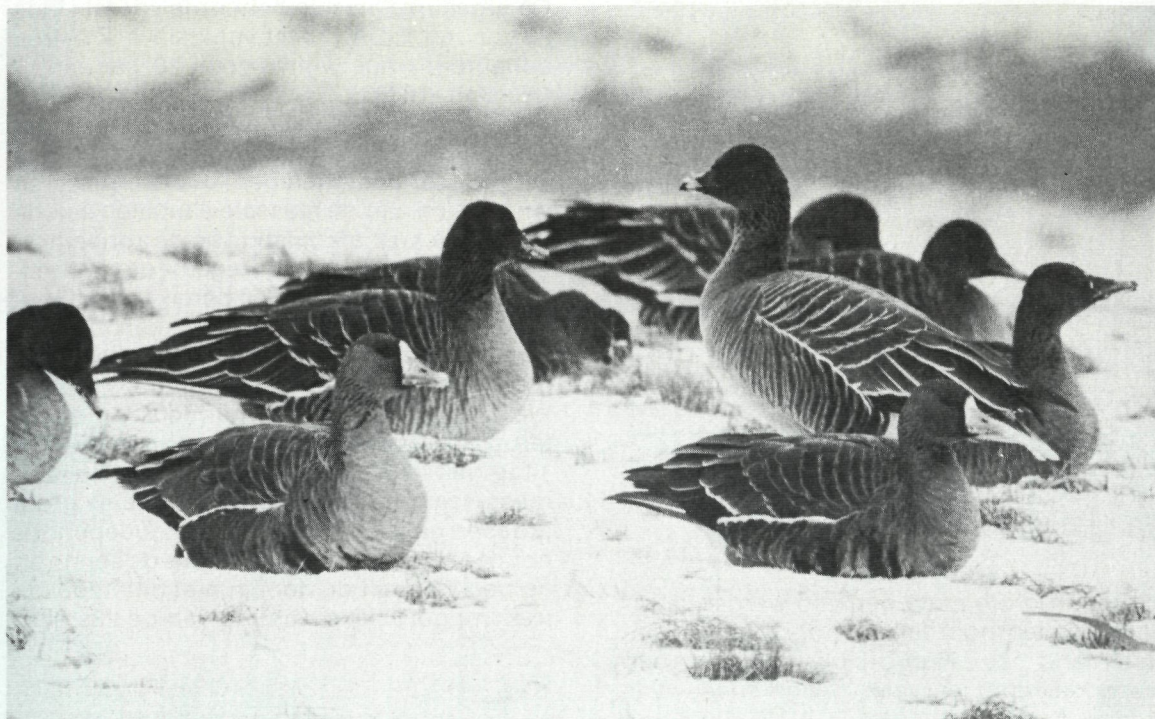

Foto: P. Munsterman.

de 27ste. Opvallend is dat de terugtrek veel minder op één dag gekoncentreerd is dan de eerste „rush”. Een verklaring, die ook door de waarnemingen bevestigd wordt (zie pleisterende ganzen) hiervoor is dat de ganzen eerst opnieuw krachten proberen op te doen vooraleer weg te trekken. Deze hypothese werd ook al geopperd door R. de Lust (1979).

Pleisterende ganzen

Belangrijker dan de waarnemingen van overtrekkende ganzen zijn die van pleisterende vogels. De pleisterplaatsen zijn gerangschikt volgens de eerste waarnemingsdatum van ganzen op die plaats.

a) Heverlee

Op 1 januari één Brandgans (*Branta leucopsis*), waarvan de waarnemer vermeldt dat ze vermoedelijk ontsnapt is. Dit is het zesde gegeven voor Brabant.

b) Veltem

Op 7 januari worden 15 Anser species waargenomen op een akker. Verdere waarnemingen op deze plaats zijn niet bekend.

c) Nieuwrode

Van 9 tot 17 januari een Canadese Gans (*Branta canadensis*) op een rapenveld. Vierde gegeven voor Brabant.

d) Kessel-Lo

13 januari: 5 Rietganzen

14 januari: 6 Rietganzen

15 januari: 2 doodgevroren eks. gevonden

e) Grimbergen

Deze pleisterplaats was wellicht de best bezette en alleszins de best gevolgde gedurende deze winter.

De waargenomen aantallen zijn te vinden in tabel 4.

datum	aantal
13.1	71
14.1	45
21.1	26
5.2	70
18.2	57
19.2	60
27.2	21

Tabel 4: aantallen pleisterende Rietganzen te Grimbergen.

Noot: op de laatste waarnemingsdatum waren de Rietganzen in gezelschap van 7 Kolganzen, waaronder 1 juveniel.

Tijdens deze waarnemingen is heel wat genoteerd in verband met het gedrag van de ganzen.

De ganzen werden waargenomen op vier verschillende plaatsen, alle gelegen in een straal van twee kilometer rond het kanaal Brussel-Willebroek te Grimbergen. Ze foerageerden op wintergraan en één keer op rapen en gras onder sneeuw. Tijdens de maand februari toonden de vogels een duidelijke voorkeur voor een perceel wintergraan in de buurt van het Kattemeuterbos en werden ze nog slechts daar waargenomen. De vogels sliepen op het land: op 14 januari 's ochtends werden slapende ganzen aangetroffen op twee plaatsen, namelijk 35 eks. die sliepen op het vliegveld van Grimbergen en 14 eks. die we aantreffen op een akker zowat een kilometer verder. Het is wel merkwaardig dat de ganzen zich in verschillende groepen verspreiden voor het slapen. Ook bij het foerageren hebben we dit opgemerkt. De in de tabel aangegeven aantallen zijn dan ook minima. Op verschillende data werd slechts een deel van de ganzen gevonden, sommige dagen zelfs helemaal geen, dit omwille van de vrij gesloten biotoop. Zekere dag vonden we de ganzen zelfs foeragerend op een vijftigtal meter van een bosrand. We kunnen gerust stellen dat gedurende gans de periode een zeventig Rietganzen overwinterd hebben.

Terloops kunnen we nog melden dat het vliegveld van Grimbergen en omgeving bij oudere waarnemers bekend is als waarnemingsplaats van ganzen in sommige winters. Verdere details hierover zijn mij echter niet bekend.

f) Sint Pieters Leeuw

Eén Kleine Rietgans op een bevroren vijver op 15 januari.

g) Essene

Nabij de sluisvijver (Bellebeekvallei) van 24 tot 31 januari een 65 ongedetermineerde ganzen. De waarnemer vermeldt echter dat de meerderheid (50) wellicht Rietganzen zijn. Verder nog 9 „grote” ganzen en 6 „kleinere” ganzen.

h) Dijlevallei

Een gemengde groep Kol- en Rietganzen van vijftig eks. in de omgeving van Korbeek-Dijle van 29 januari tot 2 februari, pleisterend op twee verschillende plaatsen. Op de tweede pleisterplaats (tussen Korbeek-Dijle

en Bertem) werd op 18 en 19 februari een gemengde groep van 77 eks. genoteerd. Het is mij niet bekend of in de tussenliggende periode waarnemingen of de vogels zelf ontbraken.

i) Kapelle-op-den-Bos

27 pleisterende Kolganzen op 13 en 14 februari.

j) Demervallei

Op een voederplaats op 19 februari 40 ongedetermineerde ganzen tussen een 500-tal Kokmeeuwen (*Larus ridibundus*).

Wanneer we de verdeling per soort maken voor deze pleisterende ganzen (tabel 5), zien we dat deze aanzienlijk verschilt met die van de overtrekkende ganzen. De overgrote meerderheid zijn Rietganzen, en dit is ook de enige soort die langere tijd pleisterend werd waargenomen. Dit laat zich verklaren door de Brabantse biotopen. Uitgestrekte weilanden zijn zeldzaam en het grootste deel van het landschap bestaat uit akkerland, dat dus wel geschikt is voor Rietganzen, maar veel minder voor andere ganzesoorten.

soort	aantal
Anser species	120
Rietgans	116
Kolgans	72
Kleine Rietgans	1
Canadese Gans	1
Brandgans	1
Totaal	311

Tabel 5: aantallen pleisterende ganzen in Brabant.

In de tabel is telkens het maximaal aantal vogels per pleisterplaats verwerkt. Voor de pleisterplaats te Korbeek-Dijle zijn de ganzesoorten evenredig verdeeld over Kolganzen en Rietganzen. Opmerkelijk is ook dat het juist de grootste groepen zijn die het langst blijven pleisteren (zie Grimbergen, Korbeek-Dijle en Essene).

De pleisterplaatsen zijn ook niet alleen beperkt tot de lagere gedeeltes van de provincie, de akkers tussen Bertem en Korbeek-Dijle liggen op een hoogte van zestig meter.

Samengevat kunnen we zeggen dat Brabant in strenge winters een uitwijkplaats kan zijn voor enkele honderden Rietganzen.

Medewerkers

Langs deze weg wens ik alle waarnemers te danken voor het doorgeven van de talrijke waarnemingen, in het bijzonder de mensen van de Werkgroep Ornitologie Brussel.

Ook hartelijk dank aan Anne Sneyers en Joost Dewyspelaere voor de hulp bij de verwerking van de gegevens.

Een bijzonder woord van dank dient gericht aan de heren G. Huyskens en P. Herroelen voor het kritisch doorlezen van het manuscript.

Opmerking

Tijdens het schrijven van het artikel kwamen nog een aantal waarnemingen binnen uit de Demervallei en de omgeving van Halle. Pleisterende vogels konden nog opgenomen

worden, overtrekkende echter niet; deze late waarnemingen bevestigen echter de vaststellingen gedaan in het artikel. Vermelden we echter nog wel een waarneming van de Kleine Rietgans: 3 februari Testelt, 25 eks. overtrekkend.

Bibliografie

De Lust R., 1979. De winter 1978-79: ganzen op drift. *Wielewaal* 45: 161-167.

Grootaers P., 1979. Ganzenverslag: Dijlevallei winterperiode 1978-79. *Wielewaal* 45: 210.

Jacob J.-P., J. Tricot, 1978. Phénomènes ornithologiques spécifiques à l'hiver 1978-1979. *Aves* 15: 147-148.

Kuyken E., 1979. Een overweldigende ganzeninvasie in Vlaanderen: een eerste bericht. *Wielewaal* 45: 73-75.

E. Callebaut, Achtbunderstraat 20, 1850 Grimbergen.

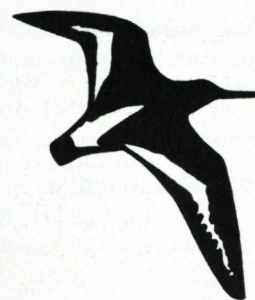

Kleine Rietgansen (*Anser brachyrhynchus*).

Foto: P. Munsterman

Ornitologische Seizoenoverzichten in Vlaanderen

maart - april - mei 1980

Het eerste jaar „Ornitologische Seizoenoverzichten in Vlaanderen” zit er op. We beschikken nu reeds over een „ruwe” schets betreffende het voorkomen van onze Vlaamse vogels. Er dient echter nog heel wat bijgeschaafd. Een steeds toenemend aantal waarnemers, dat voor dit seizoen de 500 ruim overtreft (!), staat daar wel borg voor.

Eén van de moeilijkheden welke we ook weer bij dit verslag ondervonden is de geloofwaardigheid van bepaalde waarnemingen. Eenieder dient te beseffen dat, eens gepubliceerd, deze gegevens vaak overgenomen worden in verdere studies, onafgezien van latere correcties. Daar het in de praktijk niet haalbaar is alle binnenstromende gegevens ook nog op hun juistheid te gaan onderzoeken, is de enige remedie een meer kritische ingesteldheid van de waarnemers en dit zowel wat betreft de soort-determinatie als wat betreft de aantallen die worden doorgegeven.

Vorig seizoenoverzicht maakten wij reeds gebruik van enkele kaartjes om de geografische distributie van de waarnemingen voor te stellen. Ook dit keer werden ze weer gebruikt, zij het in licht gewijzigde vorm. Wij vergaten wel vorige keer te vermelden dat de indeling werd gemaakt op basis van de postnummers van de gemeenten. Gezien deze indeling ons nog geen volledige voldoening schenkt wordt er wel uitgekeken naar een betere voorstelling.

Wat betreft de broedvogels, zouden wij de lezers er attent op willen maken dat zij in dit verslag slechts een eerste gedeelte vinden. Enkel die broedgevallen die **in deze periode** werden vastgesteld werden weerhouden. Aanvullende gegevens zullen te vinden zijn in het volgend verslag (juni - juli - augustus 1980) in hoofdzaak dan van latere broedgevallen of late broedvogels.

Meteorologisch overzicht

Het voorjaar 1980 was zeer somber. Maart 1980 was de minst zonnige sedert 1887. De temperaturen waren echter normaal, april was zelfs warmer dan gewoonlijk. In maart kenden wij 20 dagen met meetbare neerslag, wat wel zeer hoog is. In april was er echter een klein deficit aan regen. De winden waaiden in maart vaak uit NO en Z. In april kenden we veel NW-winden. Een periode van hevige wind kwam voor van 28 maart tot 3 april (ZW-winden).

In verband met de voorjaarsrek waren enkele klimatologische omstandigheden van bijzonder belang. April kende de volgende situatie: op 2 april daalde het kwik met 4° C. Een koudere periode volgde van 5 april tot 12 april met minimumtemperaturen bijna tot aan het vriespunt. De wind kwam wisselend uit NW tot ZO. Mist en regen vergezelden die temperatuursdaling tot 10 april. Op 13 april steeg dan de temperatuur met bijna 5° C. en zeer grote aantallen prooivogels kwamen in Vlaanderen door (zie fig. 1). Op 18 april opnieuw een daling van de temperatuur met heel wat regen die konstant aanhield tot 8 mei. In die periode werden dan ook weinig waarnemingen van prooivogels gemeld. Vanaf 10 mei steeg de temperatuur opnieuw en weer waren er prooivogels in de lucht, met o.a. de grote doortrek van Wespandief.

Bij de andere trekvogels waren het duidelijk niet de temperatuursfactoren die de belangrijkste rol speelden. Zij trokken massaal door de eerste dagen van mei (zie fig. 2 en 3). Bij analyse van de weersgesteldheid blijkt dat in die periode de windrichting veranderd is. Vanaf 15 april waaide er een ZW-W tot NW-wind. Op 30 april ging de wind plots draaien naar NO en op 1 en 2 mei kwam het gros van heel wat trekkers voorbij, dit ondanks de regen en het onweer van 2 mei.

Vermoedelijk werd deze trek nog aangewakkerd door de lichte temperatuurstijging op 1 mei (naar gegevens van het K.M.I.).

2. Parelduiker (*Gavia arctica*)

14/3 Nazareth (ROH, ROJ); 16/4 Oostende 1 eks. hoogstwaarschijnlijk deze soort (VWO); * 30/4 Bredene 1 eks. dood op strand (VWO).

3. Roodkeelduiker (*Gavia stellata*)

23/3 Antwerpen-Zandvliet (SLM, VVH); 11/4 Oostende (VWO); 27/4 Blokkersdijk (LEJ, VEI, GEU).

Duiker (*Gavia spec.*)

23/3 Knokke 2 eks. naar NO (SYP); 19/4 Oostende 6 niet gedetermineerde duikers naar NO, 14 en 29/5 Oostende telkens 1 eks. naar NO (VWO).

Fuut (*Podiceps cristatus*)

Maxima maart: 2/3 Hofstade 63 eks. (DEJ, DBS, DWR, DRU); 12/3 Blokkersdijk 45 eks. (Steenuil 1980: 52); 22/3 Harelbeke 45 eks. (SCA); 23/3 Bellem ca 45 eks. (ROH, ROJ); April: 18 en 27/4 Harelbeke 61 eks. (SCA); 13/4 Blokkersdijk 56 eks. (WNL); 2/4 Oostende 43 eks. naar NO in 25 minuten (VWO); mei: 15/5 Hofstade 48 eks. (LEA, KOT); 4/5 Harelbeke 42 eks. (LAM); 18/5 Nazareth 36 eks. (ROH, ROJ).

Broedgevallen: Stuivekenskerke (2), Hoeke (BJN Brugge, DRM); Melden, Berchem (O.VI.), Ruijen, Eine, Machelen (O.VI.), Kruishoutem, Nazareth (2), Gent, Heusden (O.VI.) (4), Berlare, Assenede (6) (BAG, BEL, DEF, DHS, DLR, DSN, DWM, LMG, LMR, ORS, ROH, ROJ, SAL, VBF, VPG, VSP, VVJ); Blokkersdijk, Rijkervorsel, Antwerpen-Oorderen, Walem (2), Blaasveld (3), Klein-Brabant (20 à 25) (BEW, BNL, DHH, KIJ, MAR, MER, MIU, TYS, VGW, VLI, VOH, WIR, WA Morsel, WA Westkust); Hofstade (3), Terhulpen, Oudergem, Tervuren, St-Joris-Weert, Overijse, Gastuche (2), St-Joris-Winge (4), Kessel-Lo (4) (DBJ, DFR, KOT, LEA, NYJ, SOD, SOW, WJ Brussel).

Het broedseizoen startte reeds vroeg in maart: 2/3 Blaasveld reeds broedend (MIU); 2/3 Rijkervorsel 1 broedend eks. (VOH); 2/3 Nazareth 2 eks. met nest (ROH, ROJ).

5. Roodhalsfuut (*Podiceps griseligena*)

10/3 Mechelen 2 eks. (CEG); 15/3 Hombeek 1 eks. en Walem 2 eks. (BEW, WIR); 2/4 Antwerpen-Oorderen (VGW); 3/4 Antwerpen-Borgerweert (VOH); 12/4 en 25/5 Ekeren (HLG); 7/5 Eke (DSI, BEC, VRR, VVD, BRG, VBM); 11 en 17/5 Blokkersdijk (DRF, MEP, MAR, GEU, VEW); 28/3, van 10 tot 18/5, 9 en 13/5 Nazareth resp. 1, 1 en 2 eks. (ROH, ROJ, VIV, BAG, VRR, DSR).

6. Kulduiker (*Podiceps auritus*)

9/3 Aalter 1 eks. vermoedelijk deze soort (SCW).

7. Geoorde Fuut (*Podiceps nigricollis*)

Blokkersdijk, de hele periode aanwezig, 1 eks. vanaf 12/3, 1 koppel vanaf 13/4, maximum 4 eks. op 28/4 en 10/5 (LEJ, VSP, SAL, WNL, MAR, DNL, WA Westkust, Steenuil 1980: 52); 1 tot 6/4 Oostende (VWO); 5/4 Kruibeke (TRE, VHW, VHF, DBM, TMT, MRR); 12/4 Nazareth (ROH, ROJ); 7/5 Harelbeke (SCA); 20 en 21/5 Machelen (O.VI.) 2 baltsende eks. (BAG, DWM); 13 en 25/5 Kalmthout-Putse Moer 2 en 1 eks. (NER, VRR); 30/5 Kalmthout-Stappersven 2 eks. (NER).

8. Dodaars (*Podiceps ruficollis*)

Maxima maart: 15/3 Brugge-put St-Pieters 12 eks., 14/3 Brugge-kerkhof plas 7 eks. (BJN Brugge); 24/3 Oostende 7 eks. (VWO); april: 13/4 Blokkersdijk 45 eks. (WNL); 5/4 Snaaskerke 7 eks. (VWO); 12/4 Nazareth 7 eks. (ROH, ROJ); 19/4 St-Agatha-Rode 7 eks. (WJ Brussel Oost); in mei geen grotere concentraties meer. Broedgevallen zijn moeilijk te ontdekken, toch meldingen uit: Stuivekenskerke (2), Wakken (DRM, BEF, VEH); Machelen (O.VI.), Zingem, Nazareth, Assenede (ROH, ROJ, TAG, DLR); Klein-Brabant (ca 5), Itegem (DHH, WA Netevallei); Machelen (Brab.) (GIR).

14. Noordse Stormvogel (*Fulmarus glacialis*)

2/3 Den Haan 2 eks. lichte vorm (BJN Brugge); Oostende 8-9-19 en 20/4, 3 en 4/5 telkens 1 eks. naar NO, 5 eks. schip volgend op 20/4, 1 eks. naar ZW op 11/5, Oostende-Mariakerke 1 eks. naar NO op 19 en 20/4. Vondsten van vogels dood op het strand: 27/4 Den Haan 3 eks., 26 en 28/4 Oostende, 22/5 Bredene (VWO).

15. Jan-van-Gent (*Sula bassana*)

* 2/3 Bredene 2 ad. op strand (BJN Brugge); 8-20 en 21/4 Oostende resp. 1 ad. naar ZW, 2 eks. naar NO, 1 eks. naar ZW en 2 ad. naar NO (VWO); 20/4 Oostende-Mariakerke 4 eks. naar ZW (VWO); 20/4 De Panne (OGP); v 22/4 Westende 1 uitgeputte vogel, volgende dag hersteld en gelost (VWO); * 29/4 Den Haan 1 juv. dood op strand (VWO); * 30/4 Bredene 1 eks. in overgangskleed op strand, stookolie (VWO); * 1/5 Knokke-Zwin 1 ad. op strand (DST); 2 en 16/5 Oostende telkens 1 eks. naar NO (VWO).

16. Aalscholver (*Phalacrocorax carbo*)

37 maart-, 38 april- en 29 meiwaarnemingen ontvangen. Grotere groepen in maart: 25/3 Zeebrugge 22 eks. (VWO); 9 en 17/3 Harelbeke 16 eks. naar NO en 10 eks. (LAM, SCA); 18/3 Rupelmonde 14 eks. naar W (TRE); april: Nazareth 3/4 ca 105 eks. in 4 groepen naar N en 1 eks. ter plaatse, 4/4 ca 115 eks. in 2 nauwelijks gescheiden groepen naar N (ROH, ROJ); 12/4 Zeebrugge 11 eks. naar N, 5 eks. naar ZW en 15 eks. naar NO (BJN Brugge); 13/4 St-Andries 23 eks. naar NO (BJN Brugge); 9/4 Zwijnaarde 18 eks. (DSI); mei: opvallende trek de eerste dagen van mei: 1/5 Oostende 21 eks. naar NO (VWO); maar vooral op 3/5 met te

Oostende 97 eks. naar NO waaronder 1 continentale vorm (VWO) en Knokke 40 eks. trekkend (VBW). Tot 11/5 worden er bijna dagelijks gezien, daarna nog 2 waarnemingen: 16/5 Kallo (VIJ); 24 tot 27/5 Zonhoven (EVP).

17. Kuifaalscholver (*Phalacrocorax aristotelis*) BAHC
10/4 Oostende (VWO).

18. Blauwe Reiger (*Ardea cinerea*)

Grootste concentraties maart: 2/3 Hofstade 47 eks. (DRU, DEJ, DBS, DWR); 23/3 Mol-Postel 41 eks. (DEL). april: 18/4 Bredene 61 eks. naar NO over zee (VWO); 12/4 Oostende 35 eks. naar O over zee (VWO). Mei: 15/5 Hofstade 21 eks. (LEA, KOT); 19/5 Assenede 21 ad. (DLR, BEL).

Broedkolonies te Woumen (min. 100), Meetkerke (81), Harelbeke (9) (DBR, REM, GEV, TAR, VSP, SAL, BJN Brugge, LAM); Bachte-Maria-Leerne (zeker 110), Overmere (18), Heusden (O.VI.) (3) (ROH, ROJ, SIR, ORS, LMG, LMR); Lier (3), Geel (30), Mol (min. 4) (VWL, HNJ, WA Voorkempen, WA Lommel).

19. Purperreiger (*Ardea purpurea*)

1 maartwaarneming: 11/3 Geel 1 eks. naar N (DRD); 8/4 Oostende 1 eks. naar NO (VWO); de top van de doortrek valt in de tweede decade van april met waarnemingen uit Koksijde, St-Jan-in-Eremo, Eke en Berg (DEA, ANA, VRR, VVD, JNM, DRL) en met grootste aantallen: 13 en 14/4 Zeebrugge 2 eks. en 3 eks. beide naar NO (BJN Brugge); daarna: 27/4 Stuivekenskerke (DWL); 27/4 Oudenburg 1 eks. naar NO (BJN Brugge); 30/4, 2 en 10/5 Knokke-Zwin resp. 1-1 en 2 eks. (BUG, VBW); 4/5 Oostakker (DAF); 4/5 Bazel (ROI); 11/5 Den Haan 1 eks. naar NO (VWO); 12/5 Snaaskerke 1 pleisterend (VWO); 14/5 Bredene 6 eks. naar NO (VWO); 16 en 24/5 Oostende 1 eks. invallend en 1 eks. naar O (VWO); 30/5 Zingem 1 eks. pleisterend (MEL).

20. Grote Zilverreiger (*Egretta alba*) BAHC

1 tot 5/4 Knokke-Zwin (BUG); 5/4 Knokke-Heist (VEI). Vermoedelijk gaat het om dezelfde vogel.

24. Kwak (*Nycticorax nycticorax*)

22/4 Mol-Postel 2 ad. (DEL); 28/5 Aartselaar 1 eks. overvliegend 's avonds (BNL).

25. Woudaapje (*Ixobrychus minutus*)

17-18 en 31/5 Geel resp. 1 koppel, 1 ♂ 1 ♀ en min. 1 vermoedelijk 2 ♂ 1 ♀ (LEJ, PEJ, SMM); 25-26 en 29/5 Beerse 1 eks. (BVL).

26. Roerdomp (*Botaurus stellaris*)

Enkel waarnemingen uit de Kempen: Retie, Dessel, Mol en Hechtel (DEL, VGV, WJ Noord Limburg, MML, MEH, VWM, SMM, BOB, WJ Turnhout, WA Noorderkempen, DCM, FOL, PSL, CUH, HEL, WA Voorkempen, VGL, WA Lier). Maximum 25/5 Mol-Postel 3 eks. (VW Gent, MTL, DRD, VOA).

27. Ooievaar (*Ciconia ciconia*)

1 maartwaarneming: 28/3 Herent 1 eks. naar NW (DLE); 3 aprilwaarnemingen: 6/4 Zevegem 1 eks. naar NO (DUM, DUD, VJE); 12/4 Zwijnaarde (BRG, VDN) en 13/4 Turnhout (REL). In mei talrijker, vooral in de tweede decade met waarnemingen te Oostende, Bredene, De Pinte, Bazel, Opdorp, Nukerke, Mechelen, Machelen (Brab.), Kortenberg, Wezembeek, Diest, St-Truiden, Bree en Neerpelt.

De grootste groep: 6 eks. op 12/5 's avonds te Adinkerke. De volgende dag vlogen ze van Adinkerke via Koksijde naar Nieuwpoort (RTN, BIR, DEA, NEM).

28. Zwarte Ooievaar (*Ciconia nigra*)

4/5 Bachte-Maria-Leerne 1 eks. naar NW (DSR); 25/5 De Pinte (BRG).

29. Lepelaar (*Platalea leucorodia*)

Enkel waargenomen in de kuststreek. 1 maartwaarneming: 30/3 Knokke-Zwin 2 eks. naar NO (BJN Brugge). In april 15 waarnemingen, vooral tijdens de tweede decade. Grootste groepen: 12/4 Zeebrugge 8 eks. naar NO (BJN Brugge), 18/4 Den Haan 7 eks. naar NO (VWO) en 5/4 Knokke 6 eks. naar NO (DST). In mei 17 waarnemingen. Grootste groepen: 16/5 Knokke-Zwin 10 eks. (VBW), 13/5 tussen Oostduinkerke en Nieuwpoort 8 eks. (DEA) en 4/5 Oostende 7 eks. naar NO (VWO).

31. Flamingo (*Phoenicopterus ruber*) BAHC

Van 2 tot 19/3 Knokke-Zwin 1 eks. ondersoort *chilensis* (BUG, VRR); 22/3 De Pinte (DRM, LEG); 24/3 Vichte 1 eks. vermoedelijk tam (VGC); in april geen waarnemingen; 3/5 Mariakerke (O.VI.) 1 eks. naar N (VHI); 18/5 Stuivekenskerke 1 eks., ontsnapt uit Meli? (DRM).

32. Wilde Eend (*Anas platyrhynchos*)

Maxima maart: 14/3 Kluizen 766 eks. (VSP, SAL); 16/3 Zingem 369 eks. (VAJ); 16/3 Loppem 253 eks. (BJN Brugge). April: 18/4 Kluizen 174 eks. (VSP, SAL); 2/4 Bachte-Maria-Leerne ca 105 eks. (ROJ, ROH). Mei 16/5 Kluizen 324 eks. (VSP, SAL); 25/5 Harelbeke ca 220 eks. (SCA); 25/5 Machelen (O.VI.) 160 eks. (VVJ).

33. Wintertaling (*Anas crecca*)

Maxima maart: 7/3 Beerse 240 eks. (BVL); 15/3 Brecht 140 eks. (WA Voorkempen); 1/3 Kallo 110 eks. (DCR, VVP). April: 6/4 Zingem 50 eks. (FEP); 6/4 Petegem-Oudenaarde ca 30 eks. (DEF); 6/4 Stuivekenskerke ca 30 eks. (WJ Westkust); 7/4 Assenede 30 eks. (DLR). Waarnemingen in mei buiten de broedgebieden: 1 en 7/5 Mechelen 1 ♂ en 2 ♂ 1 ♀ (CEG, VBW); 2/5 St-Jan-in-Eremo 1 ♂ (ANA); 3/5 St-Baafs-Vijve (BEF, VEH); 5/5 Woumen min. 10 eks. (DBR); 9 en 17/5 Oostende (VWO); 22/5 St-Pieters-Woluwe 1 ♂ (VSM, KOT); 30/5 Machelen (Brab.) (GIR); -/5 Zevegem 1 ♂ 1 ♀ (VVD, VRR); -/5 Assenede enkele (DLR).

Enkel uit Turnhout ontvingen we melding van een broedgeval. (DNM).

34. Zomertaling (*Anas querquedula*)

Alle eerste waarnemingen komen uit West-Vlaanderen, 1/3 Nieuwkapelle ♂♀ (CAS); 1/3 Gistel 1 ♂ (VWO); 5/3 Snaaskerke 2 koppels (VWO); 8/3 Oostende 2 koppels (VWO); 8/3 Harelbeke 1 ♂ (SCA); vanaf 14/3 algemener: 14/- Neerijse 2 eks. (WA Leuven, WJ Leuven, HER); 14/3 Assenede 1 ♂ 1 ♀ (BEL).

Maxima maart: in Wilsele opmerkelijke doortrek met als grootste aantallen 10 eks. op 19/3, 12 eks. op 22/3 en 14 eks. op 25/3 (COI, BLH, OSS, VFS); 22/3 Zevergem-donsvlakte 6 eks. (VBE); 24/3 Zevergem-ham 5 eks. w.o. 3 ♂ (DRM). April: 11/4 Nazareth 5 ♂ 5 ♀ (ROH, ROJ); 10/4 Diksmuide 3 koppels en 2 ♂, 12/4 Stuivekenskerke 1 koppel en 4 ♂ (WJ Westkust); 7/4 Kalmthout 4 ♂ 2 ♀ (NER); 14 en 24/4 Mechelen telkens 6 eks. (MER); 27/4 Oostende 4 ♂ 2 ♀ (VWO). Mei 7/5 Mechelen 4 ♂ 2 ♀ (VBW). Zekere broedgevallen in Neerijse 1 ad. en 3 juv. op 27/4 (BRP, DWB), Mechelen ♀ en 6 juv. op 26/5 (CAE), Drongen ♂♀ en 7 juv. (VBF), Wilsele 2 koppels met broedpoging in april en koppel met 3 juv. op 27/4 (COI, BLH, OSS, VFS, WJ Leuven). Waarschijnlijke broedgevallen te Assenede (DLR, BEL) en te Berchem (O.VI.) (DEF).

36. Kraakeend (*Anas strepera*)

Maxima maart: 1/3 Berchem (O.VI.) 12 eks. (DEF); 1 en 2/3 Dendermonde 6 ♂ 6 ♀ (SCF, MAP, VVE); 15/3 Ramskapelle 12 eks. (BJN Brugge); 22/3 Stuivekenskerke 12 eks. (WJ Westkust). April: 13/4 Blokkersdijk 15 eks. (WNL); 6/4 Snaaskerke 2 ♂ 3 ♀ (VWO). Mei: 2/5 Oostende 7 eks. naar NO (VWO); 4/5 Zwijsdrecht 3 ♂ 3 ♀ (MAR).

1 broedgeval: 7/5 Gistel 1 ♀ met 11 jongen (VWO), eerste broedgeval voor West-Vlaanderen.

37. Smient (*Anas penelope*)

Maxima maart: 15/3 Kallo 220 eks. (VVP, DCR, OED); 15/3 Ramskapelle-put 90 eks. en Ramskapelle-weiden 173 eks. (BJN Brugge); 12/3 Blokkersdijk 70 eks. (Steenuil 1980: 52). April: 20/4 Woumen ca 120 eks. (DBR, REM, GEV, TAR, VSP, SAL); 10/4 Zingem 10 eks. (VAJ). We ontvingen 27 meiwaarnemingen: uit Oostende, Knokke-Zwin, Snaaskerke, Woumen, St-Baafs-Vijve, Machelen (O.VI.), Bornem, Mechelen, Merksplas, Turnhout en Mol-Postel, meestal ging het om gepaarde vogels (MEH, MML, PEJ, BFJ, CEG, VBW, KIJ, WIR, LAJ, CAE, PAW, VVJ, ROH, BAG, DWM, DHH, VRR, VWO, DRD, VWM, ROJ). (Zie kaart I).

38. Pijlstaart (*Anas acuta*)

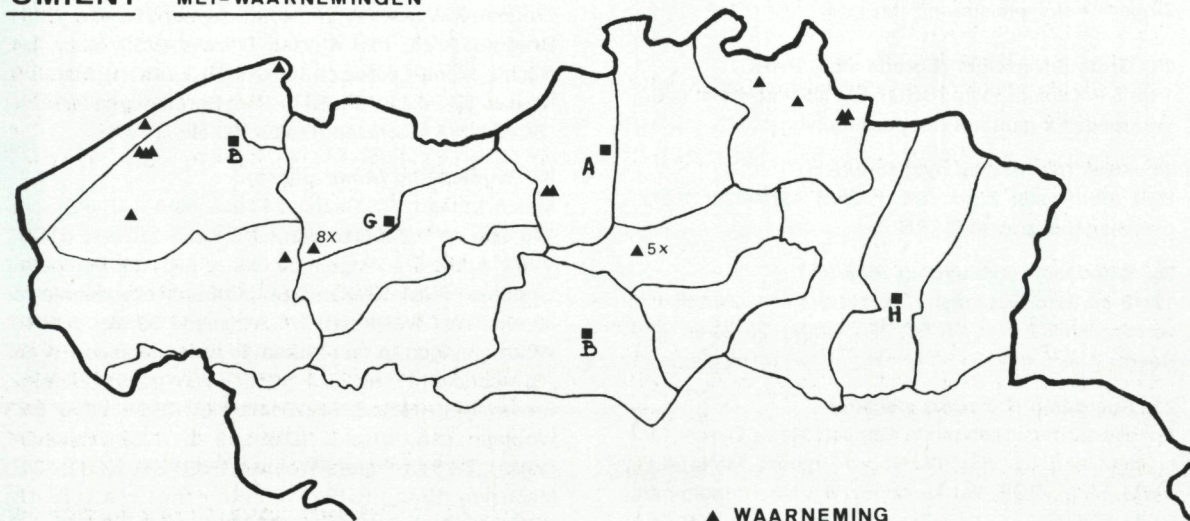
Maxima maart: 2/3 Oelegem 50 eks. (DMF, DED); 15/3 Kallo 40 eks. (VVP, DCR, OED); 15/3 Brugge 15 eks. (BJN Brugge); 29/3 Neerijse 15 eks. (SOD, DBJ). April: 4/4 Zwijsdrecht 9 eks. (VVP, NEP); 6/4 Snaaskerke 3 koppels (VWO). De soort was tot 13/4 regelmatig waar te nemen, daarna zeldzamer: 19/4 Florival 5 eks. (SOD, SOW, BSG); 25/4 Dendermonde 1 ♂ (MAP, VVE); 27/4 Snaaskerke 1 ♂ (VWO); 2 meiwaarnemingen: 1/5 Geel 1 koppel baltsend (DRD); 15/5 Harelbeke 1 ♀ (SCA).

39. Slobeend (*Anas clypeata*)

Maxima maart: 15/3 Mechelen 51 eks. (MER); 23/3 Snaaskerke 34 ♂ 15 ♀ (VWO); 23/3 Nazareth 28 ♂ 15 ♀ (ROH, ROJ). April: 5/4 Gottem 53 eks. (VTB, VBB); 25/4 Kluizen 38 ♂ 14 ♀ (VSP, SAL); 5/4 Doel 50 eks. (VVP, NEP, DCR).

Waarschijnlijke en zekere broedgevallen te Diksmuide, Oostende (3), Snaaskerke, Oudenaarde, Zingem, Machelen (O.VI.) (2), Assenede, St-Jan-in-Eremo, Wetteren, Bazel (3) en Zwijsdrecht (VHW, VHF, TMT,

SMIENT MEI-WAARNEMINGEN

KAART I

WJ Westkust, DLR, BEL, ANA, ORS, PAW, ROH, ROJ, TAG, VWO, MAR, DNL) met gemiddeld ca 8 pulli.

40. Krooneend (*Netta rufina*)

1/3 Lier (VWL); 15/3 Oelegem 1 ♂ (COM); 31/3 Zoersel 1 ♂ (DMB, DMF); 26/5 Verrebroek 1 ♀ (VIJ).

41. Toppereend (*Aythya marila*)

5 maartwaarnemingen: 2/3 Stuivekenskerke 1 ♀ (WJ Westkust); 8/3 Nieuwpoort 1 ♂ 2 ♀ (TAR); 16-22 en 23/3 Nazareth telkens 1 ♀ (ROH, ROJ); geen aprilwaarnemingen; in mei: 1 en 2/5 Antwerpen-Oorderen 1 ♀ (BNL, VGW); 30/5 Oostende 1 koppel (VWO).

42. Kuifeend (*Aythya fuligula*)

Maxima maart: 21/3 Kluizen 143 eks. (VSP, SAL); 2/3 Blokkersdijk ca 100 eks. (WA Brugge); 16/3 Lier 58 eks. (VWL). April: 27/4 Blokkersdijk 85 eks. (VVP); 4/4 Kluizen 65 eks. (VSP, SAL); 27/4 Zwijndrecht 55 eks. (VVP). Mei: 11/5 Kallo 55 eks. (VVP, MAR, OED, DCR); 23/5 Kluizen 24 eks. (VSP, SAL).

Broedgevallen te Gent-Langerbrugge, Klein-Brabant (5) en Zwijndrecht (MID, VSP, DHH, MAR, DNL).

43. Amerikaanse Kuifeend (*Aythya collaris*) BAHC

10/4 Brecht 1 ♂ (MEP, VOH, DRF); van 16 tot 18/4, 26-29 en 30/4, 1-2-9-11-15 en 18/5 Geel 1 ♂, zelfde ♂ van 24 tot 27/5 Mol-Postel (VMR, ELJ, ESG, MEH, MTL, MTK, BVL, BRJ, BOB, MML, PEJ, DRD, DBW, VBF, REM, VSP, SAL, VEP, WJ Turnhout).

De mogelijkheid bestaat dat het eksemplaar te Brecht en dat te Geel en Mol-Postel hetzelfde mannetje betreft.

44. Tafeleend (*Aythya ferina*)

Maxima maart: 12/3 Nazareth ca 210 eks. (ROH, ROJ); 2/3 Blokkersdijk ca 100 eks. (WA Brugge); 3 en 8/3 Harelbeke 71 ♂ 19 ♀ en 75 ♂ 15 ♀ (ROJ, SCA). April: 3/4 Nazareth 25 ♂ 16 ♀ (ROJ, ROH); 1/4 Kallo 30 eks. (DCR, VVP); 4/4 Blokkersdijk 28 eks. (VVP, NEP); 11/4 St-Agatha-Rode 28 eks. (WJ Brussel Oost). Broedgevallen te Gent-Langerbrugge en Berlare (MID, LMG, LMR).

45. Witoozeend (*Aythya nyroca*) BAHC behalve ♂

22/3 Dendermonde 1 ad. ♂ (SCF); 30/4 Blokkersdijk 1 ♂ (JSL); 10/5 Harelbeke (VAD).

46. Brilduiker (*Bucephala clangula*)

Maxima maart: 12/3 Blokkersdijk 7 ♂ 7 ♀ (Steenuil 1980: 52); 2/3 Kessenich 5 eks. w.o. 2 ♂ (VZL); 1/3 Doel 2 ♂ 2 ♀ (VVP, DCR); 30/3 Lommel 2 ♂ 2 ♀ (EMM, BDR). Neemt af vanaf 16/3 en wordt van 1/4 zeldzaam: 7/4 St-Jan-in-Eremo 1 ♀ (ANA); 9/4 Lommel 1 ♂ 2 ♀ (EMM, BDR); 11/4 Kallo 1 ♀ (WNL); 13/4 Blokkersdijk 1 ♂ 4 ♀ (WNL); 18 en 25/4, 16/5 Kluizen 1 ♀ of juv. (VSP, SAL); 20/4 Oostende 2 ♀ naar NO (VWO).

48. Grote Zeeëend (*Melanitta fusca*)

15/3 Ekeren 1 ♀ (BNL); 8/4 Oostende 4 eks. naar NO

(VWO); 8 en 12/4 Knokke-Zwin telkens 1 eks. op zee (DST, BOH); 1/5 Bredene 1 ♂ naar ZW (VWO); 2 en 3/5 Knokke 1 eks. naar NO (SYP) en 11 eks. trekkend (VBW); 11/5 De Panne (BIR); 12/5 Middelkerke 1 ♂ naar ZW en 18/5 Oostende 1 ♂ naar ZW (VWO).

49. Zwarte Zeeëend (*Melanitta nigra*)

Er werden geen maartwaarnemingen ontvangen, 6 april- en 3 meiwaarnemingen.

Aan de kust: 5 en 7/4, 10 en 11/5 De Panne resp. 32 eks. naar NW, ca 700 eks. pleisterend, 53 eks. en 108 eks. waarvan 98 eks. naar ZW (GEV, OUH, BIR); 13/4 Zeebrugge 1 ♀ op zee (VSP, SAL); 3/4 en 30/5 Oostende 150 eks. naar NO en 1 ♀ naar NO (VWO).

In het binnenland: 10/4 Bazel 2 ♂ (FIG, TRE); 14/4 Antwerpen-Oorderen 1 ♀ (VGW).

50. Eldereend (*Somateria mollissima*)

1 waarneming in het binnenland: 16/4 Nazareth 2 ♀ (ROJ, ROH).

Aan de kust: 2/3 Oostende 20 eks. naar NO en Bredene 15 eks. naar NO (BJN Brugge); 10/4 en 12/5 Oostende-Raversijde 31 eks. en 22 eks. op zee (VWO); 11/5 De Panne (BIR); 20 en 28/5 Bredene 1 eks. met stookolie op zee en 1 ♂ in eclips op zee (VWO); 29/5 Oostende 1 ♂ op golfbreker (VWO).

51. Grote Zaagbek (*Mergus merganser*)

Maxima maart: 2/3 Kallo 11 eks. (WA Brugge); 15/3 Doel 5 ♀ 4 ♂ (DCR, VVP, OED); 17/3 Moerbeke-Waas 9 eks. (VSL). Nog 3 waarnemingen op 23/3, daarna zeldzamer: 31/3 Doel 2 ♀ (VVP); 1/4 Kiendrecht 1 ♂ 1 ♀ (VKB, FOJ); 5 en 11/4 Kallo 5 ♀ 2 ♂ (VVP, NEP, DCR) en 1 ♂ 2 ♀ (WNL); 27/4 Blokkersdijk 3 ♀ (VVP).

1 meiwaarneming: 3/5 Assenede 5 ♀ (DLR).

52. Middelste Zaagbek (*Mergus serrator*)

1 waarneming in het binnenland: 16/3 Machelen (O.Vl.) 1 ♂ 1 ♀ (VVJ). Aan de kust: Oostende 46 eks. op 1/4, 60 eks. op 19/4, 1 koppel op 24/4, 2 eks. op 1 en 2/5, 29 eks. op 3/5, 1 ♀ op 13/5, alle vogels vlogen naar NO (VWO); Knokke-Zwin 1 ♂ op 1/5 en een ander ♂ over zee naar NO (DST), 1 ♂ op 8/5 (VRR); 3/5 Knokke 7 eks. waarvan 3 ♂ naar NO (SYP).

53. Nonnetje (*Mergus albellus*)

1/3 Knokke 1 ♀ (SYP); 1/3 Kluizen 1 ♀ (MID); tot 2/3 Oelegem 2 ♀ (COM, SNJ, DMF, DED); 1 en 2/3 Kallo 1 ♀ en 13 eks. (DCR, VVP, WA Brugge); 1/3 Doel 1 koppel (DCR, VVP); 12 en 14/3 Oud-Heverlee (WA en WJ Leuven); 19-21 en 22/3 Eke telkens 1 ♀ (VRR, VVD, CLG, JAX); Blokkersdijk ca 20 ♀ 10 ♂ op 2/3 (WA Brugge), 12 ♀ 9 ♂ op 12/3 (Steenuil 1980: 52), 1 ♀ op 1/4 (VSP, SAL) en 4 ♀ op 4/4 (VVP, NEP).

53. bis Rosse Stekelstaarteend (*Oxyura jamaicensis*)

BAHC
2/3 Blokkersdijk 1 ♀ (WA Brugge, NEJ, SUA).

54. Bergeend (*Tadorna tadorna*)

Maxima maart: 31/3 Kallo 110 eks. (VVP); 2/3 Bloklersdijk ca. 70 eks. (WA Brugge); 15/3 Brugge 53 eks. (BJN Brugge). April: 4/4 Zwijndrecht-polysar 71 eks. (VVP, NEP); 5/4 Kallo 60 eks. (VVP, NEP, DCR); 29/4 Drongen 30 eks. naar NO (VBF). Mei: 4/5 Zwijndrecht-melselempolder 105 eks. (MAR); 11/5 Kallo 75 eks. (VVP, DCR, OED, MAR); 1/5 Oostende 35 eks. naar NO (VVO).

Broedgevallen te Gent-kanaalzone, Assenede (min. 8), St-Jan-in-Eremo Machelen (O.VI.), Oelegem en Klein-Brabant (DAF, LAI, BEL, DLR, ANA, VWV, ROH, ROJ, DHH).

Waarnemingen dieper in het binnenland: 6/4 Overboelare 2 eks. (BJN Geraardsbergen); 13/4 Mechelen 2 eks. (CAE), 14 en 24/5 Mechelen 3 eks. (BEW, CEG, TYS, WIR, DWA); 3 tot 23/3 Machelen (Brab.) 1 juv. (GIR, DEJ, DWR).

55. Casarca (*Tadorna ferruginea*) BAHC

3/3 Genk 6 eks. (LIR); 16/3 Berlare (LMG, LMR); 5 waarnemingen op 1/5 te Oeselgem, Gottem, Olsene en Machelen (O.VI.) steeds 2 ♀. Gezien het verschillend uur der waarnemingen waarschijnlijk dezelfde vogels (VVJ, VTB, VBB); 6/5 De Pinte 1 ♂ 1 ♀ (LEG).

Ganzen spec.

De waarnemingen van ganzen nemen drastisch af vanaf 24/3 om na 11/4 nog sporadisch voor te komen. De meeste gedetermineerde ganzen in deze periode waren Grauwe Ganzen.

De grootste groepen niet-gedetermineerde: 1/4 Snaaskerke 196 eks. in 2 V-formaties en Oostende 100 eks. naar NO (VVO); 21/3 Asper 70 eks. naar O (VEA).

Late waarnemingen: 26/4 Stuivekenskerke (WJ Westkust); 1/5 Meeuwen 1 eks. vliegend (POH, VNS); 15/5 Turnhout 4 eks. naar N (LAJ).

Ver in het binnenland: 17/3 Herent ca 50 eks. naar NNW (VRT).

56. Grauwe Gans (*Anser anser*)

Aanwezig tot 11/4, daarna nog 5 aprilwaarnemingen. In mei: 7/5 Snaaskerke 8 eks. pleisterend (VVO); 9/5 Diksmuide-Kaaskerke 4 eks. naar NO (CAS); 10/5 Bredene 5 eks. naar NO over zee (VVO); 30/5 Machelen (O.VI.) 1 eks. naar NW (ROJ, ROH).

Grootste groepen in maart: 23/3 Meetkerke 109 eks. in 5 groepen naar N (BJN Brugge); 8/3 De Pinte 109 eks. in 2 groepen naar NO (LEG); 22/3 Berchem (O.VI.) ca 90 eks. naar N (DEF). April: 2/4 Bachte-Maria-Lerne 26 eks. naar NNO (ROJ, ROH); 21/4 Oostende 14 eks. naar NO (VVO).

Ver in het binnenland: -/4 Hasselt verscheidene groepen overtrekkend en neerstrijkend (VVI).

57. Kolgans (*Anser albifrons*)

4 maartwaarnemingen: 2/3 Olsene 2 eks. pleisterend, 10/3 Zulte 3 eks. en 17/3 Olsene 2 ad. 1 juv. (VTB, VBB);

21/3 Kieldrecht ca 1000 eks. (TRE, FIG, VHF). In mei: 28 en 29/5 Oostende 1 eks. in zeer slechte staat, dood op het water drijvend op 30/5 (VVO).

58. Dwerggans (*Anser erythropus*) BAHC

3/3 Knokke-Zwin 1 ad. (BUG).

59. Rietgans (*Anser fabalis*)

2 late waarnemingen: 15/3 Brecht 4 eks. pleisterend (DMF); 5/4 Merksplas 8 eks. naar NO (FML).

62. Rotgans (*Branta bernicla*)

Enkel waargenomen langs de kust: 23/3, 4 en 24/4 Oostende resp. 19 - 14 en 4 eks. allen naar NO (VVO); 10 en 11/4 Knokke-Zwin telkens 1 eks. pleisterend (TMT, VRR); 24/4 Oostende-Raversijde 2 eks. op golfbreker (VVO).

63. Brandgans (*Branta leucopsis*)

21/3 Kieldrecht 2 eks. (TRE, FIG, VHF); 7/4 Oostende-Raversijde 2 eks. naar ZW! (VVO). Alle andere waarnemingen hebben betrekking op mogelijk ont-snapte exemplaren: 12/3 Asper 3 eks. (VAJ); 4/5 Nazareth 2 eks. (ROJ, ROH); 5 en 12/5 Eke (LEG, CLG, VRR); 18/5 Kruishoutem (ROJ, ROH); 5/5 Geel 1 eks. naar N (DRD).

64. Canadese Gans (*Branta canadensis*)

3 en 31/3, 7/5 Gent resp. 5-4 en 1 eks. (DBR, CAS, GOP); 16/3 Essen 7 eks., ontsnapt? (PNJ); 11/4 Rijkvorsel 6 eks. even pleisterend (MEP, VOH); 25/4 Kalmthout 7 eks. overvliegend (BNL); 12/5 Oostkamp 2 eks. in vlucht (VSP).

66. Indische Gans (*Anser indicus*) BAHC

30/3 Zonhoven (SCE, LOM, EVP); 4/5 Genk 4 eks. (VZL).

67. Nijlgans (*Alopochen aegyptiaca*) BAHC

30/3 Temse 1 eks. naar W (DBN, TMT); 19/4 Oostende (VVO); 1 en 10/5 Zingem telkens 2 eks. pleisterend (VAJ, DSR, BAG, plantenwerkgroep Schelde Leie); 1/5 Mol-Postel 4 eks. (DEL, VGV); 8/5 Kessenich 3 eks. (2 ♂ 1 ♀?) (VZL).

68. Knobbelswaan (*Cygnus olor*)

Maxima maart: 16/3 Lier 19 eks. (VWL); 1-2 en 5/3 Stuivekenskerke telkens 5 eks. (WJ Westkust, DWL). April: 28/4 Lokeren 16 eks. (VSP, SAL); 6/4 Lier 13 eks. (VWL); 11/4 St-Agatha-Rode 10 eks. (WJ Brussel Oost); Mei: 8/5 St-Agatha-Rode 17 eks. (SOD, SOW); 2/5 Lier 11 eks. (VWL).

Broedgevallen te Stuivekenskerke, Snaaskerke, Harelbeke (WJ Westkust, VVO, SCA); Wachtebeke (DAF); Geel (VW Gent); Maaseik (VZL).

70. Kleine Zwaan (*Cygnus bewickii*)

8/3 Drongen 8 eks. (MOK); 9 tot 16/3 Neerijse 2 eks. (TTJ, BRP, WA Leuven); 15 tot 19/3 en van 20 tot 26/3 Wilssele 1 eks. en 3 eks. (COI, BLH, OSS, VFS); 2/4 Gistel (VVO).

EKSEMPLAAR

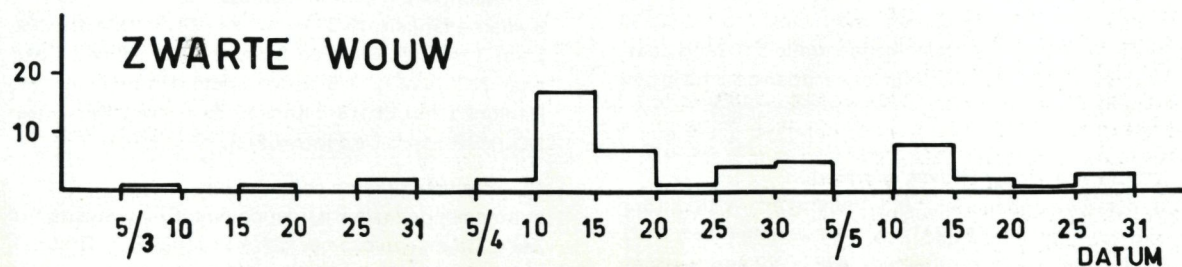
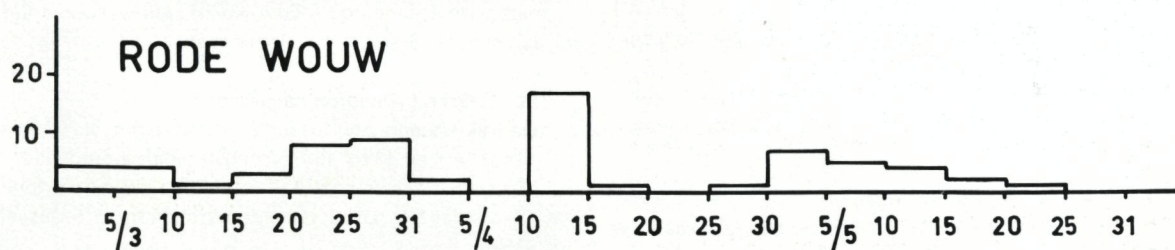
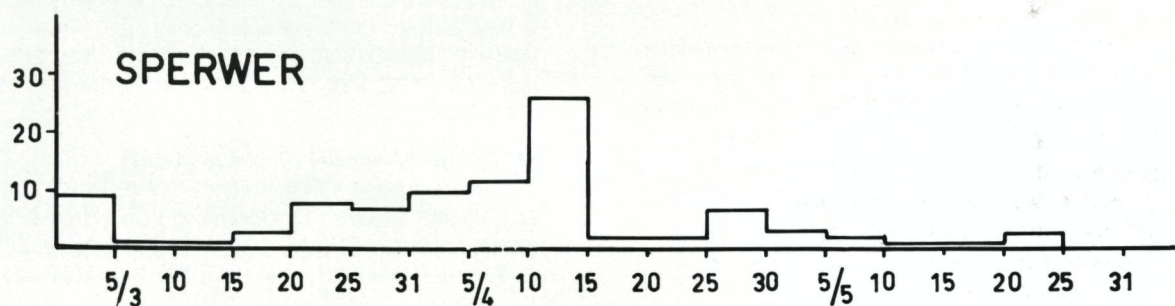
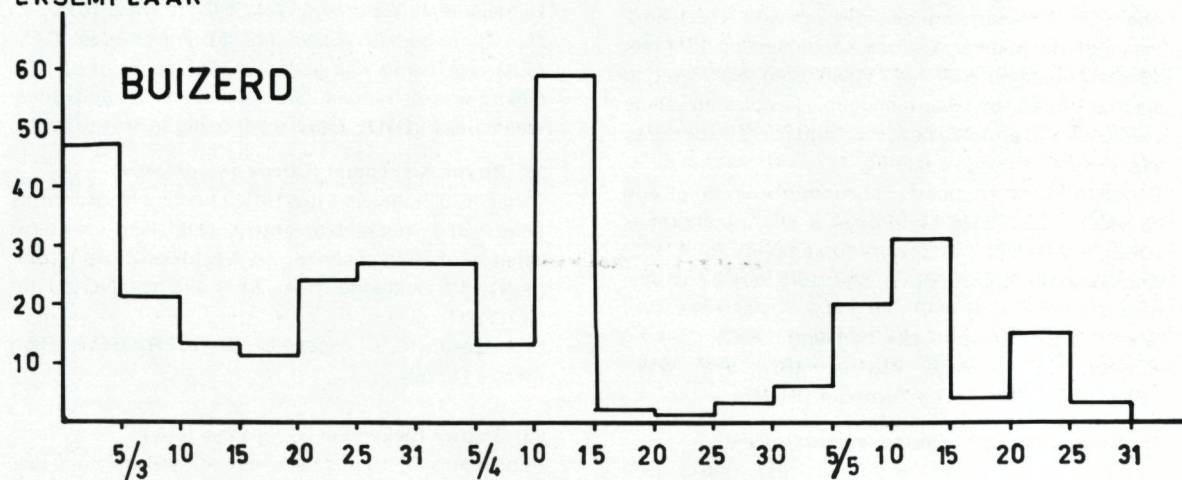

FIG 1

77. Buizerd (*Buteo buteo*)

Doortrek de hele maand maart tot half april met ongeveer 10 waarnemingen per pentade. Op 1 en 2 maart duidelijk meer. De trek kulmineert op 13/4 met 13 waarnemingen over heel Vlaanderen. Na 15/4 nog slechts sporadisch waarnemingen. Heropleving van de trek tussen 10 en 15/5. Deze valt samen met de doortrek van andere roofvogels (zie fig. 1).

Grootste aantallen maart: 5/3 Arendonk en omgeving 18 eks. (DEL); 31/3 Mol-Postel 9 eks. op thermiek (DEL); 9/3 Brecht 7 eks. (WJ Voorkempen). April: 13/4 Knokke-Zwin 30 eks. (BUG). Mei: 15/5 Perk 8 en 5 eks. naar ZO (HEP, GIR, VJP); 25/5 Mol-Postel 9 eks. (VW Gent); 10/5 Meeuwen 7 eks. baltsend (ONC). Broedgevallen te Bazel, Kruibeke (ROI, VHF, VHW, BRW, TRE, DBM, TMT), Turnhout (DNM).

78. Ruigpootbuizerd (*Buteo lagopus*) BAHG

15/3 Berlaar 1 eks. en Herenthout 1 eks. (VWL); 19/3 Zomergem (SWE).

79. Sperwer (*Accipiter nisus*)

Trek tot 16/4, daarna minder. Meeste waarnemingen uit de periode 29/3 tot 16/4 met een piek van 8 waarnemingen op 13/4. Maximum: 13/4 Knokke-Zwin 18 eks. (BUG), anders steeds 1 of 2 eks. (zie fig. 1). 4 waarnemingen na 15/5: 19/5 Korbeek-Dijle (DBJ, SOD); 21/5 Antwerpen L.O. (VLI); 25/5 Brakel 1 ♀ (DWK); 25/5 Mol-Postel (VW Gent).

80. Havik (*Accipiter gentilis*)

Waarnemingen in de traditionele broedgebieden: Beerse, Turnhout, Ravels, Weelde, Mol (BVL, DUA, WJ Turnhout, REL, THJ, SMM, VWM, BOB, WA Noorderkempen); Munsterbilzen, Eigenbilzen en Lommel (VZL, GEA). Daarbuiten: 9/3 en 1 tot 3/4 Brecht telkens 1 eks. (COJ, GEJ); 2/3 Kallo 1 ♀ (VVP); 9/5 Schelderode (BLL).

81. Rode Wouw (*Milvus milvus*)

Vanaf 3/3 Arendonk (DEL), komt de trek langzaam op gang. In de periode 21 tot 30/3 is er een lichte toename, om dan weer stil te vallen. De hoofdmacht komt voorbij tussen 11 en 16/4 met een piek op 13/4 (9 waarnemingen). Grootste concentratie 5/3 Retie 3 eks. naar NO (DEL). De waarnemingen lopen door tot in juni (zie fig. 1).

82. Zwarte Wouw (*Milvus migrans*)

4 maartwaarnemingen: 9/3 Vlimmeren (ARK); 16/3 Hasselt 1 eks. naar Z (MAI); 31/3 Antwerpen (VVH); 31/3 Mol-Postel 1 eks. op thermiek (DEL). 22 aprilwaarnemingen, waarvan 9 op 13/4! (Zie fig. 1). Buiten de streek van Kruibeke-Bazel-Bornem, waar de soort regelmatig gezien werd, waren na 15/5 nog 2 waarnemingen: 26/5 Heusden (O.VI.) (NEJ); 27/5 Neerpelt (LEH).

84. Wespendief (*Pernis apivorus*)

3 zeer vroege waarnemingen: 23/3 Ekeren 1 eks. naar NO (Steenuil 1980: 51); 12/4 St-Gillis-Waas (DHJ) en 15/4 Zomergem (SWE). Vanaf 7/5 's Gravenwezel (DED, PEK) regelmatig waargenomen. De top komt op 14/5 met 11 waarnemingen. Grootste aantal: 14/5 St-Gillis-Waas 5 eks. (DHJ). Een broedpoging te Mol (VWM).

85. Bruine Kiekendief (*Circus aeruginosus*)

Vanaf 16/3 Lichtaart 1 juv. (MTL) en 22/3 Noordschote 2 eks. (BFJ) regelmatig gezien. Duidelijke aankomst vanaf 13/4. Groot aantal: 13/4 Knokke-Zwin 11 eks. (BUG); 5/5 Oostende 16 eks. (min. 4 ♂) naar NO in 1 uur tijd (VWO).

Broedgevallen te Assenede (3) (DLR, BEL); Berg (Brab.) (VRG).

86. Blauwe Kiekendief (*Circus cyaneus*)

Regelmatig tot 15/4, daarna minder, steeds 1 of 2 eks. Geen waarnemingen uit Limburg. Nog 7 meiwaarnemingen: 1/5 Ouwegem 1 ♀ (MAL); 9/5 Oud-Heverlee 1 ♀ (WJ Leuven, COI); 9/5 Watripont 1 ♀ (DVP); 10/5 Vichte 1 ♀ naar O (VGC); 15/5 Elversele 1 ♀ (VKB); 24/5 Kallo 1 ♂ (TRE, LYL, VUJ); 26/5 's Gravenwezel 1 ♂ (DED, PEK).

88. Grauwe Kiekendief (*Circus pygargus*)

7 waarnemingen: 4/4 Zwijndrecht 1 ♂ (VVP, NEP); 13/4 Zomergem 1 ♀ (SWE); 13/4 Mechelen 1 ♀ overtrekkend (CAE); 7/5 St-Gillis-Waas 1 ♂ (DHJ); 9/5 Mol-Postel 2 ♀ (DRD); 10/5 Knokke 1 ♀ naar NO (SYP); 21/5 Assenede 1 ♀ (BEL).

Verder ontvingen wij nog enkele waarnemingen van niet gedetermineerde ♀ Grauwe- of Blauwe Kiekendief (Oostende, Snaaskerke, Brussegem).

90. Visarend (*Pandion haliaëtus*)

De trek situeert zich tussen 2/4 en 25/5 met als pieken 11 tot 14/4 en 13 tot 18/5. Vroegste waarnemingen: 2/4 Nazareth 1 eks. naar NO (ROJ, ROH) en 6/4 Arendonk 1 eks. naar NO (DEL); laatste waarneming 25/5 Dessel (DRD).

91. Slechtvalk (*Falco peregrinus*)

8 waarnemingen: 19/3 Merelbeke (VRW); 13/4 Knokke-Zwin 3 eks. (BUG); 1 en 2/5 Oostende telkens 1 eks. naar NO (VWO); 2/5 St-Margriete 1 ad. (ANA); 8/5 Hamont 1 ♂ (LEH); 8/5 Knokke-Zwin 1 onvolw. ♀ naar NO (VRR); 14/5 De Pinte (LEG).

93. Smelleken (*Falco columbarius*)

In afnemende mate waargenomen tot 14/4, steeds 1 of 2 eks. Daarna zeldzamer: 27/4 Brugge (BJN Brugge); 28/4 Nazareth (ROJ, ROH); 1/5 Oostende 1 eks. naar NO (VWO); 7/5 Eke 1 ♀ (VRR, VVD); 15/5 Knokke-Zwin 1 eks. naar NO (DST, BOL).

94. Boomvalk (*Falco subbuteo*)

1 vroege waarneming: 14/3 Oud-Turnhout 1 eks., zou

reeds 4 dagen daar gezien zijn (DPR); 5/4 Olsene 1 eks. naar NO (VTB, VBB). Vanaf 11/4 regelmatig waargenomen: 11/4 Kalmthout (BNL, VOH); 4 waarnemingen op 12/4 en 7 op 13/4. Geen waarnemingen uit Limburg. Broedgevallen te Kasterlee en Brecht (MEH, SMM, BOB, VWV).

95. Roodpootvalk (*Falco verspertinus*) BAHC

7 en 8/5 Berchem (O.VI.) 1 ♂ (DEF, DSN, SNH, DME, DMK, DMR); 18 en 19/5 Nazareth 1 ♂ (ROJ, ROH) zelfde vogels als te Berchem ?; 16/5 Kalmthout 2 ♀ (DRF) en 21/5 Beerse 1 eks. (vermoedelijk subad. ♀) (MAW); 16/5 Bree 1 ♂ (HRP, LRJ); 17/5 Snaaskerke 1 juv. ♂ (VWO).

97. Torenvalk (*Falco tinnunculus*)

15/4 Mechelen 1 albino eks., volledig wit met uitzondering van de staartband die crèmekleurig was i.p.v. zwart (GIL).

Broedgevallen te Diksmuide, Oostkamp (WJ Westkust, DSK, THA), Assenede, Lembeke, Nazareth (2 à 3), Kruishoutem (1 à 2), Deinze, Bachte-Maria-Leerne (3), Melden, Ruijten, Wetteren, Laarne, Uitbergen, Haaltert, Aigem (DLR, BEL, GEV, DMJ, ROJ, ROH, DSN, ORS, VYW, SIR); Antwerpen L.O., Antwerpen-haven, Turnhout, Voorkempen (5), Mechelen, Walem, Zemst (BEL, DNM, VWV, BEW, VOL); Muizen (BEW, VOL).

99. Korhoen (*Lyrurus tetrix*)

Waarnemingen te Kalmthout, Loenhout, Turnhout, Arendonk, Weelde, Oud-Turnhout, Baarle-Hertog, Retie, Dessel, Houthalen en Helchteren. In het totaal minstens 27 ♂ en 21 ♀ (WA Mortsel, WA Noorderkempen, WA Voorkempen, WA Turnhout, WJ Turnhout, PEJ, MEH, MML, LEJ, LAJ, PRP, SMM, VGL, VWM, BOB, EVP, ONC, BAR).

103. Kwartel (*Coturnix coturnix*)

Aankomst begin mei: 1/5 Zulte 1 eks. roepend en vliegend (PAD); 10-18 en 28/5 Snaaskerke 1 gehoord (VWO); 16 en 27/5 Kasterlee (Groot Rees) 1 roepend (PIL, SMM); 16/5 Kasterlee (Tikkebroeken) 1 roepend (CUL, SMM); 16 en 17/5 Zingem 2 roepposten (MEL, TAG); 17/5 Weelde min. 2 roepposten (VGL); 22/5 Lille (JCA); 26/5 Kalmthout 1 roepend (NER); 28/5 Balen roep (HNJ); 31/5 Oostende 1 gehoord (VWO).

105. Kraanvogel (*Grus grus*)

Trek hoofdzakelijk van 12/3 tot 25/3 (25 waarnemingen). Meest gezien in het noord-oosten van Vlaanderen, maar toch 6 waarnemingen aan de kust (Oostduinkerke, Zeebrugge en Knokke-Zwin).

Grootste groepen maart: 5/3 Merksplas 500 à 600 eks. overvliegend (via PRP); 20/3 Vosseme 28 eks. naar N (STS). April: 14/4 Knokke-Zwin 36 eks. (BUG); 13/4 Antwerpen-Zandvliet 24 eks. naar N (MEP, DRF). Na 15/4 zijn de waarnemingen meer westelijk gesitueerd: 21/4 Merelbeke 12 eks. (BUR); 28/4 Zwijnaarde 5 eks.

naar NO (VVD); 4/5 Zottegem 1 eks. naar O (EEG); 4/5 Kalmthout (WA Noorderkempen); 7/5 Munte 8 à 10 eks. (VLF, DSB); 12/5 De Klinge 14 eks. (DHJ); 13/5 Oostduinkerke (VRC); 14/5 Knokke-Zwin 1 eks. naar NO (DST).

106. Waterral (*Rallus aquaticus*)

Waargenomen te Stuivekenskerke, Oostende (diverse plaatsen), Harelbeke (WJ Westkust, VWO, BER); St-Margriete, Kluizen, Zevegem, Lokeren (ANA, MID, GEV, DBH, VRR, VVD, DRM, DHJ); Antwerpen L.O. (Blokkeerdijk), Hoboken, Oelegem, Lier, Mechelen, Arendonk, Dessel (WNL, WIL, TYJ, SNJ, VHU, VWL, BEW, WIR, KIJ, SMM, PEJ, PRP, GPH, VBW, CEG, VWM); Lembeek (VCH, VCJ, DLA).

Broedgeval te Heist-op-den-Berg (WA Netevallei).

107. Porceleinhoen (*Porzana porzana*)

30/3 Berchem (O.VI.) (DEF); 18/4, 7 en 18/5 Mechelen telkens 1 zangpost (BEW, KIJ, VBW); 19/4 Helchteren (GEA).

111. Waterhoen (*Gallinula chloropus*)

Grootste groep: begin /3 Machelen (Brab.) 31 eks. (GIR).

112. Meerkooet (*Fulica atra*)

Maxima maart: 14/3 St-Jan-in-Eremo 456 eks. (BJN Brugge); 5/3 Nazareth 380 eks. (ROJ, ROH); 15/3 Brugge 304 eks. (BJN Brugge). April: 2-3 en 4/4 Nazareth ca 90 eks. (ROJ, ROH); 12/4 Stuivekenskerke 75 eks. (WJ Westkust); 2/4 Harelbeke 68 eks. (SCA). Mei: 26/5 Mechelen 50 eks. (CAE).

Broedgevallen te Snaaskerke, Zeebrugge, Wakken (VWO, VSP, SAL, BEF, VEH); St-Jan-in-Eremo, Drongen, Melden, Berchem (O.VI.), Zingem, Eke, Eine, Heurne, Olsene, Machelen (O.VI.), Nazareth (ANA, DEF, VBF, VAJ, FEP, TAG, VTB, VBB, ROJ, ROH, BAG, DWM); Zwijndrecht, Kalmthout, Mechelen (MAR, PNJ, VW Brussel); Machelen (Brab.), Humbeek, St-Joris-Winge (VW Brussel, GIR, DFR).

117. Scholekster (*Haematopus ostralegus*)

Broedgevallen te Gent-Sidmar (DLR), St-Margriete (ANA, BEL), Boekhoute (BEL, DMJ), Gent-Kanaalzone (LAI), Sint-Lenaerts en Oostmalle (WA Voorkempen). Grootste aantal trekkers: 3/5 Knokke 295 eks. tussen 9.30 en 18 u. (VBW).

119. Kievit (*Vanellus vanellus*)

Maxima maart: 10/3 Olsene 2000 eks. (VTB, VBB). April: 2/4 Bachte-Maria-Leerne ca 60 eks. (ROJ, ROH). In mei zijn de vogels reeds verspreid in hun broedgebied zodat geen grote, niet broedende, concentraties waar te nemen waren. Op 4/4 werd te Kluizen een nest gevonden (VSP, SAL) terwijl op 12/4 te Oostende 3 pulli te zien waren (VHZ).

120. Zilverplevier (*Charadrius squatarola*)

Overwinterende vogels: 2/3 Oostende 5 eks. (BJN Brugge); 5/3 Woumen (BFJ) en 23/3 Nieuwpoort (WA Brugge). Eerste doortrekkers: 8 en 9/4 Gottem (VTB, VBB, PAW). Hoogtepunt van de trek valt in de eerste week van mei: 3/5 Oostende 479 + 1137 eks. (VWO), Knokke 418 eks. (VBW) en 1177 eks. (SYP, DST) allen NO-trekkers.

121. Goudplevier (*Charadrius apricarius*)

Maxima maart: 10/3 Assenede 600 eks. (BEL). April: 12/4 Diksmuide 500 eks. (WJ Westkust). De laatste vogels werden gezien op 3/5 Knokke 23 eks. (VBW); 13/5 Oostende en 16/5 Knokke-Zwin (VBW). Op 10/4 werden te Petegem-Oudenaarde ca 200 eks. waargenomen waarvan ca 10 eks. van de noordelijke vorm waren, allen in zomerkleed (VAJ).

123. Morinelplevier (*Charadrius morinellus*) BAHC

6/5 Oud-Turnhout 2 eks. waarvan 1 in zomerkleed (DBW).

124. Bontbekplevier (*Charadrius hiaticula*)

Vroege voorjaartrekkers: 14 en 23/3 Nieuwpoort 5 en 1 eks. (BOE, WA Brugge). De doortrek gebeurt in 2 fasen: eind maart, begin april (30/3 - 6/4) en eind april tot in mei (27/4 - -/5) en dit zowel aan de kust als de Beneden-Schelde. Maxima 3/5 Knokke 63 eks. (VBW), 115 eks. naar NO (SYP, DST) en 10/5 De Panne 23 eks. (BIR).

125. Kleine Plevier (*Charadrius dubius*)

Eerste zomervogel: 15/3 Oelegem (WA Voorkempen); 19/3 Berchem (O.VI.) (DEF), Assenede 2 eks. (BEL) en Machelen (Brab.) (GIR). Aanwezig vanaf 23/3 en algemeen vanaf 30 - 31/3 met een grote concentratie op 28/4 Doel 13 eks. (VSP, SAL). Broedgeval te Temse (TMT), Kluizen (VSP, SAL), Assenede (DLR, BEL), Gent-Sidmar (DLR), Gent-Kanaalzone (LAI, BEL), Veurne (DBR, DEA), Mechelen (BEW), St-Baafs-Vijve (PAW), Gottem (ROJ, ROH), Welden en Zingem (TAG), Machelen (O.VI.) (BAG, DWM).

126. Strandplevier (*Charadrius alexandrinus*)

Eerste zomervogels: 30/3, 4-5 en 6/4 Gottem resp. 3-3-1 en 2 eks. (VTB, VBB); 5/4 Kallo 60 eks. (VVP, DCR, NEP); 11 en 13/4 Antwerpen L.O. 9 en 6 eks. (WNL). De eerst volgende vogels werden dan slechts waargenomen op 10/5 Oostende (VWO) en 11/5 Kallo-Doel ca 10 koppels + 12 eks. (WNL).

127. Steenloper (*Arenaria interpres*)

Maxima maart: 2/3 Blankenberge 60 eks. (BJN Brugge); 30/3 Oostende 50 eks. (VWO). Mei: 12/5 Oostende-Raversijde 85 eks. (VWO). Op 3/5 tussen 9.30 en 18 u. werden te Knokke 388 eks. geteld NO-trekkend (VBW, SYP, DST).

Voorjaarswaarnemingen uit het binnenland: 2 en 12/4 Arendonk (DEL); 20/4 Machelen (O.VI.) (BAG, DWM);

27/4 Nazareth 2 eks. (ROJ, ROH); 10/5 Eke (VRR) en 26/5 Stuivekenskerke (DRM).

128. Watersnip (*Gallinago gallinago*)

Voorjaartrek is merkbaar vanaf half maart tot begin mei: 16/3 St-Baafs-Vijve 120 eks. (BEF, VEH); 22/3 Berchem (O.VI.) 150 eks. (DEF); 3/4 Weelde 80 eks. (SMM); 6/4 Oudenaarde-Petegem 70 eks. (DEF); 11/4 Mechelen 30 eks. (VBW). Baltsende paren: 29/4 Oud-Turnhout (DBW, MEH); 14/5 Mechelen (VBW). Op 1/5 waren te Zolder 3 paartjes aanwezig met een afgebakend territorium (BRK, EVJ).

130. Bokje (*Lymnocyptes minimus*)

Maximum: 16/3 Oostende 8 eks. (VWO, POM, RON). Laatste waarnemingen van deze wintergast: 26/4 Stuivekenskerke (WJ Westkust) en Merksplas (MSJ, GOC); 28/4 Snaaskerke (VWO) en 29/4 Geel (DBW, MEH).

131. Houtsnip (*Scolopax rusticola*)

Aanwezig in Oost-Vlaanderen, Antwerpen en Brabant (26x), zeer weinig aan de kust en de rest van West Vlaanderen (2x). Balts waargenomen op 12/4 Tervuren (WJ Brussel Oost) en 4/5 Erps-Kwerps (BOJ).

132. Wulp (*Numenius arquata*)

Maxima maart: 1/3 Kluizen 52 eks. O-trekkend (MID), 2/3 Brecht 120 eks. op slaappleats (COJ), 16/3 Gistel 51 eks. pleisterend (VWO). April: 11/4 Nazareth ca 55 eks. N-trekkend (ROJ, ROH). Mei: 17/5 Assenede 24 eks. (BEL). Van 20/3 tot 15/6 verbleef te Zomergem 1 koppel, broedgeval? (SWE).

133. Regenwulp (*Numenius phaeopus*)

Zeer vroege trekkers: 15/3 Antwerpen-Oorderen (VGW); 16/3 Knokke-Zwin ca 30 eks. (VRR). Op 22-23 en 25/3 werden te Assenede reeds 61-30 en 80 eks. waargenomen (DLR); 22/3 Kalmthout 4 eks. op een slaappleats (VGW).

De eigenlijke trek is pas op gang gekomen op 2/4 om in de tweede helft van april en begin mei zijn hoogtepunt te bereiken. Opvallende trek op 2 en 3/5 Oostende resp. 178+97+82 eks. en 176+208 eks. allen NO trekkend (VWO); 3/5 Knokke 154 eks. naar NO (SYP, DST).

135. Grutto (*Limosa limosa*)

Eerste zomervogels: 1/3 Oostende 1 eks., Gistel 5 eks. (VWO) en Kallo 70 eks. (DCR, VVP). Algemeen aanwezig vanaf 15/3. Hoogtepunt van de trek valt in de tweede helft van maart met op 22 en 23/3 Reninge 1400 en ca 600 eks. (DBR, BFJ); 23/3 Zulte ca 150 eks. (VTB, VBB) en Bachte-Maria-Leerne 165 eks. (POJ, REM). Broedgevallen te Assenede (DLR, BEL, GEV). Drongen ca 3 koppels (VBF), Kalken (SIR), Uitbergen (WA Denderland), Zwijndrecht ca 5 koppels (WNL) en Kallo (TRE).

Verenigingsberichten De Wielewaal

— **Belangrijk:** aan elke afdeling wordt gevraagd 1 eks. van hun plaatselijk afdelingsblad te verzenden naar de redaktiesekretaris Dr. H. Meeus, Langvenstraat 25 - 2300 Turnhout.

- 1 Brussel. Namiddag Kraaientocht te Tervuren. Park en boswandeling met waarnemen van de kraaienslaapplaats. Vertrek: Om 14 u. Tramsterminus lijn 44 (op paar honderd meters van museum), Leiding: R. Gereke (02/767.72.83). Laarzen kunnen nodig zijn. Einde rond schemerduister.
- 1 Land Van Waas-Noord. Gerichte tocht: Slikken en schorren: OUDE DOEL EN SAEFTINGE (winteraspect van de schorren, slaaptrek naar Saeftinge.) Vertrek: 13.30 u. stipt aan de kerk van Verrebroek. Einde: 18 u.
- 1 Netevallei. Wandeling in „De Goren”. Vertrek: Parking v.d. Molen te Bruggeneinde Baan Heist o/d Berg - Hulshout, linksaf aan bezinepomp te Hulshout. Vertrek 14 u. Leiding: Marc Geens. Mee te brengen: Verrekijker + laarzen. Einde: 17 u. aan vertrekplaats.
- 1 Gewest Noord-Limburg: Lommel, Hechtel-Eksel, Neerpelt, Overpelt. Jaarlijkse Wielewaaljongeren winterreis naar Schouwen Duivel. Wielewaal leden kunnen mee indien de bus nog niet vol is. Vertrek: zie zonnedaauw, deelnemers tijdig in schrijven bij bestuursleden. Leiding: Albert Geuens. Mee te brengen: Verrekijker + vogelgidsen en eten. Einde: zie zonnedaauw
- 1 Gewest Noord-Limburg: Lommel, Hechtel-Eksel, Neerpelt, Overpelt. Geleide wandeling in „De Vloeiweide” te Lommel-Kolonie. Vertrek: 14 uur. Einde: Koloniestraat aan de vroegere Christelhoeve. Leiding: Noordlimburgse Natuurgidsen. Mee te brengen: Laarzen of stevig schoeisel.
- 1 Schelde & Leie (WA+WJ). Bomen en struiken herkennen in de winter (WA+WJ) in de streek van St. Saviour. Vertrek: Station Ronse te 14 u. Leiding: Jan Papegnies, Etikhove (Tf. 055/31.10.67) Mee te brengen: laarzen, bomengids. Einde: Station Ronse, rond 17 u.
- 1 's Heerenbosch. Dia-avond in samenwerking met „Werk van de Akker”. Thema: „Met de natuur het jaar rond” in Zaal Pedro, Dendermondsesteenweg, Lebbeke - aanvang: 20 u. Leiding: Piet Polfliet.
- 1 St.-Truiden - Borgloon. Winterwandeling door Zepperen met een bezoek aan de kerk. Vertrek: Aan de kerk van Zepperen (deelgemeente van st.-Truiden) om 14 u. Leiding: E.P. Willy Windmolders. Einde: Aan de kerk van Zepperen om 17 u.
- 1 Westland. Bezoek aan de ganzenpopulatie te Damme, in de vooravond bezoek aan de kraaiën- en roekenslaapplaats in Vloetenveld. Vertrek: 10 u. Nieuwkerk Ieper (Stadhuis). Leiding: C. Beel. Mee te brengen: pic-nic, eigen wagens.
- 1 Demer en Dijle. Open wandeling in Hoge Schoor en langs Hooiberg. Vertrek: Kerk van St. Adriaan aan de Rijmenamse steenweg te Haacht, om 14.30u Leiding: Hector Vandeplas. Einde: Zelfde plaats om 17 u.
- 4 Gent. Studievergadering van de Vogelwerkgroep om 19.30 u. in de Ledeganckstraat.
- 5 Land Van Waas-Noord. Bestuursvergadering. om 20 u. bij Jan D'Hollander, Bergstraat 25 De Klinge.
- 5 Lier. Dia-avond in het Hof van Aragon te 20 u. Norbert De Meester presenteert: Lente-sfeer in de natuur met tekst en muziek (2x50 min).
- 6 Land Van Waas-Zuid. Dia-avond over „Terschelling” door Koen De Bock om 20 uur. Reinaertzaal van de Stedelijke Openbare Bibliotheek (H. Heymanplein 1, Sint-Niklaas).
- 7 Herentals. Voormiddagtocht - Grobbendonk-Viersel. Vertrek: Cap. 3000 Grobbendonk 9 u. Leiding: De Rademaeker. Einde: Grobbendonk om 12 u.
- 7 Leuven. Autocaruitstap naar Flevoland WA+WJ. (bij slechte weersomstandigheden wordt het Veerse Meer aangedaan i.p.v. Flevopolder. Prijs wordt ook aangepast in dat geval). Vertrek: Station Leuven, Hoek Post 5.55 u. Onkosten: 300 F overschrijven op rekening 000-0453147-60 van B. Van der Borgh, Pleinstraat 3, 3030 Heverlee, vóór 15/01/80. Leiding: Herwig Blockx. Mee te brengen: Waterdichte kleding, kijkers, lunchpakket. Einde: Station Leuven rond 20 u.
- 7 Turnhout. Dia voordracht „Lente, feest in de natuur” door Norbert De Meester in het Wielewaalhuis om 19.30 u.
- 7 Klein-Brabant: Ledenfeest - verrassingsmenu, tombola ten voordele van de kas + dans met discobar om 18.30 u. in de zaal, Kloosterheide te Bornem. Leiding: Gerard Hielegemans.
- 8 Aalter. Dagtocht met eigen wagen naar de vogelrijke natuurgebieden van de Gouden Delta: Schouwen. Vertrek: Kerk van Ursel om 6.45 u. Leiding: Mark Van Beirs. Mee te brengen: Kijker, laarzen, lunchpakket en enkele guldens.
- 8 Bree. Gezamenlijke WA- en WJ-uitstap naar de Maas. Vertrek: 7.30 u.: gemeentehuis Bree. 7.40 u.: oude melkerij Kinrool. 7.50 u.: kerk Kessenich. Leiding: Peeters J en Janssens J. Mee te brengen: Warme winterkleding + verrekijker.
- 8 Brugge. Bustocht naar het Veerse Meer. Voor nadere bijzonderheden (prijs-reisroute) zie „Doeljoel”. Vertrek: om 8 u. aan de hoofdingang v/h station te Brugge. Leiding: G.Orbie & M.Pottier Mee te brengen: excursiekledij, identiteitskaart, guldens, laarzen & kijker. Einde: ong. 18.45 u. te Brugge.
- 8 Brussel. Daguitstap naar Zeeuws-Vlaanderen. Wandeling langs de Scheldeboorden. 's Namiddags de Braakman en de bossen. Middagmaal: men kan reserveren plaatselijk voor een mossel-schotel (ong. 230 fr) Trefpunt: de Plaats te PHILIPPINE om 9.30 u. Baan Gent-Gent Zeehaven-Zelzate-4 km- Grens-4 km: linksaf Philippine. Eigen vervoer. Leiding: Fr. Verheyden/Meerijders kontakteren R. Gielen 02/720.33.19. Mee te brengen: laarzen, evt. warme drank.
- 8 Kortrijk. Zeeuws-Vlaanderen en het Zwin. Vertrek 7.30 u. parking Molenstraat Kortrijk. Leiding: Freddy Deckers. Mee te brengen: Pick-nick, laarzen, verrekijker, vogelgids. Einde: 16 uur. Zwin.
- 8 Denderland. Natuurexploratie: het Molsbroek te Lokeren, de E-3 putten en een stukje van de Durme. Vertrek: 9 uur aan de kerk van Waasmunster. Leiding: Robert Vanderpoorten en Raf Sienaert. Mee te brengen: laarzen, kijker en vogelgidsen. Einde: rond de middag.
- 8 Krekensland. Dagtocht naar het Veerse Meer. Vertrek: Markt te Assenede om 8 u. Leiding: Y. Lammens. Mee te brengen: Pick-nick en Nederlands geld. Einde: ongeveer 18 u.
- 8 Mechelen. Bezoek aan de spaarbekkens te Oelegem. Vertrek: Station N.M.B.S. om 8 u. Leiding: M. Couwels. Einde: rond 12 u.
- 8 Midden-Limburg. Wij zullen met eigen wagens een bezoek brengen aan de grindgaten aan de Maas. Vertrek: parking van het Internaat Fraters te Zonhoven stipt om 8 uur. Leiding: Jan Gabriëls.

- Mee te brengen : kijker en laarzen. Einde : rond 13 uur te Zonhoven.
- 8 Mortsel. Autocartocht naar Schouwen-Duiveland. Vertrek : Station Oude-God om 7.30 u. Prijs : 300 F (250 f) inschrijven vóór 10 januari op nr. 068-0847360-92 o.v. De Wielewaal, Parklaan 102, 2520 Edegem.
 - 8 Noorderkempen. Uitstap naar Schouwen-Duiveland. Dit eiland zal U nooit teleurstellen om mooie waarnemingen te doen. Leiding : René Nelen. Bijeenkomst aan de kerk van O.L.-Vrouw te Essen. Vertrek 8 uur. Uw deelname bevestigen voor 2 februari. (Tel. 67.33.83)
 - 8 Schelde & Leie (WA + WJ). Natuurwandeling door de Scheldebeemden te Zingem. Vertrek : Scheldebrug Zingem 9 u. Leiding : Jacques Vanheuver-suijn, Asper (Tf. 091/84 43 82) en Filiep Vermeulen, Zingem. Mee te brengen : laarzen, verrekijker, gidsen. Einde : Scheldebrug, Zingem, 11.45 u.
 - 8 Voorkempen i.s.m. Brechtse Heide. A.W.W. en E-3 put Oelegem. afd. Mechelen te gast. Vertrek : 8.50 u. : kerk Schilde-dorp. 9 u. : Kerk Oelegem. Leiding : Marcel Couwels. Einde : 12 uur.
 - 11 Denderland. Maandelijkse ledenavond. Gedroogde planten determineren in 't Apostelken, Albrechtlaan, Aalst om 20 uur. Leiding : de Plantenwerkgroep.
 - 13 Brechtse Heide in samenw. m. Voorkempen. Dia-avond door M. Schoven „De Argonne” om 20 uur in „De Lusthof” achter „De Toverfluit”.
 - 13 Bree. Kursusavond voor de WJ o.l.v. Leurs J, Vleeshouwers E en Faassen R om 19.30 u. sociaal centrum Bree. Leiding : Leurs J, Vleeshouwers E, Faassen R.
 - 13 Demer en Dijle. Dia-avond over de flora van de Kalkstreek met de nadruk op de orchideeën in de streek van Nismes en Argonne. Hierbij ook de orchideeën van Keerbergen onder de loep genomen in zaal van het gemeentehuis te Rotselaar 20 u. Leiding : Frans De Preter. Einde : 22.30 u.
 - 13 Leuven. Dia voorstelling over Scandinavië in zaal Heliand, Paters Jezuiten, Waversebaan 220, 3030 Heverlee om 20 u. Leiding : S. Bande, Robert Hermans, Nico Van der Hauwaert. Onkosten : 40 Fr. Einde : rond 23 u.
 - 13 Gewest Noord-Limburg : Lommel, Hechtel-Eksel, Neerpelt, Overpelt. Dia-avond „Jaaroverzicht 1980”. dia's kunt ge nog tijdig afgeven bij Albert Mertens in P.T.B.S. (Lommel vakschool) 20 u.
 - 13 's Heerenbosch. Dia-avond in samenwerking met „Werk van de Akker”. Thema : „met de natuur het jaar rond” in de parochiezaal „Lange Minnestraat, Lebbeke - aanvang : 20 u. Leiding : Piet Polfliet.
 - 13 Westland. Diavoordracht door Yvan Bruynooghe over de Blankaart en de Komense Vaart in de conferentiezaal Stadhuis Ieper om 20 u.
 - 14 Gent. Vijfde winteravond : Het LEEN : voordracht met dia's door Marc Boone. Begin om 20 u. stipt in de Konferentiezaal van securex, Verenigde Natieslaan 1A Gent (aan de Watersportbaan).
 - 14 en 15. Gent. Waterwildtellingen. Geïnteresseerden gelieve te telefoneren naar P. Van Sanden 091/21 44 70 die waterwildtelling coördineert.
 - 14 Halle. Jacqueline Arickx, voordracht met dia's „De Mount Kenia Expeditie” om 20 u. in O.L.V.-centrum, Stwg. op Ninove 7, Halle.
 - 14 Leuven. Dia-avond over Kokmeeuwen WA + WJ door de Heer Paulussen in de Burgemeesterstraat 59, Leuven. (Parochiezaal St.-Jozef). Einde rond 23 u.
 - 14 Leuven. Waterwildteldag WA + WJ. Vertrek : Stat. Leuven Hoek post 8 u. Kantine Heverlee 8.20 u. Leiding : Johan Nysten. Einde : Station Leuven 's middags.
 - 14 Mortsel. Dia-avond door paul Matthys, macro-opnamen van planten, insecten en vogels om 20 u. in het Agfa-Gevaert auditorium, Septestraat 27, Mortsel.
 - 14 Gewest Noord-Limburg. Lommel, Hechtel-Eksel, Neerpelt, Overpelt. Beheerswerken. Vloeiweide Lommel Kolonie. Vegen van Onder en Boven. Vertrek : 9 u. ter plaatse. Leiding : Albert Mertens, Gerard Jannis. Mee te brengen : werklust.
 - 14 Schelde & Leie (WA + WJ) Dia-avond „Breng eens 'n bloempje mee” Samenkomst : Refter gemeenteschool, Nieuw Plein, Kruishoutem te 19.45 u. Leiding : Karel De Waele, Kerselaarslaan 39, 9800 Deinze (Tf. 091/86.45.60) Vóór 10 Febr. te bezorgen aan voornoemde : dia's over planten (binnen- en buitenland) + lijst en in univ. laders. Uitgebreide tentoonstelling natuurstudieboeken.
 - 14 Schelde & Leie (W.V.O.). Natuurtocht door het Kluisbos(ruien). Waarnemingen van nachtproofvogels, vinkachtigen, mezen. Vertrek : Uitkijktoren in het Kluisbos (Ruien) 16.30 u. Leiding : Norbert Desmet, Kluisbergen. Mee te brengen : laarzen, verrekijker, gidsen; warme kledij ! Einde : Uitkijktoren (Kluisbos) te 19 u.
 - 14 Schelde & Leie (WJ Piep). Uilentocht door het Kluisbos (Ruien). Vertrek : Uitkijktoren in het Kluisbos (Ruien) te 14 u. Leiding : Frank Delbecque, Kluisbergen. Mee te brengen : laarsjes, warme kledij en zo mogelijk verrekijker vogelgids. Einde : Uitkijktoren in het Kluisbos rond 16.30 u.
 - 15 Antwerpen-Centrum. Winter Familiewandeling. Vertrek : Huize Iepenburch (Schotenhof) te Schoten te 13 uur - Bushalte Iepenburch van de N.M.V.B. lijn Antwerpen (Rooseveltplein) - 's Gravenwezel Leiding : Maurice De Booseré. Einde : vertrekpunt.
 - 15 Bree. WJ braakballenzoektocht op St.-Maartensheide te Beek. Vertrek : 7.30 u. : gemeentehuis Bree. 7.45 u. : parking Wandelbos Beek. Mee te brengen : Warme winterkledij. Einde : 11.30 u.
 - 15 Brussel. Morgenwandeling te St.-Ulriks-Kapelle. Vertrek : om 9 u. Kerk van Walfergem/Asse, stwg op Gent. Bus : AL : Brs Nd 0831 - Walfergem 08.58. Leiding : J. Van der Biest (02/465.50.44) Mee te brengen : Stevig schoeisel/laarzen.
 - 15 Land Van Waas-Noord. Gerichte tocht : Slikken en schorren : Het Hellegatschor. Vertrek : 8.30 u. parking De Wal (baan St.-Niklaas-Hulst). Einde : 12.30 u.
 - 15 Leuven. Knotten van wilgen - werkdag. Vertrek : Kerk Neerijse 8.30 u. Leiding : Piet De Becker. Mee te brengen : Bijl en luchtpakket. Einde rond 17 u.
 - 15 Lier. Wandeling ronde de A.W.W. bekkens. Vertrek : 9 u aan de kapel van O.L.V. van Goede Wil te Duffel. Leiding : Rik Franckx. Mee te brengen : Waterdicht schoeisel, verrekijker. Einde : ong. 12 u. te Duffel.
 - 15 Mandelstreek. Daguitstap naar IJzermonding te Nieuwpoort en spuiком en staketsel te Oostende. Vertrek : Polenplein 9 u. eigen wagen.
 - 15 Klein - Brabant. Namiddagwandeling langs het Groot Eiland op zij Hulst (Nedeland) ganzen + watervogels. Vertrek : 13.15 u. aan Romeo Bornem met eigen wagens. Leiding : D'Hertefelt Hendrik. Mee te brengen : laarzen - kijker en vogelgids. Einde : ong. 17 u.
 - 15 Maasland. Dagekursie per autobus naar Zeeland. max 53 deelnemers. Vertrek : Bospoort Maaseik 6 u. Andere deelnemers worden opgepikt langs RW 17 tot aan de oprit v.d. E 39 te Maasmechelen. Leiding : Marc en Theo. Mee te brengen : Kijker laarzen, vogelgids, drank + knapzak. Inschrijvingen : Storting v. 300 fr. op Rek. 001-0271895-80 t.n.v. André Vincken. Dennengaardelaan 15, 3665 As. met vermelding : Zeeland + opstapplaats.
 - 15 Mechelen. Bezoek aan de IJzervallei. Vertrek : Station N.M.B.S. Mechelen, 6.45 u. Leiding : De H. Becuwe. Mee te brengen : Laarzen en lunchpakket. Einde rond 16 u., Terug rond 19 u.

- 15 Netevallei. Averegtenwandeling (Hallaar), Wegwijzers volgen vanin Heist o/d Berg. Vertrek : Grote Parking 10 u. Leiding : Marc Geens. Einde : 12 - 12.30 u. Grote Parking.
- 15 Rupelstreek. Dagtocht naar de Schorren van Zandvliet omgeving Bocht van Bath en Kreekraksluis. Vertrek : om 8.30 u. Parking Acacialaan te Boom (tegenover Boom FC). Leiding : Lucienne Vervliet.
- 15 Schelde & Leie (WVO) Medewerking aan internationale tellingen van watervogels. Alle telploegen op post ! Gegevens zo spoedig mogelijk sturen aan Geert Colembie, Leystr. 3, 9772 Wannegem-Lede (Tf. 091/83.51.95)
- 15 's Heerenbosch. Wandeling in de Dendermeersen. Vertrek : Denderbelle-kerk - 14 u. Mee te brengen : laarzen en verrekijker.
- 15 Westkust. Uitstap De Blankaert & Omgeving. Vertrek : 14.30 u. aan het Kasteel. Leiding : Rudy Debruyne. Mee te brengen : laarzen.
- 18 Denderland. Dia-projectie : „Kenia's Natuurparken : een wonder”. Door ons lid Fonny Schoeters om 20 u. in 't Apostelken, Albrechtlaan, Aalst.
- 19 's Heerenbosch. Filmavond over roofvogels met de Heer Suetens in zaal Eldorado te Oudorp. Aanvang 20 u. Leiding : Marc Aerts.
- 20 Krekensland. Film- en dia-avond „Bruine Kieken-dief” om 20 u. in „het landbouwershuis” Markt te Assenede.
- 20 Mandelstreek. Avondvergadering. IJslaan - dia - reeks van Pol, Peter en Piet. Vormingsinstituut 20 u.
- 20 Midden-Limburg. Studieavond over de evolutie van het leven in het Sint-Jan Berchmans-instituut te Zonhoven om 20 uur stipt. Leiding : Jan Steegmans.
- 20 Mortsel. Feestavond in Salons Pauwels. Aanvang : 20 u. St.-Benedictusstraat 24, Mortsel. Prijs 449 fr. op nr 220-0281250-83 o.v. De Wielewaal.
- 21 Gent. Met de Plantenwerkgroep op winterverkenning en knoppendeterminatie in Merelbeke. Voor alle geïnteresseerden bijeenkomst om 14.30 u. aan de kerk van Merelbeke centrum. Leiding : De P.W.Gr. Aansluitend Uilentoct in Munte.
- 21 Gent. Uilentoct o.l.v. Marc Reygaert. Bijeenkomst om 17.30 u. aan de kerk van Munte.
- 21 Kortrijk. Uilentoct in het bos van Bon Secours. Vertrek : Basiliek van Bon Secours om 18 u. Alleen bij droog weer. Leiding : Freddy Deckers. Mee te brengen : laarzen, kijker. Einde : 22 uur in Bon Secours.
- 21 Land van Waas-Zuid. Tocht naar Bazel. Vertrek : 13.30 u. aan Stadhuis Sint-Niklaas of 14 uur kerk Bazel. Leiding : Gust Firliefijn. Mogelijkheid om na een rustpauze en boterhampauze in de „Eenhoorn”, 's avonds mee te gaan op Uilentoct.
- 21 Leuven. Dia-voorstelling over Scandinavië in Zaal Heliand, PP Jezulieten Waversebaan 220, Heverlee 20 u. door Robert Hermans, Stefan Bande, Nic Van der Hauwaert. Onkosten : 40 fr. Einde : 23 u.
- 21 Mechelen. Voordracht met dia's over Noorwegen in lokaal Den Halm, Graanmarkt om 20 u. Spreker : R. Willockx.
- 22 Bree. Beheerswerken Stamproyerbroek. Vertrek : 7.30 u. : gemeentehuis Bree. 7.45 u. parking staatsbos Molenbeersel. Mee te brengen : laarzen + werkkledij. Einde : 11.30 u.
- 22 Brugge. Voormiddagtocht met eigen wagens naar de Zandput van Roksem, de spuikom te Oostende en de oostelijke pier ! Vertrek : Brugge-station om 8.30 u., Jabbeke-kerk om 8.45 u. Leiding : Marcel Pottier. Einde : Brugge 12.30 u.
- 22 Brussel. Jaarlijkse ledenvergadering te Hamme/Merchtem. Om 14 u. voor de namiddagwandeling aan Feestzaal St-Goedele (achter oud gemeentehuis Hamme : Lindestraat 97). Rond 16.30 u. gezellige koffietafel met de eigenlijke vergadering.
- Projectie Argonne 1980. Dia-kwis. Inschrijven bij M. Deconinck (02/460.24.12).
- 22 Denderland. Namiddagwandeling in Berlare-broek. Vertrek : kerk van Berlare om 14.30 u. (Oost-Vlaanderen) Leiding : Luc De Bondt (ere-voorzitter) en Walter Roggeman (voorzitter) Mee te brengen : laarzen en kijker.
- 22 Demer en Dijle. Hoge Venen winterwandeling. Vertrek : 7 u. aan de Covee te Kampenhout-Sas. Leiding : Hector Vandeplas. Mee te brengen : waterdichte en warme kleding. Pic-nic voor de ganse dag. Einde : Hoogveen bij valavond.
- 22 Midden-Limburg. Dagtocht naar de Schwalmvallei met als eindpunt van de wandeling Monschau samen met Groenkomitee Hasselt. 200 fr. storten op 450-0435801-36 t.n.v. Groen Komitee Hasselt. Vertrek : Hasselt Kanaalkom : 7.30 u. Zonhoven kerk : 7.40 u., Genk station 8 u. Leiding : J.L. Gillissen. Mee te brengen : Piknik-warme kleding-laarzen. Einde : rond 20 uur, Hasselt.
- 22 Gewest Noord-Limburg : Lommel, Hechtel-Eksel, Neepelt, Overpelt. Jaarlijkse Wielewaalreis naar Schouwen-Duivenland. Vertrek : zie zonnedaauw. deelnemers tijdig inschrijven bij bestuursleden. Leiding : Jos Henderickx. Mee te brengen : Verrekijkers + vogelgidsen en eten voor een ganse dag. Einde : zie zonnedaauw.
- 22 Schelde & Leie (WA+WJ). Familiale natuurwandeling door de Scheldebeemden te Petegem-oud. Vertrek : Kerk te Petegem-Oud. Te 14 u. Leiding : Pol Cardon, Wortegem-Pet. en Jacques Vanheuerswijn, Asper (Tf. 091/84.43.82). Mee te brengen : laarzen, verrekijker, gidsen. Einde : Kerk Petegem-Oud., te 17.15 u.
- 22 's Heerenbosch. Bezoek achter de schermen van de Antwerpse Zoo - in samenwerking met VTB&VAB. Inschrijven vóór 20 jan. bij de redactie. Aanvang 10.30 u. Einde : ong. 12 u.
- 23 Voorkempem i.s.m. Brechtse Heide. Kursus : bloemschikken in café „t Pleintje” om 19.30 u. Schilde dorp. Leiding : Agnes Ligtvoet. Einde : 22 u.
- 26 Brugge. Dia-avond door R. François. Thema : „Vogels uit de eigen kuststreek”. In de zaal Retorica te St.-Michiels (achter het gemeentehuis) Aanvang : om 20 u. Prijs : 50 fr. - studenten betalen 25 fr.
- 26 Demer & Dijle. Voordracht over „Hoe naar roofvogels kijken” door Willy Suetens in Café „Thuis” te Rotselaar om 20 u. Mee te brengen : Vogelgidsen !
- 27 Meetjesland. Twee winteravond door Marc Boone met als thema : Wandeling in de Natuur. Diamontage, muziek om 20 u. Stadsauditorium Raamstraat, Eeklo.
- 27 Gewest Noord-Limburg : Lommel, Hechtel-Eksel, Neepelt, Overpelt. Dia-avond „Vogels om ons huis” om 20 u. P.T.B.S. Vakschool Lommel. Presentators : Albert Janssen, Albert Geuens.
- 28 Brechtse Heide in samenw. met Voorkempem. Tweedaagse naar Flevolandpolder (Harderwijk) 1900 fr per persoon te storten op P.R. 000-0148034-12 Wielewaal Voorkempem. Vertrek : 8 u. toverfluit te Halle Kempen. Leiding : Marc Couwels. Tel. P. Poppe 031/83.09.32.
- 28 Gent. Tweedaagse naar Flevoland met particuliere wagens o.l.v. Hubert Sergeant en Carlo De Gussem. Zie inleidend artikel in Parus. Max. aantal deelnemers 30. Gelieve voor 31 januari '81 in te schrijven door storting van 1500 fr. (alles inbegrepen) op PCR 000-0520631-32 van de Wielewaal-afdeling. Gent p/a W. Bonheure. Basketbalstraat 16, 9920 Lovendegem.
- 28 Herentals. Daguitstap Flevoland. Vertrek : Lindkens (Bouwel) 7 u. Leiding : V.d.Put. Mee te brengen : Knapzak + drank. Einde : 20 u.
- 28 t.e.m. 2/3. Leuven. Werkkamp WJ te Speelhoven

- bij Aarschot. Inlichtingen : Stefaan Ostyn, Guldesporenlaan 33, 3200 Kessel-Lo. 016/25.34.36.
- 28 Lier. O.S.C. Tocht in de Nete- en Itterbeekvallei naar het sneeuwkllokjesreservaat. Aansluitend een boerenbroodmaaltijd (kop + kaas) tegen spotprijs ! Vertrek : 13.30 u. aan de Zimmertoren te Lier. Leiding : R. Selderslaghs, Mee te brengen : laarzen, verrekijker. Einde wandeling 17.30 u.

Ook in 1981 stelt de Stichting Leefmilieu één miljoen BF ter beschikking voor jongerenprojecten van 'Natuurbescherming of landschapszorg'

In 1981 zal het de tiende maal zijn dat de Stichting Leefmilieu v.z.w., onder de auspiciën van de Kredietbank, haar 'Jeugdactie Natuurbescherming en Landschapszorg' organiseert. Bedoeling van de actie is groepen van jongeren te stimuleren hun handen uit de mouwen te steken ten bate van de natuur en het landschap in hun omgeving. De Stichting Leefmilieu zal hen daarbij helpen met de nodige morele en voornamelijk financiële steun.

Voor vrijwilligerswerk in en rond de natuur zijn er nooit handen genoeg, of het nu gaat om beheerswerken in een waardevol natuurgebied of reservaat, om het maken van nestkasten, om het knotten van een rij wilgen, om het verfraaien van het plaatselijk landschap, het aanleggen van een educatief natuurpad, ... of andere meer originele projecten.

Maar het realiseren van dergelijke projecten vergt vaak onvoorziene uitgaven : materiaal moet worden aangekocht of gehuurd, men dient een verzekering af te sluiten, men heeft transportorganisatie- en administratiekosten ...

Het is hier dat de Stichting Leefmilieu een helpende hand wil toesteken. Voor de 'Jeugdactie Natuurbescherming en Landschapszorg 1981' wordt niet minder dan **één miljoen BF** beschikbaar gesteld. De Stichting Leefmilieu hoopt op deze wijze een 50-tal concrete projecten te kunnen mogelijk maken.

Wie komt er in aanmerking voor deze actie ? Groepen van jongeren tussen 15 en 25 jaar, zoals **schoolklassen, jeugdbewegingen, jeugdclubs, jeugdraden**, jeugdeden van **natuur- en milieuverenigingen**, enz. Spreek er eens met uw klasleraar of met de verantwoordelijken van uw vereniging over. Wenst U in de loop van 1981 een project te realiseren waarvoor U meent aanspraak te kunnen maken op financiële steun vanwege de Stichting, dan gelieve U uw aanvraag schriftelijk in te dienen in de vorm van een getypt dossier op het secretariaat van de STICHTING LEEFMILIEU v.z.w., p/a Rockoxhuis - Kredietbank, Keizerstraat 8—2000 Antwerpen en dit **vóór 6 maart 1981**.

Dit dossier dient o.m. volgende gegevens te bevatten : initiatiefnemers en verantwoordelijke van het project, duidelijke omschrijving en motivering van het project, deskundige begeleiding, gedetailleerde kostenraming...

De inzenders worden verondersteld kennis te hebben

genomen van het onderstaande **reglement** van de 'Jeugdactie Natuurbescherming en Landschapszorg 1981'. Nadere inlichtingen over de actie, alsmede bijkomende exemplaren van het reglement kunnen worden aangevraagd op het secretariaat van de Stichting Leefmilieu v.z.w., p/a Rockoxhuis - Kredietbank, Keizerstraat 8—2000 Antwerpen (tel. : 031/31.64.48).

REGLEMENT

1. De 'Jeugdactie Natuurbescherming en Landschapszorg 1981', georganiseerd door de Stichting Leefmilieu v.z.w. onder de auspiciën van de Kredietbank, richt zich tot alle groepen van jongeren in Vlaanderen **tussen 15 en 25 jaar**.
Komen alzo in aanmerking : jeugdbewegingen, jeugdclubs, jeugdraden, scholen, milieuverenigingen, groencomités e.a. of afdelingen van deze groeperingen.
2. De Stichting Leefmilieu wil met deze actie de jongeren sensibiliseren voor de onvervangbare waarde van de natuur en hen tevens uitnodigen en aanmoedigen om in groepsverband concrete projecten van natuurbescherming en van Landschapszorg te ontwerpen en uit te voeren. Daartoe stelt de Stichting Leefmilieu een globaal bedrag van **F 1.000.000** ter beschikking.
3. Het gaat hier geenszins om een wedstrijd. Rekening gehouden met het beschikbaar gesteld budget is de Stichting evenwel genoodzaakt een selectie uit de ingezonden projecten door te voeren.
4. Het bedrag van 1 miljoen frank zal zo worden verdeeld dat een 50-tal projecten die in de loop van 1981 worden uitgevoerd zullen genieten van een steunverlening.
5. Bij de selectie van de waardevolle projecten zal volgende verdeling van het bedrag worden nagestreefd :
 - a. Ca F 500.000 wordt gereserveerd voor 25 à 30 projecten van strikt **natuurbehoud of — beheer**. Als voorbeelden van zulke projecten kunnen worden vernoemd :
 - beheerswerken in natuurreservaten of andere natuurgebieden (al of niet tijdens een werkkamp);
 - opruimacties in biologisch waardevolle gebieden;
 - het maken van nestkastjes of voedertafels, voor gebruik in natuurgebieden;
 - wetenschappelijk verantwoord inventariswerk in biologisch waardevolle gebieden, enz.
 - b. Ca. F 350.000 wordt gereserveerd voor 15 à 20 projecten van **landschapszorg**, op voorwaarde dat zij niet indruisen tegen de ecologische beginselen. In dit verband kan worden gedacht aan :
 - verantwoorde beplantings-, verfraaiings- en/of opruimacties op terreinen bestemd voor

- recreatie, in zoverre bedoelde terreinen open staan voor de gemeenschap;
- het op oordeelkundige wijze afdekken en 'begroenen' van vuilnisbelten;
 - projecten van landschapsverfraaiing;
 - beplantingen in bosarme (landbouw)gebieden...
- c. Ca. F 150.000 wordt gereserveerd voor een aantal terrein gebonden **educatieve** projecten van landschapszorg of natuurbescherming, zoals het aanleggen van een educatief natuur- of wandelpad, het stimuleren van het educatief gebruik van waardevolle natuurgebieden, aanleg van educatieve schooltuinen, heemparken, enz.
6. De Stichting Leefmilieu behoudt zich het recht voor het aantal te bekronen projecten te verminderen in geval de ingezonden projecten onvoldoende beantwoorden aan de gestelde eisen. Dit geldt eveneens voor de voorgestelde verhouding van 50 % projecten van natuurbescherming, 35 % projecten van landschapszorg en 15 % educatieve projecten.
 7. De jeugdverenigingen, scholen, jeugdraden ... en andere belanghebbende instanties worden uitgenodigd de projecten van natuurbescherming of van landschapszorg die ze in **1981** wensen te verwezenlijken en waarvoor zij aanspraak maken op financiële steun, in te zenden vóór **6 maart 1981** op het secretariaat van de **Stichting Leefmilieu v.z.w. p/a Rockoxhuis - Kredietbank, Keizerstraat 8-2000 Antwerpen**. De projecten die na deze datum worden ingezonden komen niet meer voor selectie in aanmerking.
 8. De inzending van de projecten dient te gebeuren in de vorm van een **getypt dossier**, dat volgende gegevens — in onderstaande volgorde — moet bevatten :
 - a. Naam en adres van de initiatiefnemende organisatie of instantie;
 - b. Een duidelijke omschrijving en motivering van het project.
 - c. Juiste plaats en datum (data) waar(op) het project wordt uitgevoerd.
 - d. Naam, adres en telefoonnummer van de verantwoordelijke voor het project (= tevens correspondentieadres !)
 - e. Naam, adres en telefoonnummer van de personen die het project deskundig zullen begeleiden.
 - f. Zo mogelijk een lijst van de deelnemers, met adres en geboortedatum.
 - g. Een schriftelijke Toestemming van de betrokken autoriteiten dat het project mag worden uitgevoerd (gemeentebestuur, de eigenaar van het terrein in kwestie ...).
 - h. Een gedetailleerde kostenraming, met volgende gegevens :
 - (1) Totale kosten van het project (gedetailleerd).
 - (2) Voorziene inkomsten voor het project
- (andere subsidies, bijdragen van de leden, geldinzamelingen ...).
- (3) Gevraagde subsidie aan de Stichting Leefmilieu = verschil tussen (1) en (2).
9. Voor gebieden waar regelmatig of door meerdere groepen beheerswerken worden uitgevoerd, behoudt de Stichting Leefmilieu zich het recht toe aan de groepen zelf geen toelage voor de aankoop van materiaal te verlenen, maar deze toelagen rechtstreeks over te maken aan de eigenaars/beheerders van de betrokken gebieden. Dit om een meer efficiënt gebruik van de aangekochte materialen te bevorderen.
 10. De projecten dienen te worden begeleid door deskundige adviseurs (ecoloog, bioloog, landschapsarchitecten, bosbouwdeskundige ...). Jongerengroeperingen die zelf niet over de nodige deskundige kaders zouden beschikken om zulke projecten uit te voeren en te begeleiden, kunnen desgevallend een beroep doen op het advies en de begeleiding van het Centrum voor Natuurbeschermingseducatie, Ommeganckstraat 26 — 2000 Antwerpen (tel. : 031/31 84 81).
 11. Gespecialiseerde natuurbeschermingsverenigingen die projecten indienen verbinden er zich toe ook niet-gespecialiseerde jongeren te betrekken bij de uitvoering van hun project.
 12. De selectie van de ingezonden projecten zal worden doorgevoerd door een onafhankelijke jury, bestaande uit een zestal deskundige personen. Bij de selectie wordt gestreefd naar de grootst mogelijke objectiviteit. Projecten die niet in aanmerking zouden worden genomen, zijn daarom niet noodzakelijk van bijkomstig belang. Bij de beoordeling van de projecten zullen o.m. volgende criteria worden gehanteerd :
 - de effectieve waarde van de projecten
 - de originaliteit van de projecten
 - de prioriteit die moet worden toegekend aan de projecten
 - de praktische uitvoerbaarheid ervan
 - de omvang van de vereiste geldmiddelen
 - de verscheidenheid van de uitgekozen projecten
 - een evenwichtige regionale spreiding van de projecten
 - de duidelijkheid van de omschrijving en van de motivering van de projecten
 - het beantwoorden aan de gestelde eisen : de projecten moeten door **jongeren** worden uitgevoerd, het moet gaan om **concrete projecten** van natuurbescherming of landschapszorg, de vereiste toelating voor het voeren van het project, volledigheid van de gevraagde gegevens, tijdig indienen van het project, **gedetailleerde kostenraming**, enz.
 13. Volgende projecten worden door de jury **niet** in aanmerking genomen :

- projecten die betrekking hebben op staats-natuurreservaten (onder het beheer van het Bestuur van Waters en Bossen);
 - projecten die reeds gerealiseerd zijn op het moment dat het dossier wordt ingezonden;
 - projecten die buiten het Vlaamse gewest of het Hoofdstedelijk gebied Brussel vallen;
 - projecten die in hoofdzaak bestaan in het samenstellen van een publikatie (beschrijving van fauna/flora van een bepaald gebied, inventarissen, folders ...).
14. De voor de bekroonde projecten toegekende bedragen zullen worden uitgekeerd op basis en na voorlegging van :
- hetzij facturen op naam van de Stichting Leefmilieu v.z.w., Keizerstraat 8 - 2000 Antwerpen (in dit geval betaalt de Stichting rechtstreeks de leveranciers resp. de schuldeisers);
 - hetzij gedetailleerde onkostennota's, waarbij alle bewijsstukken als bijlage zijn toegevoegd.
- De facturen of onkostennota's dienen telkens vergezeld te worden van een verslag van de uitgevoerde werken, vooraleer tot uitbetaling kan worden overgegaan.
15. De actie wordt in principe afgesloten op 18 december 1981, (streefdatum), wat inhoudt dat alle verslagen en onkostennota's betreffende de bekroonde projecten vóór die datum dienen te worden ingezonden.
- De Stichting Leefmilieu dringt er op aan dat het eindverslag van de uitgevoerde werken geïllustreerd wordt met tekeningen of foto's.
16. De Stichting Leefmilieu stelt als voorwaarde dat de correspondentie over een bepaald project met **een en dezelfde persoon** (nl. de verantwoordelijke van het project) wordt gevoerd. Dit om mogelijke misverstanden te vermijden.
17. De uiteindelijke beslissing over de al dan niet bekroning van de ingezonden projecten berust bij het Dagelijks Bestuur van de Stichting Leefmilieu op advies van de jury. Deze beslissing zal aan de belanghebbenden worden meegedeeld uiterlijk op 10 april 1981.
18. De inzenders van projecten van natuurbescherming of landschapszorg worden verondersteld kennis te hebben genomen van onderhavig reglement.

Heeft U bijkomende vragen of wenst U meer inlichtingen, aarzel niet contact te nemen met de

STICHTING LEEFMILIEU v.z.w.
p/a Rockxhuis - Kredietbank
Keizerstraat 8 - 2000 Antwerpen
tel. : 031/31 64 48

BESTUURSKONTAKTEN

VOORNAAMSTE PUNTEN UIT DE VERSLAGEN VAN DE VERGADERINGEN VAN DE NATIONALE WERKGROEPEN

1) NWG ORNITOLOGIE, Hasselt 18 oktober 1980.

- Medewerking B.A.H.C.

De waarnemingen moeten zo kritisch mogelijk worden doorgenomen en de verantwoording moet zo volledig mogelijk zijn. Voor de realisatie hiervan moet het „formulier” herwekt worden, met een scheiding van hoofd- en bijzaken.

Ornitologisch nieuws.

Gevraagd wordt zogenoemde „gewone” gegevens van een bepaalde regio toch door te sturen, omdat deze voor gans Vlaanderen niet zo gewoon zijn. (B.v. gegevens uit de provincie Limburg over de Zwarte Specht, de Grote Karekiet, enz...)

De nodige voorzichtigheid moet in acht genomen ofwel worden deze helemaal niet doorgegeven, ofwel wordt de plaats verzwegen.

- Wintertellingen van bonte kraai, ijsvogel en grote gele kwik.

Deze drie soorten zouden gedurende het ganse kerstverlof (=14 dagen) geteld worden in al de afdelingen. Een oproep zal nog verschijnen in het maandblad.

- Publikatie gegevens waterwildtelling en ganzenwaarnemingen.

De coördinatie van de gegevens is krachtenslopend en de achterstand wordt steeds maar groter. In de toekomst is er verbetering in het zicht door het inschakelen van B.T.K.-ers en het gebruik van een mini-computer.

Ook zouden de gegevens steeds bij dezelfde persoon moeten gecentraliseerd worden.

Coördinatie van trektellingen.

Zettrektellingen worden uitgevoerd door de B.J.N., de Wielewaalafdelingen van Brugge en van de Westkust. Alhoewel gewenst is er momenteel nog geen vaste coördinatie.

In Noord-Limburg is men reeds 7 jaar bezig met trektellingen in het binneland. Deze gebeuren van half augustus tot eind september. Binnenkort zal een verslag verschijnen over de eerste vijf jaar. Volgende vergadering op 24 januari 1981 te Steenokkerzeel om 14 uur.

2) NWG PROPAGANDA, Weerde 26 oktober 1980.

- Amfibieënactie.

5 000 nieuwe folders worden gedrukt. Er wordt ook een nieuwe poster getekend. Afdeling Mechelen maakt diareeksen voor de Stichting Leefmilieu.

- Dia's weerpraatje op TV.

Dia's werden opgestuurd naar Armand Pien. Tot nog toe werd alleen die van een vliegezwam vertoond.

- Stickers.

Mini-stickers zullen gedrukt worden, 6 stuks per

blaadje; 20 F per blad. De grote sticker wordt herwerkt, zodat het adres van Turnhout vermeld is.

- Kongres Kortrijk.

Op verzoek van de werkgroep wordt een brief gestuurd naar minister Marc Galle om de totale roofvogelbescherming te bekomen.

- Brochure wintervoeding en nestkastjes.

Aan Roger Arnhem wordt gevraagd de verschenen teksten over „wintervoeding van de vogels” en „vogelbescherming en nestkastjes”, verschenen in het tijdschrift van het C.C.B.V. te mogen overnemen. 100 ex. zullen hiervan in offset gedrukt worden. Volgende vergadering op 10 januari 1981 te Weerde om 14 uur.

3) NWG BOTANIE, Duffel 4 december 1980

- Nationale uitstappen 1981 (stimulans voor plaatselijke werkgroepen en plantenliefhebbers)

- 7 maart : namiddagbezoek aan het herbarium van de Nationale Plantentuin te Meise.

- 25 april : 9 uur aan de kerk te Mere ; bezoek aan Blauwbos, beekvallei, elzenbroek ; - 14 u. aan de kerk te Lede ; bezoek aan Oneghem, lage weiden, houtwallekes. Leiding : André Kampen.

- 23 mei : Zomerklokjestocht. Kerk Emblem om 9 en 14 u. Leiding : André De Jonghe.

- 20 juni : duinentocht omgeving Oostende. Leiding : René Van Outryve.

- 29 augustus : verkenning van een opgespoten terrein. Scheldebrug te Zingem (Oost-Vlaanderen) om 9 en 14 u. Leiding : Karel De Waele.

- 12 september : tocht in de omgeving van Antwerpen. Leiding : Mariette Tielemans.

- oktober : Microscopie (juiste datum, uur en plaats volgt later).

- In verband met de vele nutteloze herbaria, die opgelegd worden zelfs aan de leerlingen van het lager onderwijs, wordt besloten een brief te versturen naar de verschillende betrokken inspecties. Hierin wordt gevraagd :

- zeker niet meer te eisen herbaria aan te leggen van minstens 50 planten.

Deze stapels planten verdwijnen toch meestal in de vergeethoek en de opvoedende waarde is bijna nul.

- edukatiever zou zijn plantenfamilies te bestuderen tijdens studie-uitstappen, in de natuur of in plantentuinen. De zelfwerkzaamheid van de leerlingen kan bekomen worden door het invullen van werkbladen.

- voor het begeleiden van natuurtochten kan verwezen worden naar De Wielewaal, het CVN, enz. die gidsen ter beschikking kunnen stellen.

- in sommige gevallen kan een beperkt herbarium met algemeen gekweekte soorten toelaatbaar zijn. De opgelegde soorten worden dan door de leraar duidelijk gespecificeerd.

- De redactie van het maandblad verwacht waardevolle artikels over planten. Het hoeven niet altijd geleerde artikels te zijn, er wordt enkel geëist dat de inhoud wetenschappelijk gefundeerd is en dat hij geen onnauwkeurigheden bevat.

- Alle plantenliefhebbers worden aangespoord hun gegevens door te sturen aan het I.F.B.L.

H. Franckx

Reis naar IERLAND met afdeling WESTKUST

(15 juni - 25 juni 1981)

De Heer FRANK KING, beroepsornitoloog, zal onze gids zijn in Zuid-West Ierland. Naast de gewone klipvogels zoals Zeekoeten, Aalscholvers, Papegaai-duikers enz., zullen wij grote kolonies (bij duizenden) Noordse Pijlstormvogels en Stormvogeltjes bezoeken. Ook is een dagreis voorzien naar de Jan-van-Gent-kolonie op het eiland Sceillig Mhichil in de Atlantische Oceaan, de tweede grootste kolonie van de wereld, met 20.000 tot 30.000 broedparen.

Ierland bezit tevens één van de grootste kolonies Dougalls Sterns en Alpenkraaien zijn er algemeen. In totaal 101 soorten algemeen voorkomende broedvogels en 30 eerder schaarse soorten waaronder Grauwe Franjepoot, Groenpootruiter, Slechtvalk, enz.

De totale prijs bedraagt 20.460 Fr. Is inbegrepen : vliegtuigreis Brussel-Dublin, heen -en terug, logies, stevig morgen- en avondmaal, bus met chauffeur + beroepsornitoloog van de eerste tot de laatste dag. Is niet inbegrepen : excursie naar Jan van Gent-en kolonie. Hangt af van het weer.

Inschrijven door storting van 1000 Fr. op PCR 000-0439629 - 25 van A. Demarey, Kerkstraat 9, 8460 Koksijde. Verdere inlichtingen over de reisroute volgen nog. Alle inlichtingen tel. 058/51.14.23 (liefst tussen 19 en 20 u.)

Basis cursus - Natuur - in - zicht.

De idee van de 'basis cursus', zoals hij genoemd wordt, is gegroeid uit de cursus Natuurgids welke reeds een tiental jaar door het C.V.N., Centrum voor Natuurbeschermingseducatie, in het hele Vlaamse land wordt ingericht. Uit enquêtes, welke 5 jaar na mekaar werden gehouden, is gebleken dat de cursus natuurgids aan opsplitsen toe is.

Het eerste luik of de 'basis cursus' met als titel „Natuur - in - zicht” zal over het hele Vlaamse land gegeven worden. De teksten, gebundeld in een syllabus, zullen overal dezelfde zijn. De voordrachtgevers, allen mensen uit eigen streek, zullen echter elke titel op HUN manier uitwerken en brengen, aangepast aan de eigenheid van deze streek.

De verwerking is toevertrouwd aan de „Werkgroep Natuurgidsen Brabantse Kempen”, kern van Wielewaal-afdeling Demer en Dijle, aangevuld met mensen van de „Milieugroep Keerbergen”.

Wij doen niet overal beroep op specialisten, maar op zeer sterk geïnteresseerde en gemotiveerde mensen om de uiteenzetting vooral voor eenieder verstaanbaar te maken.

DOEL :

Samen opmerken dat er een relatie bestaat tussen de bouw van alle levende wezens zoals dieren en planten en het milieu waarin ze voorkomen.

UITWERKING :

- Wanneer we iets leren (studeren, lezen, horen) zijn we verplicht iets te onthouden. Dit vormt een op-eenstapeling van gegevens en begrippen welke we nadien vlug vergeten.
- Zelf waarnemen betekent beelden vormen welke veel langer blijven.
- Daarom wordt elke groep van uiteenzettingen, handelend over een gelijkaardig begrip, gevolgd door een waarnemingstocht waarbij dan vooral de nadruk kan gelegd worden op datgene wat besproken werd.

VOORWAARDEN :

Aan deze basiscursus zijn geen speciale voorwaarden verbonden, noch worden er aan de deelnemers eisen gesteld zoals dat in het tweede luik, de cursus natuurgids wel het geval zal zijn, ook geen leeftijdsgrenzen. Na het volgen van deze basiscursus wordt dan wel de mogelijkheid gegeven de cursus natuurgids te volgen, op een andere basis geschoeid dan voorheen en die door het C.V.N. in dezelfde streek zal ingericht worden.

KALENDER :

- Zondag, 8.2.81 om 14 u. : Inleidingswandeling
Kerk St. Adriaan aan de Rijmenamse steenweg te Haacht.
- Zaterdag 14.2.81 om 9 u. : Levensgemeenschappen
Don Bosco Techn. Inst. te Haacht.
- Vrijdag 20.2.81 om 19.30 u. : Alles hangt samen
Don Bosco Techn. Inst. te Haacht.
- Zaterdag 7.3.81 om 9 u. : Wat hebben planten nodig
Don Bosco Techn. Inst. te Haacht.
- Zondag 8.3.81 om 14 u. : Samenvattende excursie van vorige onderwerpen
Parking Koninklijk Ateneum van Keerbergen. Kant van het meer.
- Vrijdag 13.3.81 om 19.30 u. : Planten in ons milieu
Don Bosco Techn. Inst. te Haacht.
- Vrijdag 20.3.81 om 19.30 u. : Planten in dienst van mens en dier. Don Bosco Techn. Inst. te Haacht.
- Zondag 29.3.81 om 14 u. : Samenvattende excursie over planten. Kerk van Holsbeek.
- Zaterdag 4.4.81 om 9 u. : Dieren rondom ons
Don Bosco Techn. Inst. te Haacht.
- Vrijdag 24.4.81 om 19.30 u. : Dieren bedreigen ons
Don Bosco Techn. Inst. te Haacht.

Zondag 26.4.81 om 14 u. : Samenvattende excursie over dieren. Kerk van Rotselaar-Heikant.

Vrijdag 15.5.81 om 19.30 u. : Wat kunnen wij doen ?
Don Bosco Techn. Inst. te Haacht.

Vrijdag 22.5.81 om 19.30 u. : Praktische opdrachten
Don Bosco Techn. Inst. te Haacht.

Vrijdag 5.6.81 om 19.30 u. Alles hangt samen en wij maken er deel van uit. Don Bosco Techn. Inst. te Haacht.

Zondag 21.6.81 om 14 u. : Slotwandeling. Kerk Keerbergen (Broekelei).

INSCHRIJVINGEN :

Het inschrijvingsgeld, 1000 fr/persoon kan gestort worden op rek. nr. 330-0649063-90 van W.A. Demer en Dijle, P. Ceulemans, Vossekot 4, Keerbergen, met de vermelding : inschrijving basiscursus. Hierin is de syllabus van alle voordrachten, de huur en de verwarming der lokalen, enz., inbegrepen.

INLICHTINGEN :

Wielewaal-afdeling Demer en Dijle ; W. Bastiaens, St. Adriaanstr., 49, 2840 Haacht (016/603756)

GEZOCHT : een ornitologisch geïnteresseerd persoon in het bezit van een auto, welke met ons van 3 april tot 22 april 1981 (Paasvakantie) het midden van Marokko wil exploreren. Voorwaarden verder overeen te komen. Voor meer inlichtingen : G. Brodelez, Tuinwijkstr. 3, 9710 Zwijnaarde of tel. 091/22 71 85.

VRAAG OM MEDEWERKING

Inventaris van de broedparen van steltlopers in Vlaanderen.

Tegen de achtergrond van de problematiek rond landinrichting, moderne landbouw en natuurbescherming wordt in 1981 een inventaris gepland van alle broedparen van steltlopers in heel Vlaanderen (Kievit, Scholekster, Grutto, Wulp, Tureluur, Kleine Plevier, Kluut, enz...). Het hoofdaksent wordt gelegd op Grutto en Wulp. Iedereen die op een of andere manier aan dit project wil meewerken wordt verzocht contact op te nemen met één van volgende initiatiefnemers :

Apr. H. Voet, Oude Baan 5, 2070 Ekeren
(031) 45.68.23

Dr. H. Meeus, Langvenstraat 25, 2300 Turnhout
(014) 41.57.58

WAA RNEMING

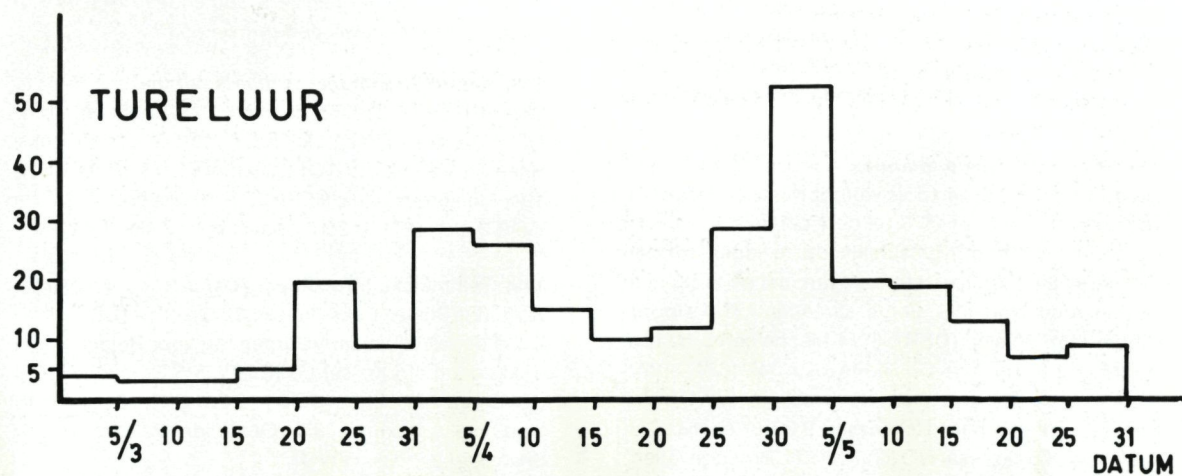
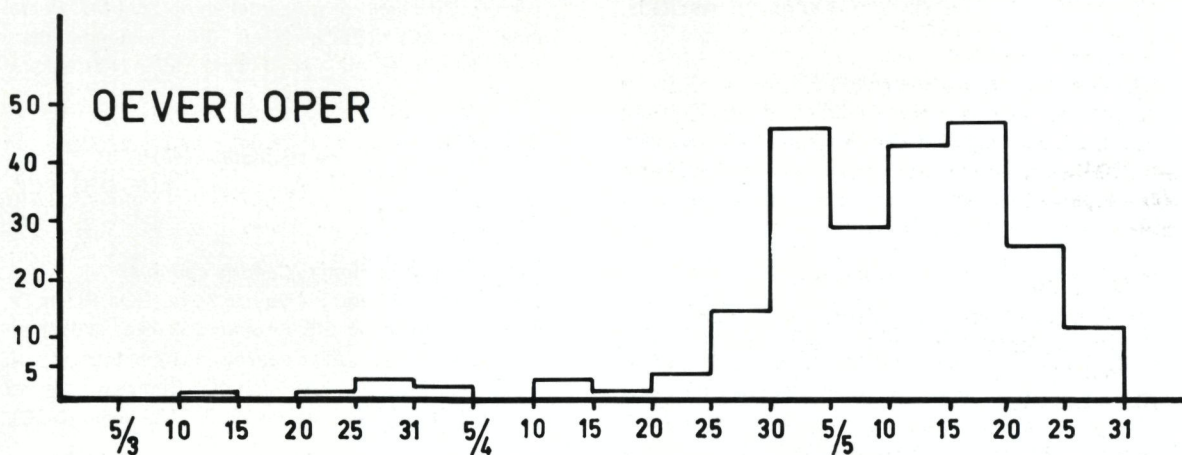
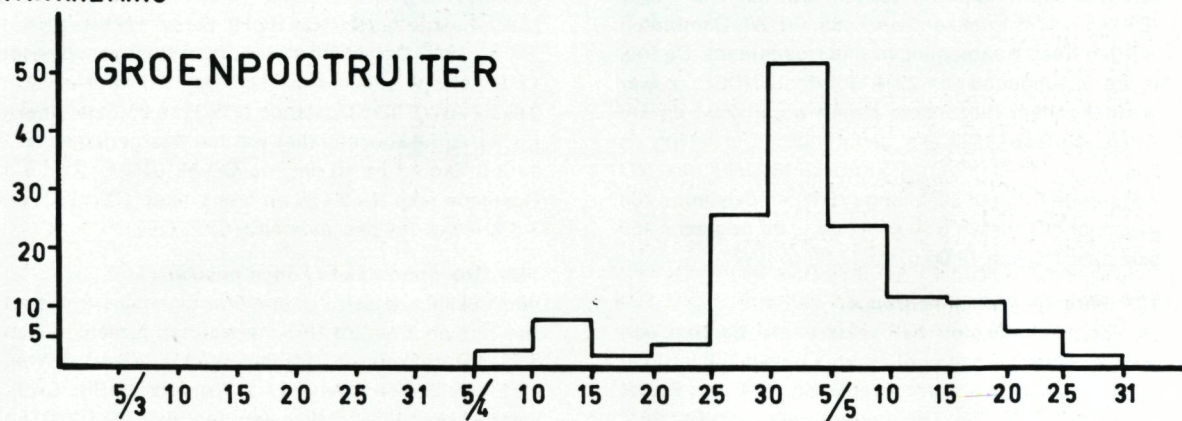

FIG II

136. Rosse Grutto (*Limosa lapponica*)

Vroege doortrekkers: 4/4 De Panne 8 eks. naar NO (GEV, OUH). De doortrek verloopt van 22/4 Mol-Postel (DEL) tot 17/5 Knokke-Zwin 7 eks. (VBW). Daarbuiten werden geen waarnemingen meer genoteerd. De trek is, op uitzondering van 22/4 Mol-Postel (DEL), zuiver kustgebonden. Biezondere dagen waren 26/4 en 1/5 Oostende resp. 1531 eks. gedurende 5 uur telling en 396 eks. naar NO (VWO); 3/5 Knokke 1642 eks. naar NO gedurende 8.30 uur zeetelling (VBW) en Oostende 768 eks. naar NO tussen 6.50 en 12.00 u. en nog eens 459 eks. naar NO van 12.00 u. tot 17.30 u. (VWO).

137. Witgatje (*Tringa ochropus*)

De doortrek begint half maart en bereikt een hoogtepunt rond half april om dan geleidelijk terug te lopen tot half mei. Grote aantallen: 2/4 Mol-Postel 11 eks. (DEL); 10/4 Dergneau 6 eks. (DVP); 26/4 Neerijse 17 à 22 eks. (DBJ, SOD, WJ Leuven); 28/4 Mol-Postel max. 12 eks. (DEL) en 4/5 Kermt 10 eks. (GJL, JAR).

138. Bosruiter (*Tringa glareola*)

Vroege waarnemingen: 1/4 Kieldrecht (VKB, FOJ); 6/4 Eppegem (WIR). Voorjaarstrek vanaf 2/5 Assenede 3 eks. (DLR) tot 17/5 Dendermonde 2 eks. (MAP, VVE). In totaal werden 13 waarnemingen gemeld, verspreid over geheel het Vlaamse land.

139. Oeverloper (*Tringa hypoleucos*)

Overwinterraars en vroege doortrekkers: 14/3 Olsene (VTB, VBB); 22/3 Oostende (VWO); 29/3 Neerijse 3 eks. (SOD, DBJ); 30/3 Machelen (O.VI.) 2 eks. (DWM, BAG) en Gottem (VVJ); 1/4 St-Baafs-Vijve, 4/4 Olsene 6 eks. (BEF, VEH); 11/4 Harelbeke (LAM); 13/4 Eke (VAJ); 15 en 16/4 Harelbeke (SCA). Het aantal waarnemingen stijgt geleidelijk vanaf 20/4 met een hoogtepunt tussen 10 en 20/5 om dan geleidelijk af te nemen tot eind mei. Grote aantallen: 22/4 Nazareth ca 24 eks. (ROJ, ROH); 4/5 Machelen (O.VI.) ca 20 eks. en Nazareth 38 eks. (ROJ, ROH); 9-13 en 19/5 Nazareth resp. 23-ca 20 en 20 eks. (ROJ, ROH); 14/5 Oostende 39 eks. (VWO) (zie fig. II).

141. Tureluur (*Tringa totanus*)

De doortrek van deze soort verloopt in twee fasen. De voortrek van 19/3 tot 25/3 en de eigenlijke trek welke start eind maart om geleidelijk op te lopen tot een maximum eind april, eerste helft van mei en terug af te nemen rond eind mei. Grote aantallen: 23/4 Noord-schote min. 30 eks. (DBR); 30/4 Mechelen ca 50 eks. (VBW); 1-2-5-6 en 12/5 Oostende resp. 348-(534+487+56)-21-41 en 59 eks. allen NO trekkers (VWO); 3/5 Knokke 660 eks. naar NO tussen 9.30 u. en 18.00 u. (VBW) en 776 eks. naar NO (SYP, DST). Broedgevallen: Assenede 2 paar (DLR, BEL); St-Margriete (BEL); Beerse (BVL); Zwijsdrecht 3 paar (WNL). Op 24/5 was te Zwijsdrecht 1 eks. met jongen te zien (WVL) (zie fig. II).

142. Zwarte Ruiter (*Tringa erythropus*)

Voortrekkers: 21 en 23/3 Oostende, 26/3 Snaaskerke 3 eks. (VWO); 29/3 Neerijse 2 eks. (OSS); 2/4 Bacht-Maria-Lerne 2 eks. (ROJ, ROH). Eerste trekkers tussen 7/4 en 13/4. De eigenlijke trek geschiedt van 22/4 tot 11/5 met nog enkele nakomers op 16/5 Knokke-Zwin 2 eks. (VBW); 22/5 Oostende (VWO) en 26/5 Harelbeke (SCA). Grote concentraties werden waargenomen op 1 en 3/5 Eke 13 en 10 eks. op O-trek (DRM); 2 en 5/5 Oostende resp. 1+3+37 en 5 eks. naar NO (VWO) en 3/5 Knokke 154 eks. naar NO (SYP, DST).

143. Groenpootruiter (*Tringa nebularia*)

Voortrekkers tussen 7/4 en 16/4. Eigenlijke trek start van 20/4 en loopt tot 18/5 met een top tussen 30/4 en 6/5. Late trekkers 20/5 Machelen (O.VI.) (BAG, DWM); 23/5 Lier-Duffel (VWL); 24/5 Woumen (DBR, CAS), Vichte 2 eks. (VGC), Machelen (O.VI.) (BAG, DWM) en Berchem (O.VI.) (DEF); 30/5 Snaaskerke en Oostende (VWO). Opvallend grote aantallen op 28/4 Mol-Postel max. 24 eks. (DEL); 2 en 3/5 Oostende resp. (108+34+7) eks. en (144+140 eks.) allen NO trekkend (VWO); 3/5 Knokke 114 eks. naar NO (SYP, DST).

144. Poelruiter (*Tringa stagnatilis*) BAHG

Van 30/4 tot 4/5 Machelen (Brab.) (LUF, DBJ, SOD, DWB, GIR, HEP).

146. Kanoetstrandloper (*Calidris canutus*)

Zeer vroege trekkers: 3/4 Deinze 2 eks. (ROJ, ROH). De doortrek begint op 3/5 Knokke 233 eks. (VBW) en 919 eks. (SYP, DST) allen naar NO en loopt tot eind mei. Naast deze vroege waarnemingen te Deinze werd in het binnenland nog 1 eks. gezien op 8/5 Mechelen (DCC).

147. Paarse Strandloper (*Calidris maritima*)

De enige ontvangen waarnemingen: 2/3 Oostende 30 eks. (BJN Brugge) en 22/5 Oostende (VWO). Is deze vogel zeldzaam geworden of miskend?

148. Kleine Strandloper (*Calidris minuta*)

Waarnemingen op: 3/5 Knokke 4 eks. naar NO (SYP, DST); 9/5 Merksplas 3 eks. (LEY); 13/5 Oostende 1 eks., Snaaskerke 1 eks. (VWO) en Gottem 1 eks. (ROJ, ROH); 19/5 Melsbroek (GIR, HEP); 25/5 Snaaskerke (VWO) en Gent 3 eks. (BOP); 26/5 Snaaskerke 2 eks. (VWO).

149. Temmincks Strandloper (*Calidris temminckii*)

22/3 Mol-Postel 1 eks. tussen 62 Grutto's (DEL, DNF). Dit is de tweede maartwaarneming voor België. Eerste trekkers op 4/5 Kessel-Lo (ROE); 5/5 Oostende 7 eks. (VWO) en Machelen (Brab.) (DEJ, GIR). Doortrek tot eind mei. Maxima: 5/5 Oostende 7 eks. en 7/5 Snaaskerke 7 eks. (VWO).

151. Bonte Strandloper (*Calidris alpina*)

Doortrek zeer gespreid en onopvallend van begin maart tot half mei, uitsluitend kust en Beneden-Schelde.

Enkele grote aantallen: 1/3 Kallo 220 eks. (DCR, VVP); 14/3 Nieuwpoort 85 eks. (BOE); 5/4 Kallo (VVP, NEP, DCR); 3/5 Knokke 167 eks. allen naar NO (VBW) en 474 eks. (SYP, DST).

152. Krombekstrandloper (*Calidris ferruginea*)

Doortrekkers: 3/5 Knokke (VBW); 8/5 Lier (VWL); 11/5 Kallo (VVP, DCR, MAR, OED); 15/5 Bredene 2 eks. naar NO, 18/5 Oostende NO-trekker (VWO) en 20/5 Knokke-Zwin 20 eks. (BUG).

153. Drieteenstrandloper (*Calidris alba*)

Waarnemingen op: 2/3 Oostende 65 eks. en Blankenberge 130 eks. (BJN Brugge); 21/3 en 5/4 Oostende-Raversijde 140 en 325 eks. (VWO); 3/4 Oostende 20 eks. (WNL); 3/5 Knokke 81 eks. naar NO (SYP, DST). 2 waarnemingen uit het binnenland: 4/4 Nazareth 2 eks. (ROJ, ROH) en 10/4 Olsene (VTB, VBB).

155. Kempphaan (*Philomachus pugnax*)

Doortrek vanaf begin maart. Het aantal waarnemingen neemt dan geleidelijk toe tot eind april om daarna terug af te nemen tot eind mei. Het grootste aantal: 23/3 Noordschote min. 200 eks. (DBR). De trek geschiedt hoofdzakelijk langs de kust en de Beneden-Schelde maar ook dieper inwaarts: 20-21 en 23/3 Wilsele (COI); 27 tot 29/3 Neerijse 1 ♀ (SOD, DBJ, VFS, OSS, DUT, COI); 15/4 Machelen (Brab.) 1 ♀ (GIR); St-Huibrechts-Lille (CUH) en Neerijse (WJ Leuven).

156. Kluut (*Recurvirostra avosetta*)

Vroege zomervogels op: 15/3 Doel 3 eks. en Kallo 8 eks. (VVP, DCR, OED); 19/3 Nieuwpoort 7 eks. (BOE) en Oostende 36 eks. (VWO). Algemeen vanaf 30/3. Opvallende trek op 23/3 Nieuwpoort 180 eks. (BOE), Oostende 460 eks. in 3 u. (VWO) en Knokke 196 eks. (SYP, DST) allen naar NO. Waarnemingen binnenland: 29/3 Neerijse (DBJ); 30/3 St-Agatha-Rode (BRP, NYJ). Grote pleisterende groepen: 11/4 en 11/5 Kallo-Doel resp. 174 eks. en ca 110 koppels (WNL). Broedgevallen: Assenede 2 koppels (DLR, GEV, BEL, DMJ); Gent-Sidmar 4 koppels (DLR, LAI, HAW); Kallo ca 20 koppels (VVP, DCR, OED, MAR).

157. Steltkluut (*Himantopus himantopus*)

Dit jaar zijn er verschillende waarnemingen van deze soort. 12/4 Hoboken 2 ♂ 1 ♀ (WIL, TYJ, DUL, STC); 20/4 Hoboken 1 ♀ (W 1980: 225); 26/4 Berchem (O.VI.) 1 eks. naar N (DEF, DMR, DMK); 1/5 Kallo 1 ♀ (WA Westkust, VHI); 18/5 Antwerpen-Zandvliet 1 ♀ (JSL) en Zevergem 2 eks. (DCJ); van 23 tot 26/5 Knokke-Zwin 2 eks. (BUG). De laatste invasiejaren zijn: 1965 (G. 1966: 135-161); 1966 (W. 1967: 108-111) en 1967 (G. 1969: 3-30).

163. Grote Jager (*Stercorarius skua*)

20/4 Oostende 1 eks. naar ZW - 1 eks. naar NO en 1 eks. naar ZW, 29/4 Oostende 1 eks. naar NO (VWO). Dit zijn de eerste aprilwaarnemingen voor België.

167. Mantelmeeuw (*Larus marinus*)

Enige ontvangen waarnemingen: 16/3 Gottem (VTB, VBB); 24/4 Wenduine 1 ad. (VSP, SAL); 15/5 Destelbergen 2 eks. (NEJ).

168. Burgemeester (*Larus hyperboreus*) BAHC

8/5 Knokke-Zwin 1 tweedejaars (VRR); 13/5 Oostende 1 ad. (VWO); 25/5 Knokke-Zwin (BUG).

169. Kleine Mantelmeeuw (*Larus fuscus*)

Laatste waarnemingen: 24/4 Wenduine 26 eks. (VSP, SAL); 29/4 Zevergem 2 eks. (DCJ); 2/5 Gentbrugge 2 eks. (TLP); 10/5 De Panne (BIR).

170. Zilvermeeuw (*Larus argentatus*)

Groot aantal: 3/3 Harelbeke ca 3000 eks. (ROJ).

170 b. Geelpootzilvermeeuw (*Larus argentatus spec.*)

Enige waarneming: 8/5 Gentbrugge 2 eks. (ORS).

171. Kleine Burgemeester (*Larus glaucoides*) BAHC

17/4 Knokke-Zwin (BUG). Dit is de eerste waarneming voor dat gebied en de zevende voor België.

175. Zwartkopmeeuw (*Larus melanocephalus*) BAHC

2/3 Blankenberge 1 ad. (BJN Brugge); 10/4 Knokke-Zwin 1 subad. (VRR); 20/4 Turnhout 2 eks. (VMM); 24/4 Brecht 2 subad. (DRF); 29/4 Kalmthout 2 ad. (MEP) en Hoeke 1 derdejaars (DST); 11/5 Lichtaart (WA Noorderkempem); 13/5 Oostende 1 eks. naar NO (VWO).

176. Kokmeeuw (*Larus ridibundus*)

Broedgevallen: Gent-Sidmar 430 koppels (DLR). Op 25/5 was te Machelen (O.VI.) een volwassen dier aanwezig waarvan de rechtersvleugel merklijk korter was dan de linker (VVJ).

177. Dwergmeeuw (*Larus minutus*)

Vroege doortrekkers: 4 en 5/4 De Panne ca 70 en 80 eks. naar NO (GEV, OUH). De doortrek geschiedt bijna uitsluitend over Laag-België (zie kaart II) vanaf 13 en 15/4 Harelbeke 1 juv. (SCA, VAD) tot 26/5 Antwerpen-Oorderen 1 juv. (BNL). Maximum binnenland: 22/4 Nazareth 4 ad. + 2 juv. (ROJ, ROH).

179. Drieteenmeeuw (*Rissa tridactyla*)

Laatste waarnemingen: 7/5 Oostende 1 juv. (VWO); 8/5 Knokke-Zwin 2 eks. (VRR). Geen trekbeweging waar te nemen. Waarnemingen uit het binnenland: 22/3 Zevergem (VRR, VVD, BRG, BEC) en 18/4 Kalmthout 1 juv. (VGW).

180. Zwarte Stern (*Chlidonias niger*)

Vroege zomervogels en trekkers: 10/4 Neerijse 3 eks. (OSS); 12/4 Lokeren (VKB, FOJ); 13/4 Oostende 2 eks. naar NO (VWO) en Harelbeke 3 eks. (SCA); 18/4 Oostende 9 eks. naar NO (VWO); 20/4 Mol-Postel (VWM). Vanaf 27/4 regelmatig en vanaf 3-4/5 algemeen. Trek over geheel het Vlaamse land. Grote trekaantallen: 3/5 Oostende 341 + 169 eks. naar NO (VWO) en Knokke 240 eks. naar NO (VBW, SYP, DST); 4/5

Zwarte Stern (*Chlidonias niger*) Foto: J. de Ridder.

Knokke-Zwin 350 eks. (BUG) en Oostende 235 eks. naar NO (VWO).

Broedgevallen: Mol-Postel waarschijnlijk 3 paartjes (VGv, MEH), St-Lenaarts min. 3 paartjes (COJ) en Rijkervorsel 3 succesvolle broedgevallen. (MEH, MML).

181. Witvleugelstern (*Chlidonias leucopterus*) BAHC
13/5 St-Agatha-Rode (WA Leuven).

184. Reuzenster (*Hydroprogne caspia*) BAHC
2/5 Knokke (BEC).

185. Visdief (*Sterna hirundo*)

Vroege exemplaren op 2/4 Heist aan Zee 2 eks. (VEI); 18/4 Bree (VWI) en 20/4 Temse (TMT). Vanaf 24/4 regelmatig en vanaf 3/5 algemeen aanwezig. Groot trekaantal: 3/5 Knokke 620 eks. (VBW). De vogels zijn enkel waargenomen aan de kust en Beneden-Schelde. Broedgevallen: Boekhoute (DMJ, DLR, BEL); Assenede 2 koppels (DMJ, DLR, BEL, GEV) en Gent-Sidmar 10 koppels (DLR).

186. Noordse Stern (*Sterna paradisaea*)

Deze moeilijk in vlucht te determineren soort werd gezien op 2/5 Knokke 3 eks. naar NO (SYP, DST); 3/5 Knokke ca 150 eks. naar NO tussen 9.30 en 18.00 u. (VBW); 8/5 De Panne (WJ Westkust); 6-10-14 en 15/5 Oostende (VWO).

187. Dougall's Stern (*Sterna dougallii*) BAHC

26 en 31/5 Knokke-Zwin 1 gemengd koppel: Dougall's x Visdief (SYP, DST, TRR).

188. Dwergstern (*Sterna albifrons*)

Eerste doortrekkers: 3/5 Nieuwpoort 2 eks. (TAR), Oostende 5 eks. naar NO (VWO) en Knokke 50 eks. naar NO (VBW, SYP, DST). Laatste trekker: 19/5 Oostende 2 eks. naar NO (VWO). Alle waarnemingen werden aan de kust gedaan, maximum 10/5 Bredene 23 eks. naar NO (VWO).

189. Grote Stern (*Sterna sandvicensis*)

Enkel drie waarnemingen aan de kust: 8/5 Oostende 5 eks. naar NO (VWO); 10 en 11/5 De Panne 3 eks. (BIR). Twee waarnemingen in het binnenland: 13/5 Nazareth 3 eks. (ROJ, ROH) en Eke (VRR, VVD, ROH, ROJ).

191. Kleine Alk (*Plautus alle*) BAHC

21/4 Oostkamp 1 overvliegend eks. (VBU). * 23/4 Oostkamp 1 dood exemplaar (VBU) zelfde ?

192. Zeekoet (*Uria aalge*)

23/3 Oostende 1 eks. gebrilde vorm besmeurd met stookolie, drie dagen later gestorven en 2/4 Oostende (VWO). Op 1/5 trok te Oostende 1 eks. naar NO terwijl 1 eks. bleef pleisteren op zee (stookolie?) (VWO); 27/5 Oostende stookolieslachtoffer op golfbreker (VWO).

200. Tortelduif (*Streptopella turtur*)

Eerste zomervogels: 13/4 Astene verschillende eks. (NAM); 23/4 Rotselaar 2 eks. (VRT); 27/4 Steendorp (TMT). Algemeen vanaf 3-4/5.

202. Koekoek (*Cuculus canorus*)

Eerste zomervogels: 3/4 Lier 2 eks. (VWL); 5/4 Wachtebeke (CLG) en Oostkamp (THA). Algemeen vanaf: 12-13/4. Op 26/5 was reeds een juv. eks. te zien in een nest van een Heggemus (LMG, LMR).

Kerkuil (*Tyto alba*)

Soort die als broedvogel achteruitgaat. Enkel een geslaagd broedgeval te Eina (TAG) en een mislukt te Laarne (ORS) ontvangen.

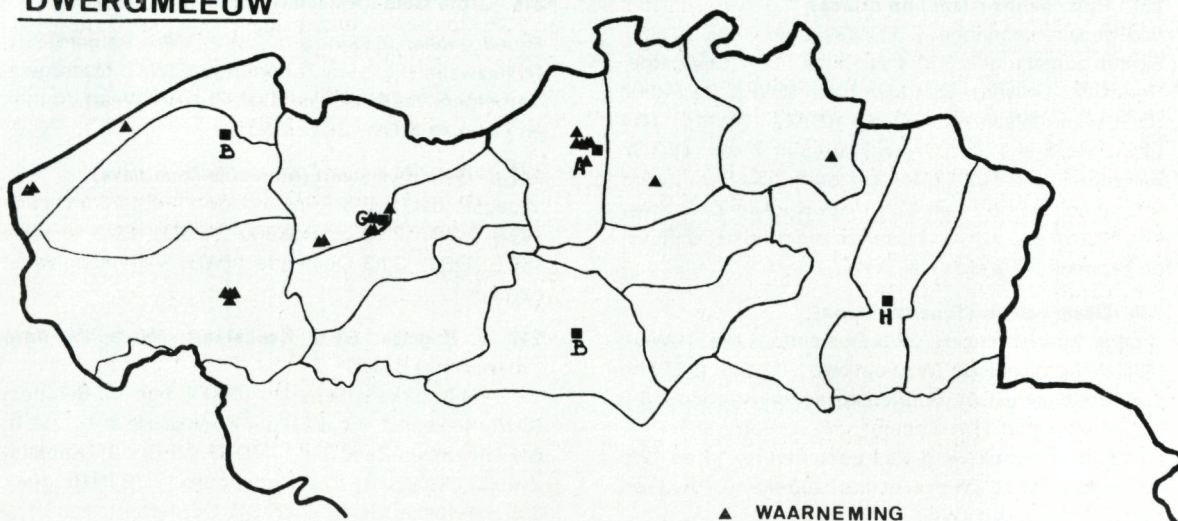
212. Bosuil (*Strix aluco*)

Broedgevallen te Poppel 1 ad. - 4 juv. (DPR, MSJ, BVL, MEH) en Eppegem 1 ♀ en 2 juv. (Station Terlinden). Eerstgenoemd broedgeval vond plaats in een nestkast voor uilen in ons reservaat „Overbroek“.

214. Velduil (*Asio flammeus*)

Aanwezig, voornamelijk aan de kust, tot 26/3 Oostende 1 + 1 eks. (VWO). Late waarnemingen: 3/4 Oudenaarde

DWERGMEEUW

KAART II

2 eks. (VPG); 7/4 Knokke-Zwin (TMT); tot 10/4 Ruien 2 eks. (WA Schelde-Leie); 25/4 Woumen (DBR); 9/5 Snaaskerke (VWO); 14/5 Eke (CLG); 18/5 Achel (LEH); 24/5 Kallo (TRE, LYL, VUJ) en 30/5 Kwaremont (MOF).

216. Nachtzwaluw (*Caprimulgus europaeus*)

Waarnemingen werden ontvangen uit: 2/5 Herentals min. 2 zangposten (MEH, MTL); 11/5 Winksele (WJ Leuven); 17 en 18/5 Lichtaart (MTL, MTK) en 29/5 Moerbeke 3 zangposten (DMJ, BEL).

217. Gierzwaluw (*Apus apus*)

Eerste zomervogels: 12/4 Weert 4 eks. (VHW), Nazareth 3 eks. (ROJ, ROH); 14/4 Lier (VWL); 15/4 Oudergem (KOT). De daarop volgende waarnemingen zijn dan op 26/4. Algemeen vanaf: 27-28/4.

Buitengewone trek op 11/5 Koksijde min. 1000 eks. (DBR, RTN), Knokke-Zwin min. 3500 eks./u. (BUG), Oostende min. 615 eks./u. (VWO) en 12/5 Bredene 1090 eks./7 u. (VWO).

219. IJsvogel (*Alcedo atthis*)

Verder herstel van deze soort. Terug reeds verschillende broedpaartjes (VBF, THA, DHH).

222. Hop (*Upupa epops*)

Eerste vogels: 13/4 Oostduinkerke (FLF), Zwijnaarde (REM) en Schilde (ELL); 15/4 Koksijde (TAR); 18/4 Aalter (VWH). Er werden vogels waargenomen tot 18/5 Lille (Natuurwerkgroep Groot-Lille).

227. Middelste Bonte Specht (*Dendrocopos medius*)

BAHC

Deze toevallige gast werd waargenomen op 30/3 Koksijde 1 ♂ (GAJ); 11/4 Deinze 1 ♂ (POJ); 26-28 en 29/4 Wetteren 1 ♂ (ORS).

229. Zwarte Specht (*Dryocopus martius*)

Waarneming buiten zijn normaal verspreidingsgebied: 23/5 Nazareth 1 ♂ (ROJ, ROH).

230. Draaihals (*Jynx torquilla*)

Eerste zomervogels: 6/4 Brecht (COJ); 13/4 Melden (DEF, DMR, DMK); Zolder (ONC). Alle andere waarnemingen vallen in de periode 1/5 tot 11/5 met uitzondering van 24/5 Zevegem (DSI, DSM, DSQ, DSA, DSS).

232. Kuifleeuwerik (*Galerida cristata*)

Waarnemingen buiten de kuststreek: 10/3 Herselt (WIR) en 12/4 Nazareth 2 eks. (ROJ, ROH).

233. Boomleeuwerik (*Lullula arborea*)

Alle waarnemingen komen uit de streek van Kalmthout, behalve 10/3 Ruien 2 eks. naar NO (DSN); 4/5 Berlare (LMG, LMR) en 17/5 Moerbeke-Waas (VSO, DMG, VBF, BEL).

235. Strandleeuwerik (*Eremophola alpestris*)

Laatste vogels: 30/3 Koksijde 2 eks. (GAJ) en 16/4 Oostende 4 eks. (VWO).

236. Boerenwaluw (*Hiorundo rustica*)

Vroege waarneming: 12/3 Leuven (OSS). Eerste zomervogel: 23/3 Asper (VAJ). Bij een enquête gehouden door BRT 2 Hallo werd de eerste vogel gezien op 21/3 Haasdonk. Aanwezig vanaf 25-26/3 en algemeen vanaf 2/4. Uitzonderlijke trek werd waargenomen op 11 en 12/5 resp. Knokke-Zwin meer dan 3200 eks./u. (BUG) en Bredene 5603 eks. (VWO).

237. Huiszwaluw (*Delichon urbica*)

Vroege waarnemingen: 2/4 Snaaskerke 2 eks. (VWO). Eerste zomervogels: 10/4 Neerijse, 12/4 St-Agatha-Rode (WJ Leuven); 13/4 Merchtem (DVK), De Panne (OGP) en Machelen (O.VI.) (BAG, DWM); 14/4 Oostende 2 eks. (VWO) en Waregem 7 eks. (VGC). Algemeen vanaf 27-28/4. Uitzonderlijke trek werd waargenomen op 11 en 12/5 resp. Knokke-Zwin meer dan 3200 eks./u. (BUG), Nazareth zeer veel (ROJ, ROH) en Bredene 1602 eks./7 u. (VWO).

238. Oeverzwaluw (*Riparia riparia*)

Vroege waarnemingen: 25/3 Oostende 3 eks. (VWO); 29/3 St-Agatha-Rode (WJ Leuven); 31/3 Eke (FEP) en 1/4 Harelbeke (SCA). Sporadisch aanwezig rond 4-5-6 en 7/4 om vanaf 11/4 algemeen te worden. Uitzonderlijke trek werd waargenomen op 11 en 12/5 met resp. Knokke-Zwin meer dan 3200 eks./u. (BUG) en Bredene 344 eks. (VWO).

240. Duinpieper (*Anthus campestris*)

13/4 Brecht 2 eks. (DRF, MEP, VML); 14/4, 14-16 en 18/5 Knokke-Zwin resp. 4-3-1 en 1 eks. (BUG, DST, BOL, BOH, SYP); 16/5 Koksijde 2 eks. (DBR).

241. Boompieper (*Anthus trivialis*)

Eén uitzonderlijk vroege datum: 15/3 Eke (OUH). Verder 12/4 Zevergem (DUD); 12/4 Nijlen (VWL); 13/4 Astene (NAM). Algemeen vanaf eind april.

242. Graspieper (*Anthus pratensis*)

Grote aantallen: 1/3 Zichem ca 30 eks. (CLM); 26/3 Berchem (O.VI.) ca 40 eks. (DEF).

243. Roodkeelpieper (*Anthus cervinus*) BAHC

11/5 Doel (DRF, MEP).

244. a. Oeverpieper (*Anthus spinoletta littoralis*)

12/3 Zevergem (VRR); 26/3 Eke (VVD, VRR); 31/3 Olsene (VTB, VBB).

244. b. Waterpieper (*Anthus spinoletta spinoletta*)

16/3 Hingene (TMT); 19 en 23/3 Assenede 7 en 4 eks. (BEL, LAI); 20-21 en 24/3 Oostende resp. 2-1 en 1 eks. (VWO); 26/3 Zingem (VAJ); 31/3, 2-3-5-8 en 10/4 Neerijse resp. 25-10-5 à 10-5 à 10-7 en 5 eks. (SOD, SOW, DBJ, WJ Brussel); 2/4 Boekhoute 3 eks. (DLR); 12/4 Nijlen (VWL); 2/5 Mol-Postel 2 eks. (DEL).

245. a. Witte Kwikstaart (*Motacilla alba alba*)

Grootste aantal: 22/3 Vichte 158 eks. op akker (VGC).

245. b. Rouwkwikstaart (*Motacilla alba yarrellii*)

23/3 Antwerpen-Oorderen 2 eks. (VGW); 29-30 en 31/3, 1-2 en 7/4 Knokke resp. 2-1-1-3-2 en 1 eks. (DST, BOH); 3/5 Schelderode (VAT, DAD, DMG). Broedgeval te Knokke, op 25/5 aldaar 1 ♂ + 2 juv. (SYP).

246. Grote Gele Kwikstaart (*Motacilla cinerea*)

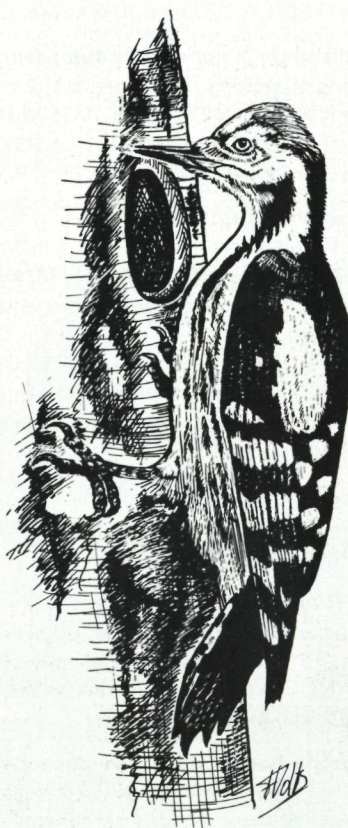
Broedgevallen te Wijnegem (VWV); Mere, Aaigem (SIR) Munkzwalm (FEP) en Zarlarding (DWK); Oudergem, Terhulpen, Vaalbeek, Leefdaal, St-Joris-Weert, Nethen en Overijse (SOW, SOD, DBJ).

247. a. Gele Kwikstaart (*Motacilla flava flava*)

Vroegste data: 20/3 Rupelmonde (TRE); 23/3 Olsene (VTB, VBB); 26/3 Snaaskerke (VWO); 29/3 Neerijse (SOD, DBJ); 30/3 Oostende (VWO). Algemeen vanaf half april.

247. b. Engelse Gele Kwikstaart (*Motacilla flava flavissima*) BAHC

2 en 4/4 Knokke telkens 1 ♂ (DST); 3 en 4/4 Berchem (O.VI.) telkens 1 ♂ (DEF); 5/4 Knokke-Heist 1 ♂ (VEI); 6/4 Antwerpen-Zandvliet 1 ♀ (DRF, MEP); 13/4 Knokke-Zwin 21 eks. (BUG); 27/4 Oudenburg 1 ♂ (BJN Brugge); 3/5 Harelbeke (SCA); 5 en 6/5 Oorderen telkens 1 ♀ (VGW); 8/5 Lier (VWL); 10/5 Koksijde 1 ♂ (DBR, RTN); 10 en 12/5 Oostende 2 en 1 eks. (VWO); 13-14 en 19/5 Klemskerke-Den Haan resp. 4-1 en 1 eks. (VWO); 14/5 De Pinte (VVD, JAX); 14 en 18/5 Knokke-Zwin 1 ♂ en 2 ♂ (DST, BOL); 15/5 Nazareth 5 ♂ 3 ♀ (ROJ, ROH); 21 en 28/5 Snaaskerke telkens 1 eks. (VWO).

Tekening: F. van den Bossche.

247 c. Noordse Gele Kwikstaart (*Motacilla flava thunbergi*)

In totaal liepen niet minder dan 52 waarnemingen binnen. Vroegste data: 30/4 Oostende 4 eks. (VWO); 3 en 4/5 Harelbeke telkens 1 eks. (SCA); 4/5 Oelegem (DMF). Doortrekkie valt tussen 13 en 18/5 met liefst 31 waarnemingen. Hoogste aantallen: 13/5 Klemskerke-Den Haan 111 eks. (VWO); 16/5 Antwerpen-Blokkersdijk ca 70 eks. (WNL); 15/5 Kruishoutem 55 eks. (ROJ, ROH); 13/5 Oostduinkerke 40 eks. (DSP, DBR, CAS). De gedetailleerde waarnemingen kan men terugvinden in de rubriek „Ornitologisch Nieuws” nummers 6-7-8-9 en 10.

248. Klapster (*Lanius excubitor*)

2/3 Brecht (COJ); 9/3 en 10/4 Mol-Postel (VPN, DRD); 15/3 en 6/5 Mechelen (VOL, BEW); 24/3 Vilvoorde 1 eks. zingend (DEJ); 30/3 en 6/4 Berlare (LMG, LMR); 9/4 Neerijse 4 eks. (WJ Brussel); 12/4 Zwijndrecht (WNL); 24/4 Zevegem (VRR); 27/4 Steendorp 2 eks. baltsend (TMT); april-mei Zandbergen 1 paar (BJN Geraardsbergen); 8/5 Nijlen (VWL); 10/5 Bornem 1 paar (DHH); 15/5 Hombeek (POA, ROR). Broedgeval te Welle (SIR).

251. Grauwe Klauwier (*Lanius collurio*)

Slechts 5 waarnemingen: 28/4 Retie 1 ♀ (VGL); 4 en 29/5 De Klinge 1 ♀ en 1 ♂ (DHJ); 7/5 Brecht 1 ♂ (COJ); 15/5 Turnhout 1 ♂ (LAJ).

254. Winterkoning (*Troglodytes troglodytes*)

Maart-april De Panne 109 zangposten (OGP); 13/5 Blaasveld-Broek 23 zangposten (WIR).

258. Kramsvogel (*Turdus pilaris*)

De uitbreiding van het broedgebied zet zich nog steeds door. Broedgevallen werden vastgesteld in de provincie Antwerpen te Mol-Postel (DEL), Balen (HNJ) en Wuustwezel (SHM); in Brabant te Ezemaal en Tienen (RBJ, HRM, HBE, VPD) en zelfs in Oost-Vlaanderen te Rupelmonde brachten 2 paar met sukses jongen groot (ROI, VHF, VHW, TMT).

Anderzijds vestigden zich in Limburg te Rutten en St-Lambrechts-Herk reeds kleine kolonies broedvogels (VZL). Bovendien werden op nog verschillende andere plaatsen in Vlaanderen Kramsvogels waargenomen in de maand mei. (zie kaart III).

260. Koperwiek (*Turdus iliacus*)

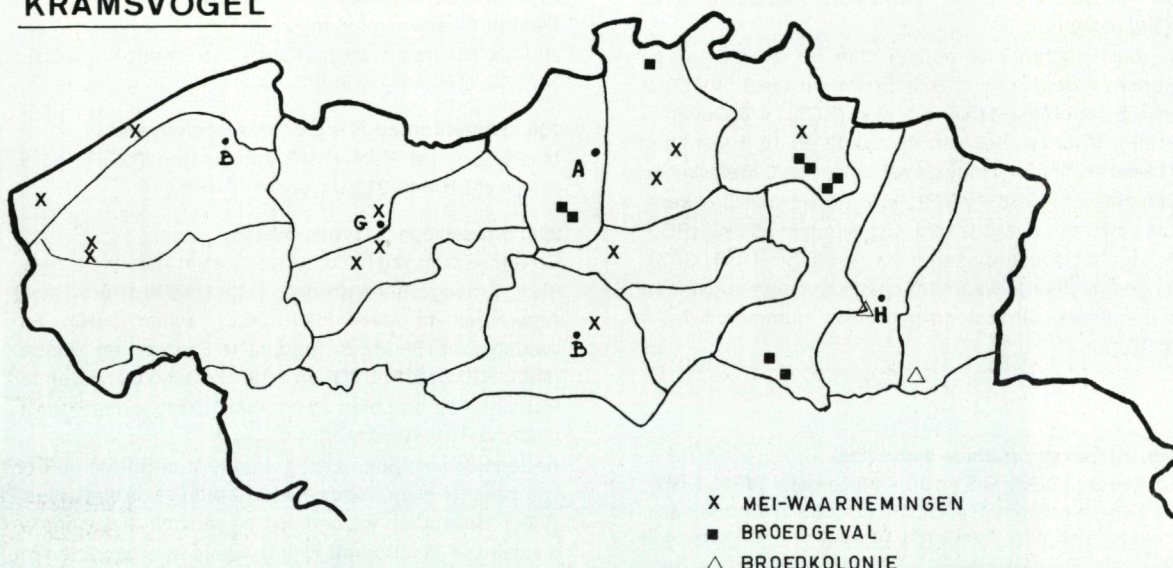
Laatste vogels april: 1/4 Merelbeke 4 eks. (DMG); 4/4 Lier 17 eks. (VWL); 10/4 Antwerpen-Linkeroever ca

Klapster (*Lanius excubitor*) met jong.

Foto: A. Lagrou

KRAMSVOGEL

KAART III

20 eks. (WNL); 15/4 Assenede 5 eks. (BEL); 26/4 Zwijnaarde (BEC). Mei: 2/5 Mol-Postel 8 eks. (DEL); 10/5 Melden (DMG, VAT, VRE).

264. Beflijster (*Turdus torquatus*)

In totaal 40 waarnemingen waarvan 24 langs de kust. Vroegste data: 30/3 Koksijde 2 ♂ (GAJ); 5 en 7/4 Knokke telkens 1 ♂ (DST, BOL); 7/4 Mechelen 1 ♂ (MER). Laatste datum 17/5 Koksijde 2 ♂ en 1 ♀ (DBR, RTN, CAS). Doortrekpiek tussen 26/4 en 3/5. Hoogste aantallen: 1/5 De Panne 60 eks. (OGP); 3/5 Oostduinkerke 13 eks. (DFR).

270 a. Tapuit (*Oenanthe oe. oenanthe*)

Vroegste data: 26/3 Koksijde 8 eks. (GAJ); 31/3 Zaventem 4 eks. (VRT); 1/4 Oostende 4 eks. (VWO). Doortrek tot diep in mei: 21/5 Melsbroek (GIR) en 26/5 St-Pieters-Rode 1 ♀ (DFR). Hoogste aantallen 4/5 Meeuwen ca 80 eks. (GEA, HEL, HML) 11/5 Koksijde 20 eks. (DBR, RTN).

270 b. Groenlandse Tapuit (*Oenanthe oe. leucorroha*)

BAHC

v 4/5 Buggenhout (COW, CRD); v 10 en 17/5 Koksijde resp. 3 ♂ 2 ♀ en 1 ♀ (DBR, RTN, CAS); v 18/5 Veurne (RTN).

271. Roodborsttapuit (*Saxicola torquata*)

32 maartwaarnemingen waarvan 23 tussen 22/3 en 31/3. Broedgevallen: Klemskerke-Den Haan (3) en Oostende (4) (VWO); Mechelen (2) (VBW, WIR, CEG, CAE); Melle, Gentbrugge, Wetteren, Oostakker, Nazareth, Olsene en Gottem (ORS, ROJ, ROH, VTB, VBB); Grimbergen (CAE).

272. Paapje (*Saxicola rubetra*)

Vroegste data: 22/3 De Pinte 1 ♂ (DCJ); 26/3 Bazel (ROI); 31/3 Machelen (Brab.) 1 koppel (GIR); 2/4 Nazareth 1 ♂ (ROH, ROJ); 5/4 Oostende 2 eks. (VWO); 8/4 Harelbeke 1 ♂ (SCA); 13/4 Opwijk 1 ♂ (HEJ). Algemeen vanaf 4 mei. Opmerkelijke doortrek in Limburg: 1 en 4/5, Meeuwen resp. ca 15 en 20 eks. (POH, VNS, GEA, HEL, HML); half/5 in Zuid-Limburg honderden (VZL).

273. Gekraagde Roodstaart (*Phoenicurus phoenicurus*)

Vroegste data: 27/3 Aarschot (WIR); 6/4 Bazel (ROI); 7/4 Mechelen 2 eks. (MER) en 9/4 Harelbeke (SCA). Algemeen vanaf half april. Doortrek tot begin mei.

274. Zwarte Roodstaart (*Phoenicurus ochruros*)

Vroegste data: 19 en 20/3 Munsterbilzen telkens 1 eks. (VZL); 20/3 Hallaar (WA Netevallei). Algemeen vanaf 26/3. Op 28/5 reeds 2 uitgevlogen jongen te Deinze (ROJ, ROH).

275. Nachtegaal (*Luscinia megarhynchos*)

Vroegste data: 10/4 Bilzen (VZL); 13/4 Wenduine (VSP, SAL); 13/4 De Panne (OGP). Algemeen vanaf eind april. 13/5 Blaasveld-Broek 14 zangposten (WIR); 1/5 De Panne 142 zangposten (OGP).

276 a. Blauwborst Witster (*Cyanosylvia svecica cyanecula*)

We ontvingen 74 waarnemingen. Vroegste data: 9 en 11/3 Oorderen telkens 1 ♂ (VGW); 15 en 16/3 Boekhoute (DLR); 23/3 Hoboken (TYJ, WIL). Algemeen vanaf half april. Is na jarenlange afwezigheid opnieuw vastgesteld in West-Vlaanderen waar hij met succes

broedde te Oostende (VWO) en Heist aan Zee (SYP). Slechts drie waarnemingen uit Limburg en één uit Brabant. Regelmatig in Oost-Vlaanderen en Antwerpen met tot nu toe gekende broedgevallen te Zwijnaarde, Langlede en Dendermonde. Opmerkelijke aantallen: 14/4 Nijlen 8 eks.; 19/4 Emblem 12 eks.; 23/5 Duffel 9 eks. (VWL); 10/5 Ekeren 4 koppels (WNL).

276 b. Blauwborst Roodster (*Cyanosylvia s. svecica*)

BAHC

2/4 Assenede 1 ♂ (DLR).

278. Cetti's Zanger (*Cettia cetti*)

9/3 Dendermonde-Vlassenbroek (SCF); 23/3, 19 en 27/4 Hoboken resp. 2-1 en 1 eks. (TYJ, WIL, WHL, DUL, STC); 14/4 Weert (VHW); 27/4 Steendorp (TMT); -/5 Wetteren (ORS); 13/5 Elversele (VKB, FOJ); 24/4 Boekhoute (SWE); 28/5 Drongen (VBF); gedurende de hele periode Klein-Brabant ca 10 zangposten (DHH).

279. Sprinkhaanrietzanger (*Locustella naevia*)

Vroegste data: 4/4 Lokeren (VSP, SAL); 10/4 Koksijde (DFR) en 10/4 Berg (JNM, DRL). Algemeen vanaf 26/4. -/4 en -/5 De Panne 6 zangposten (OGP); 22 en 28/4 Dendermonde-Vlassenbroek 12 zangposten (SCF).

281. Snor (*Locustella luscinioides*)

Slechts 12 waarnemingen werden ons toegestuurd: 16-22 en 29/4, 7 en 16/5 Oostende telkens 1 zingend eks. (VWO); 30/4 Mechelen (VBW); 1 en 17/5 Assenede (BEL); 2/5 St-Jan-in-Eremo 2 zangposten (ANA); 2/5 Dessel (VWM). Gaat het werkelijk zo slecht met de Snor of wordt deze soort over het hoofd gezien?

282. Grote Karekiet (*Acrocephalus arundinaceus*)

Ook van deze soort uitzonderlijk weinig gegevens. 10/5 Kruike (VHW, VHF); 12/5 Snaaskerke (VWO); 17/5 Geel enkele eks. (LEJ); 17 tot 31/5 Zevegem (GEV, DRM, VRR, DCJ); 18/5 Bazel (VHW, BRW); 18-23 en 25/5 Lier telkens 1 eks. (VWL); 20 en 23/5 Woumen (DBR); 24/5 Oostende (VWO).

283. Kleine Karekiet (*Acrocephalus scirpaceus*)

Vroegste data: 4/4 Lier (VWL) en v 12/4 Hoboken (WIL, TYJ, DUL, STC). Algemeen vanaf half mei.

284. Bosrietzanger (*Acrocephalus palustris*)

23/4 Waasmunster (VKB, FOJ); 26/4 Petegem-Oude-naarde (VPG); 30/4 Kessenich (VZL). Algemeen vanaf half mei.

285. Rietzanger (*Acrocephalus schoenobaenus*)

Vroegste data: 2/4 Oostende (VWO); 10/4 Stuivekenskerke (WJ Westkust) en 11/4 Bree (VZL). Algemeen vanaf 16/5. Op 18/4 Mechelen-Broek 6 à 7 zangposten (VBW); 26/4 Stuivekenskerke 8 zangposten (WJ Westkust); 28/4 Lokeren-Molsbroek 15 zangposten (VSP, SAL).

286. Waterrietzanger (*Acrocephalus paludicola*) BAHC
v 30/4 Niel (VWG).

287. Spotvogel (*Hippolais icterina*)

Vroegste data: 27/4 Zulte (VEH, BEF); 28/4 St-Niklaas (VKB, FOJ); 2/5 Berg (JNM, DRL) en 3/5 Mullem (DKA). Algemeen vanaf half mei.

289. Zwartkop (*Sylvia atricapilla*)

Vroegste data: 16/3 Knokke-Zwin 1 ♂ (VRR); v 30/3 Asse 1 ♂ (Stat. Terlinden); 31/3 Turnhout (DNM). Algemeen vanaf half april. 13/5 Blaasveld-Broek 26 zangposten (WIR); -/4 en -/5 De Panne 73 zangposten (OGP).

292. Tuinfluiter (*Sylvia borin*)

Vroegste data: 17/4 Emblem (VWL); 27/4 Assenede (DLR); 29/4 Berlaar (VWL). Algemeen vanaf 4/5. Op 13/5 te Blaasveld-Broek 32 zangposten (WIR); -/5 De Panne 43 zangposten (OGP).

293. Grasmus (*Sylvia communis*)

Vroegste data: 15/4 Turnhout (DNM); 17/4 Harelbeke (SCA); 18/4 Kluizen reeds 4 zangposten (VSP, SAL). Algemeen vanaf eind april. 13/5 Blaasveld-Broek 7 zangposten (WIR); -/5 De Panne 56 zangposten (OGP).

294. Braamsluiper (*Sylvia curruca*)

Vroegste data: 5/4 Lier (VWL); 15/4 Munsterbilzen (VZL); 19/4 Tongeren (VZL). Algemeen vanaf begin mei. Half/5 Wetteren 7 zangposten (ORS).

295. Fitis (*Phylloscopus trochilus*)

Vroegste data: 23/3 Hoboken (TYJ, WIL). Op 30/3 worden reeds zangposten genoteerd te Koksijde (GAJ), Bazel meerdere eks. (VHW), Oudenaarde 3 eks. (VPG), Mol 2 eks. (DNM) en Buggenhout (COW, CRD). 12/4 Oudenaarde ca 15 zangposten (VPG); 13/5 Blaasveld-Broek 11 zangposten (WIR); -/4 en -/5 De Panne 185 zangposten.

296. Tjiftjaf (*Phylloscopus collybita*)

Algemene aankomst vanaf half maart. 30/3 St-Maria-Oudenhove 11 zangposten (OTJ); -/3 en -/4 De Panne 81 zangposten (OGP); 13/5 Blaasveld-Broek 53 zangposten (WIR).

297. Fluiter (*Phylloscopus sibilatrix*)

Uit meerdere plaatsen werd ons gesignaleerd dat de Fluiter dit jaar opmerkelijk goed vertegenwoordigd was. Vroegste data: 30/4 Oostende 2 eks. (VWO); 30/4 Ruien (DSN); 30/4 Turnhout (DNM). Algemeen vanaf 10/5. Maxima: -/5 Buggenhout 6 zangposten (SIR); 11/5 Klemskerke-De Haan 6 zangposten (VWO); 26/5 's Gravenwezel 7 zangposten (PEK); -/5 De Panne 7 zangposten (OGP).

302. Vuurgoudhaantje (*Regulus ignicapillus*)

v 15/4 Klemskerke-Den Haan tweedejaars (VWO); 23/3 Kwaremont (DEF); 25/3 Antwerpen-Linkeroever (FIG); 3/4 en 23/5 Schilde 2 eks. en 1 eks. zingend (DMF); 10/4 Knokke-Zwin (VRR); 18/4 Ruien 1 zingend (DSN); 26/4 Neerijse 1 zingend (DBJ, SOD); 12/5 Merelbeke (DMG),

VJM); 25/5 Grimbergen (CAE); 25/5 Knokke-Zwin 1 zingend (SYP); 31/5 Mechelen 1 zingend (BEW, WIR).

304. Grauwe Vliegenvanger (*Muscicapa striata*)

Vroegste data: 12/4 Berchem (O.VI.) (DEF); 18/4 Leupegem 2 eks. (VPG); 19/4 Vichte (VGC); 29/4 Oostende 2 eks. (VWO). Algemeen vanaf half mei.

305. Bonte Vliegenvanger (*Ficedula hypoleuca*)

We ontvingen niet minder dan 132 waarnemingen. Vroegste data: 6/4 Lokeren (FIG, TRE, VKG); 13/4 Zevergem 1 ♀ (GEV, DAD, VAT); 13/4 Wenduine 1 ♂ (VSP, SAL) en 16/4 Oostende (VWO). Spektakulaire doortrek over gans Vlaanderen tussen 2 en 7/5 (zie fig. III). Opmerkelijke aantallen: 2/5 Werm tientallen eks. (VZL); 3/5 Merelbeke ca 30 eks. (DMG); 3/5 Welle 16 eks. (VYW, COG); 4/5 Strombeek 12 eks. (DVK); 4/5 Zonhoven ca 20 eks. (WA Midden-Limburg) en 4/5 Genoelselderen tientallen eks. (VZL). Deze invasie had meerdere broedgevallen tot gevolg, daarover echter meer in het volgende seizoenoverzicht.

306. Withalsvliegenvanger (*Ficedula albicollis*) BAHC 31/5 tot 6/6 Gellik 1 zingend ♂ (GBJ, VTH, CER). Indien

gehomologeerd wordt dit het zevende aanvaarde geval voor België.

310. Zwarte Mees (*Parus ater*)

Waarnemingen in West-Vlaanderen: 12/4 Oostduinkerke (DFR); 30/4 en 12/5 Klemskerke-Den Haan 2 en 3 eks. (VWO). In Oost-Vlaanderen: 17/4 Wortegem 1 zangpost; 18/4 Ruien 3 zangposten (DSN); 28/4 De Klinge (VSP, SAL). Broedgevallen te De Pinte (GEV, DBH); Lembeke (GEV, DMJ, BEL) en St-Martens-Latem (3) (VRR).

311. Kuifmees (*Parus cristatus*)

Waarnemingen buiten het broedgebied: 9/3 Brugge (BJN Brugge); 23/3 Ruien (DSN); 15/5 Langelede (WJ Kreckenland). Broedgeval te Bonheiden (VBW).

316. Baardmannetje (*Panurus biarmicus*) BAHC

13/4 en 9/5 Oostende 1 ♂ (VWO); 18/5 Antwerpen-Zandvliet 1 ♂ (VGW).

317. Boomklever (*Sitta europaea*)

Waarnemingen aan de rand van zijn verspreidingsgebied: 7 en 13/4 Zevergem 2 en 1 eks. (VJE, DCJ, GEV); 9 en 13/4 Everbeek (BJN Geraardsbergen); 13 en

Kleinschalig landschap, Mol.

Foto : H. Meeus

EKSEMPLEER

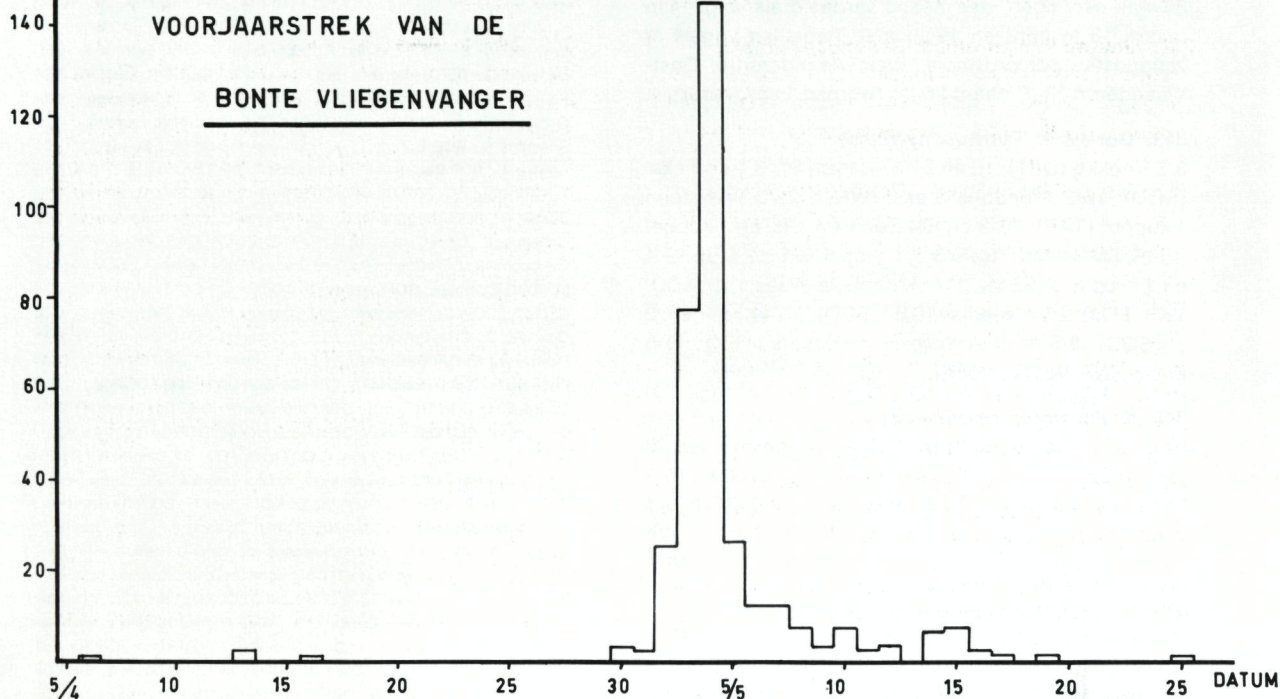

FIG III

19/4 Vloesberg (DWK); 21/4 Brakel 3 zangposten (ROJ, HEM); 3/5 Wetteren (NAS). Broedgevallen te Zegelsem (3) (DKA) en Ruien (WA - WJ Schelde-Leie).

321. *Grauwe Gors (Emberiza calandra)*

Opmerkelijke aantallen: -/5 Machelen-Brabant tot 30 eks. (GIR); 27/4 Woumen 6 à 8 zangposten (DBR); 25/5 Everbeek 7 zangposten (DWK); tussen Deinze en Nazareth 5 zangposten (ROJ, ROH). Broedgevallen te Bachte-Maria-Leerne (POJ) en Buggenhout (COW, CRD).

326. *Ortolaan (Emberiza hortulana)*

4/4 en 4/5 Bevel telkens 2 eks. (VWL); 10/4 en 9/5 Oorderen telkens 1 eks. (BNL, VGW); 17/4 Lichtaart 1 zingend (MTL); 1/5 Eksel 2 zangposten (CUH); 3/5 Oostduinkerke 2 eks. (DFR); 3/5 Retie een paar (SMM); 3/5 Ouwegem 1 ♂ (VAJ); 4/5 Poppel (WA Turnhout); 10/5 Antwerpen-Zandvliet (VGW); 11/5 Herenthout (VWL); 14-15-16 en 17/5 Knokke-Zwin resp. 2-1-2 en 3 eks., allen ♂ (DST, BOL, SYP); 15 en 16/5 St-Martens-Latem 4 en 1 eks. (VRR); 15/5 Steendorp 1 ♀ (TMT).

330. *Rietgors (Emberiza schoeniclus)*

Maxima: 26/4 Petegem-Oudenaarde ca 25 eks. (VPG); 18/5 Mechelen-Broek ca 15 zangposten (KIJ, WIR).

333. *Appelvink (Coccothraustes coccothraustes)*

23/3 Kwaremont 2 eks. (DEF); 30/3 Schilde (SNJ); 4/4 Wijnegem (COM); 13 en 27/4, 4 en 24/5 Perk resp. 1-2

geringd 1 ♀ en 1 ♂ (SOD, DBJ, Stat. Terlinden); 25/4 en 5/5 Ruien resp. 1 en 2 eks. (DSN, MOF); 1/5 Brakel 2 eks. (VWO); 2 en 5/5 Tervuren resp. 1 en 2 eks. (VVR, BSG); 18/5 Moerbeke-Waas (VKB, FOJ); 25/5 Vloesberg 2 eks. (DWK).

334. *Groenling (Carduelis chloris)*

Maxima: 23/3 Wakken ca 300 eks. (VEH, BEF); 27/4 St-Margriete ca 75 eks. (VSP, SAL); 5/5 Wakken 150 à 200 eks. (VEH, BEF).

335. *Putter (Carduelis carduelis)*

Maxima: 21/3 Koksijde 21 eks. (GAJ); 26/3 Uitbergen ca 15 eks. (NAS); 12/5 Bredene 17 eks. (VWO). Broedgeval te Drongen (VBF) en Gent (BOP).

336. *Sijs (Carduelis spinus)*

Maxima: 9/3 Terhulpen ca 100 eks. (TAR); 2/3 Brecht ca 400 eks. (WA Voorkempen). Laatste data: 23/4 Diksmuide 1 zingend eks. (WJ Westkust); 26/4 Bazel 10 eks. (BRW, VHW) en 11/5 St-Jan-in-Eremo 1 ♂ zingend (ANA, DMG, VAT, VBF, DAF, EVH).

339. *Barmsijs (Acanthis flammea)*

22/3 De Pinte 2 eks. (DCJ); 23/3 Ruien 1 zingend (DSN); 16/4 Koksijde een groepje (DEA); -/4 en -/5 De Panne 1 zangpost (OGP); 16 en 17/5 Koksijde 1 ♀ en 8 eks. (DBR).

341. Europese Kanarie (*Serinus serinus*)

36 waarnemingen, per maand verdeeld als volgt: 4 in maart, 13 in april en 19 in mei. Aantallen vogels of zangposten per provincie: West-Vlaanderen 5, Oost-Vlaanderen 18, Brabant 26, Antwerpen 1 en Limburg 4.

343. Goudvink (*Pyrrhula pyrrhula*)

3/3 Knokke (DST); 15 en 21/3 Vossem 5 ♂ 3 ♀ en 1 eks. (SOD); 16/3 Arendonk 3 eks. (WNL); 23/3 Terhulpen 1 koppel (TAR); 23/3 en 6/4 Berlare 1 eks. en 1 koppel (LMR, LMG); Moortsele 3 ♂ 1 ♀ op 6/4, 1 ♂ 2 ♀ op 12/4 en 1 ♂ op 3/5 (REM); 11/4 Moerbeke-Waas 1 ♂ (ACD, VKB, FOJ); 26/4 Neerijse (DBJ, SOD); 27/4 Kraainem 2 ♂ (SOD); 8/5 's Gravenwezel 3 koppels (PEK); 15/5 Essen (WA Voorkempen).

346. Kruisbek (*Loxia curvirostra*)

Nog steeds aanwezig. 1 tot 17/3 's Gravenwezel ca 20 eks. (VEN, CLL); 8/3 Weelde 2 eks. (VGL); 16/3 Kasterlee (SMM); 8/4 Wachtebeke 1 ♂ (VKB, FOJ); 9/4 Wezembeek 1 koppel met zang (DBJ, SOD); 13/4 tot 29/5 Zomergem 2 ♂ 1 ♀ (SWE); 7/5 Ravels 1 ♂ (BVL).

350. Keep (*Fringilla montifringilla*)

Groot aantal: 23/3 Wakken ca 100 eks. (VEH, BEF). Laatste waarnemingen: 5/4 De Pinte 2 eks. (DCJ); 7/4 Berlare (LMG, LMR); 12/4 Moortsele 4 eks. (REM); 19/4 Bazel (ROI); 26/4 Weert (TMT); 1/5 Oostende (VWO); 16/5 Wuustwezel (VMF).

357. Wielewaal (*Oriolus oriolus*)

Een uitzonderlijk vroege waarneming: 11/4 Moerbeke-Waas (VKB, FOJ); verder 1/5 Mechelen (VBW); 2/5 Oostende 4 eks. (VWO). Algemeen vanaf 10/5.

359 a. Zwarte Kraai (*Corvus corone corone*)

Grote concentraties: 5/3 Schendelbeke ca 100 eks. (BJN Geraardsbergen); 24/4 Mechelen 53 eks. (MER).

359 b. Bonte Kraai (*Corvus corone cornix*)

Laatste waarnemingen 2/3 Lommel ca 30 eks. (DEL, VGL, VWM); 15/3 Temse (TMT); 23/3 Bellem 2 eks. (ROJ, ROH).

360. Roek (*Corvus frugilegus*)

Enige resultaten van broedkolonies: Ronse ca 40 nesten (DSN, MOF, SNH, DVP); Leefdaal 20 nesten (DBJ, SOD); Wuustwezel 185 nesten; Oostmalle 130 nesten; St-Lenaarts 115 nesten; Brecht 7 nesten (VOH, MEP); Turnhout (Doolhof) 199 nesten (BRJ).

362. Ekster (*Pica pica*)

Maxima: 4/3 Everbeek 30 eks. (DWK); 15/3 Dendermonde 31 eks. (SCF); -/4 en -/5 De Panne 34 nesten (OGP).

Er zou een Iberische Gele Kwikstaart (*Motacilla flava iberiae*) gezien zijn te Eke. Daarvan werd echter nog geen BAHC rapport ingediend.

Lijst der medewerkers

ACD Acke D.; ADD Adams D.; AKM Akkers M.; ANA Anselin A.; ARK Artois K.; ARM Aerts M.; AUB Augustyns B.; BAG Baudoncq G.; BAR Baeten R.; BAS Bande S.; BDR Biddelo R.; BEC Beel C.; BEF Bettens F.; BEG Bernaert G.; BEI Bernard F.; BEL Bekaert L.; BER Beernaert R.; BEW Beullens W.; BFJ Boonefaes J.; BIR Billiau R.; BJN Brugge; BJN Geraardsbergen; BLH Blockx H.; BLL Blonde L.; BNL Benoy L.; BOB Bosmans B.; BOE Borrey J.; BOH Borglevens H.; BOJ Bogaert J.; BOL Bogaert F.; BOP Boesman P.; BRA Broos F.; BRG Brodtelez G.; BRJ Brijns J.; BRK Borgs K.; BRP Brosens P.; BRR Berben R.; BRW Braem W.; BSG Busain G.; BUG Burggraeve G.; BUR Buyse R.; BVL Berckvens L.; CAE Callebout E.; CAH Carpentier H.; CAP Cardon P.; CAS Catteeuw S.; CEG Ceuppens G.; CER Ceelen R.; CLG Claeys G.; CLL Claes L.; CLM Clerckx M.; COG Coene G.; COI Costrop D.; COJ Cox J.; COM Couwels M.; COR Cools R.; COW Cooreman W.; CPM Coppens M.; CRD Cooreman D.; CTE Courtens E.; CUH Cuypers H.; CUL Cuylaerts L.; DAD Danhieux D.; DAF Daeneynt F.; DAI Daelemans E.; DAL Daelman L.; DAR Damen R.; DAW Debaere W.; DBG Dobbels G.; DBH De Bruyck H.; DBJ De Boe J.; DBM De Bock M.; DBN De Ben J.; DBR Debruyne R.; DBS De Bruyne H.; DBW De Bont W.; DCJ De Cock J.; DCM De Clerck M.; DCR De Caluwe R.; DCU De Clercq L.; DEA Demarey A.; DED Demey D.; DEF Delbeque F.; DEH Detollenaere H.; DEJ Dewyspelaere J.; DEL Deckx L.; DEP Debecker P.; DER Deman R.; DEW Decramer W.; DFR De Fraire R.; DGW De Groote W.; DHA Dhaenens M.; DHE Dhaenens P.; DHF Dhaenens F.; DHH Dhertefelt H.; DHJ Dholander J.; DHM Dhaenens M.; DHP D'Haeseleer P.; DHS D'Haeyer S.; DIW Dings W.; DJD De Jonghe D.; DKA De Kimpe A.; DLA De Belder A.; DLE De Leeuw E.; DLG De Lust G.; DLR De Lust R.; DLY De Laet J.; DMB Demey B.; DME Demullier E.; DMF Demey F.; DMG Demeulemeester G.; DMJ De Meyer J.; DMK Demullier F.; DMR Demullier R.; DNF Daemen F.; DNL Denys L.; DNM Deneckere M.; DOE Doom E.; DPR De Prins R.; DRD Draulans D.; DRF De Ridder J.; DRI Driesen I.; DRJ De Ryck J.; DRL De Meersman L.; DRM De Raeye M.; DRS Driesen Ilse; DRU Driessens L.; DSA De Somer N.; DSB De Smet D.; DSE De Schuyter R.; DSI De Somer F.; DSM De Somer Marc; DSN De Smet N.; DSP De Sutter P.; DSQ De Somer Monique; DSR Desmet R.; DSS De Somer I.; DST De Schuyter T.; DSV De Saedeleir V.; DTK De Taey K.; DTM Denyft M.; DUA Dupre A.; DUD Duytschaever D.; DUL Durt L.; DUM Duytschaever M.; DUT Dumont T.; DVE De Vos E.; DVI De Vloedt I.; DVK Devriese R.; DVP De Vos P.; DWA De Weerd A.; DWB De Witte B.; DWK De Waele E.; DWL Dewulf L.; DWM De Witte M.; DWR De Wandeler G.; DZM De Zaeytld M.; EEG Eeckhout G.; EEO Eeckhout O.; ELJ Elsemans J.; ELL Elst L.; ELM Elet M.; ELP Electeur P.; EMM Emmers M.; ESG Elsemans G.; EVH Evrard H.; EVJ Evers J.; EVP Evers P.; EVS Evrard S.; FBL Fobert L.; FEP Feys P.; FIG Fierlyfn G.; FLF Florizoone F.; FLM Flament M.; FML Fagard M.L.; FOJ Fontein J.; FOL Follon L.; FRJ Foret J.; GAJ Gaytant J.; GAL Galle L.; GBJ Gabriels J.; GEA Geuens A.; GEF Geenen F.; GEJ Gevaerts J.; GEU Gerene P.; GEV Geers V.; GHE Ghysebrechts E.; GIL Gillis L.; GIR Gielen R.; GJL Gillissen J.L.; GNP Geunes P.; GOC Goossens C.; GOP Govaere P.; GPH Geenen PH.; GRB Grimon B.; GRK Grolus K.; HAW Hamelincx W.; HBE Hoebrechts E.; HEJ Heyvaert J.; HEL Hermans Luc; HEM Heyse M.; HEO Hermans Leo; HEP Herroelen P.; HER Hermans R.; HLG Helsen gebr.; HML Hermans Li; HNJ Hendrickx J.; HOF Holsters F.; HRM Herremans M.; HRP Hermans P.; HUD Hubaut D.; HYP Huybrechts P.; JAG Jannis G.; JAM Jacobs Michele; JAR Jacobs R.; JAX Jans X.; JCA Jacobs A.; JCI Jacobs Michel; JCM Jacobs M.; JNM Janssens M.; JSL Janssen L.; KEI Keymeulen I.; KES Keppens S.; KIA Kieckens A.; KIJ Kiebooms J.; KNE Kneuts P.; KOL Kongs L.; KOT Kockuyt T.; LAI Lammens I.; LAJ Lauwers J.; LAM Lagae M.; LEA Lefevre A.; LEG Leyman G.; LEH Lehaen H.; LEJ Leestmans J.; LES Lerner S.; LEY Lesseliers Y.; LIE Libbrecht H.; LIL Lippens L.; LIN Lievrouw N.; LIP Libbrecht P.; LIR Libot R.; LIU Libbrecht U.; LMG Lemmens G.; LMR Lemmens R.; LOM Lodewijks M.; LRJ Leurs J.; LUF Luyckx F.; LUP Lust P.; LWJ Lauwereins J.; LYL Lyssens L.; MAI Marx I.; MAL Mahauden L.; MAP Mannaert P.; MAR Maes R.; MAT Maes T.; MAW Machielsen W.; MEH Mees H.; MEI Mees F.; MEL Michelsaert L.; MEP Maes P.; MER Meys F.; MID Minnebo D.; MIN Michiels N.; MIU Michiels U.; MML Meeus M.L.; MOF Moreaux F.; MOK Mogensen K.; MRR Meersman R.; MSJ Mostmans J.; MSO Maes J.; MTK Matthé K.; MTL Matthé L.; MYR Meysman R.; NAM Nachtergaele M.; NAS Nachtergaele S.; Natuurwerkgroep Groot Lillie; NEJ Neyt J.; NEM Neyts

M.; NEP Neyt P.; NER Nelen R.; NUL Nuyens L.; NYJ Nysten J.; OED Oellibrand D.; OGP Onafhankelijke Groep De Panne; ONC Onkelinx C.; ORG Orbie G.; ORS Ornith Scaldiensis; OSS Ostyn S.; OTJ Otte J.; OUH Outtier H.; PAD Packet D.; PAW Packet W.; PEJ Pelckmans J.; PEK Peeters K.; PEY Peeters Y.; PIA Pieters A.; PIL Pinceel L.; PLL Plateau L.; PLW Paulussen W.; PNJ Pinseel J.; POA Polfliet A.; POH Poorters H.; POJ Pollet J.; POM Pottier M.; POP Pollman P.; POR Pottier R.; PRP Prinsen P.; PSL Plessers L.; PTM Poorters M.; RBJ Robyns J.; REL Reynders L.; REM Reygaert M.; RER Renard R.; RGW Roggeman W.; RIF Richard F.; ROD Roels D.; ROE Robbrecht R.; ROH Royeaerd H.; ROI Robinet F.; ROJ Royeaerd J.; RON Roose N.; ROR Rottiers M.; RTN Roothaert N.; SAC Sacré C.; SAH Saintobin H.; SAL Sagaert L.; SCA Schamelhout A.; SCB Schutyzer B.; SCE Schorpion E.; SCF Schoeters F.; SCW Schalk W.; SEM Segers M.; SHM Schuurmans M.; SIR Sienaert R.; SLM Sloomackers M.; SMF Smets F.; SMM Smets M.; SNA Sneyers A.; SNH Snauwaert H.; SNJ Snoeckx J.; SNS Snauwaert S.; SOD Sonck D.; SOW Sonck W.; STC Steeman C.; STK Sterckx K.; STS Standaert S.; SUA Suys A.; SUW Suetens W.; SWE Sierens Werner; SWM Swaenepoel M.; SYP Sys P.; TAG Tack G.; TAR Tahon R.; THA Theuninck A.; THL Theuws L.; TLP Taelman P.; TMT Temmerman T.; TRE Troch E.; TRR Trio R.; TTJ Tits J.; TYJ Tytgat J.; TYS Tys S.; VAB Van den Abeele B.; VAC Vanhoutte C.; VAD Vanackere D.; VAJ Vanheeuverswyn J.; VAT Valken-borgh T.; VBB Van Betsbrugge B.; VBE Vermeire B.; VBF Van den Bossche F.; VBG Vanderbauwhede G.; VBI Vanderbauwhede W.; VBM Van Beirs M.; VBR Van Boven E.; VBU Vanden Bulcke P.; VBW Van den Bossche W.; VCD Van Cauwenberghe D.; VCE Vercruysse E.; VCH Van Bochaute H.; VCM Vercammen M.; VCP Van Assche P.; VDK Van der Kelen G.; VDL Van Dievel L.; VDN Van Daele H.; VEA Velghe A.; VED Verroken D.; VEI Verbeure H.; VEI Vercammen D.; VEJ Vervaeke J.; VEL Verroken L.; VEN Vetter A.; VEP Verhaeghe P.; VEW Verschueren W.; VFS Verfaillie S.; VGC Van de Ginste C.; VGL Van Gils L.; VGR Vergaelen R.; VGV Van Gorp V.; VGW Van Ginhoven W.; VHA Van Hove M.; VHC Vanheeuverswyn C.; VHE Van Heybeek G.; VHF Van Hoeyweghen F.; VHI Van Hove E.; VHN Vanden Haute J.; VHO Van Hoecke J.; VHT Vanhoutte P.; VHU Van den Houdt R.; VHW Van Hoeyweghen W.; VHZ Van Hoe J.; VIJ Van Impe J.; VJA Verhoeve J.; VJE Vermeire J.; VJM Van Jole M.; VJP Verduystert JP.; VKB Verberckmoes B.; VKK Van de Kastele K.; VKO Verschoore K. (Noorderkempen); VLF Verbelen F.; VLI Van Linden I.; VMA Van Molle A.; VMF Van Meel F.; VMG Van der Meirsch P.; VML Van Ammel J.; VMM Van Mierlo M.; VMN Van Marsenille A.; VMR Vermeyen R.; VMW Van der Meulen W.; VND Van de Neucker D.; VNJ Vandesande J.; VNS Vanhoof S.; VOA Van de Pol A.; VOH Voet H.; VOJ Vanhout J.; VOL Van Oosterwyck L.; VPB Vandepitte B.; VPD Van de Put D.; VPG Vande Populiere G.; VPN Van de Put N.; VRC Verbouw C.; VRD Van Roosbroeck D.; VRE Van Renterghem E.; VRG Vranckx M.; VRI Van Rie P.; VRJ Verleie J.; VRN Vervaeke N.; VRP Van Raemdonck P.; VRR Van Rompaey R.; VRT Vreugde R.; VRW Van Renterghem W.; VSA Van Stalle J.; VSD Van Slijcke D.; VSL Van Sompel L.; VSM Van Steenkiste M.; VSO Van den Steen J.; VSP Van Sanden P.; VST Verstraeten T.; VTB Van Thuyne B.; VTH Vertessen H.; VTP Van der Biest P.; VUJ Vercauteren J.; VVD Van de Vyver D.; VVE Vandevelde E.; VVF Van de Voorde F.; VVH Van der Veken H.; VVI Vanvoorden I.; VVJ Van de Ven J.; VVP Van de Vyver P.; VVR Vande Vorst R.; VVS Vande Velde S.; VWA Van de Walle M.; VWC Verwaest Michel; VWG Van de Weyer G.; VWH Van Wassenhove A.; VWI Van Winkel J.; VWL Vogelwerkgroep Lier; VWM Verwaest Mark; VWO Vogelwerkgroep Oostende; VVW Vogelwerkgroep Voorkempen; VYW Vyverman W.; VZL Vogelwerkgroep Zuid-Limburg; WIL Wijns L.; WIR Willockx R.; WNL Werkgroep Natuurbehoud Linkeroever; WNP Wannijn P.; WUM Wuyts M.; DCC De Craene L.; DSK Devos K.; GSP Geers P.; THJ Thys J.; VCJ Van Bochaute J.; VHY Van Hove R.; VKG Van der Krieken G.

Résumé

Ce rapport traite des observations faites de mars à mai 1980. Cette période est caractérisée par le retour de la plupart des oiseaux nicheurs en Flandre. Trois moments furent d'une grande importance :

- vers les 13 et 14 mai on note le passage en grand nombre de la plupart des rapaces (temps ensoleillé après une période de froid) (voir fig. 1).
- les 1 et 2 mai on note le passage des échassiers et des passereaux (vent de NE).
- le 10 mai, nouveau passage de rapaces, principalement de Bondrée apivore.

Cas de nidification remarquables :

- Premier cas de nidification de Canard chipeau à Gistel.
- Un cas de nidification et éclosion de Milan noir dans la région de Kruibeke-Bazel-Bornem.
- Extension de la Grive litorne dans les provinces de Limbourg, d'Anvers, de Brabant et de Flandre orientale (voir carte 3).
- Retour de la Gorgebleue à Ostende après des années d'absence.

Observations exceptionnelles :

- Grand nombre de Canard siffleur en mai (voir carte 1).
- Fuligule à bec cerclé à Brecht, Geel et Mol: 6ième donnée belge.
- Une Oie naine le 3 mars à Knokke (Zwin): 1ière donnée belge en mars.
- Au moins 5 observations de Faucon kobez entre le 7 et le 21 mai.
- Au moins 7 observations d'Echasse blanche à partir du 12 avril.
- Un Bécasseau de Temminck le 22 mars à Mol (Postel): 2ième donnée belge en mars.
- Un Grand labbe à Ostende entre le 20 et le 29 avril: 1ière donnée belge en avril.
- Un Goéland à ailes blanches à Knokke (Zwin): 7ième donnée belge.
- Trois observations du Pic mar dans les deux Flandres.
- De nombreuses Bergeronnettes flavéoles et nordiques.
- Un Gobemouche à collier à Gellik du 31 mai au 6 juin: 7ième donnée belge.

La plupart des ces données ne furent pas contrôlées et doivent encore être homologuées.

Summary

This rapport covers March, April and May 1980. During these months most of our breeding birds return to Flanders. Three periods will be remembered :

- on 13th and 14th April large numbers of birds of prey were recorded (fig. 1).
- early May the highest numbers of wading birds and passerine migrants were noted.
- on 10th May there was a second migration peak of birds of prey, mainly Honey Buzzards.

Remarkable breedings :

- Gadwall at Gistel: first breeding in the province West-Flanders.

- Black Kite in the region Kruibeke-Bazel-Bornem.
- Extension of the Fieldfare in the provinces Limburg, Antwerp, Brabant, East-Flanders (map 3).
- Bluethroat at Ostend after a long absence.

Exceptional records:

- Large numbers of Wigeons in May (map 1).
- Ring-necked Duck at Brecht, Geel and Mol: 6th record in Belgium.
- Lesser White-fronted Goose on 3th March at Knokke (Zwin): first March-record in Belgium.
- At least 5 records of Red-footed Falcon between 7th and 21th May.
- At least 7 records of Black-winged Stilt since 12th April.
- Temminck's Stint at Mol on 22th March: second March-record in Belgium.

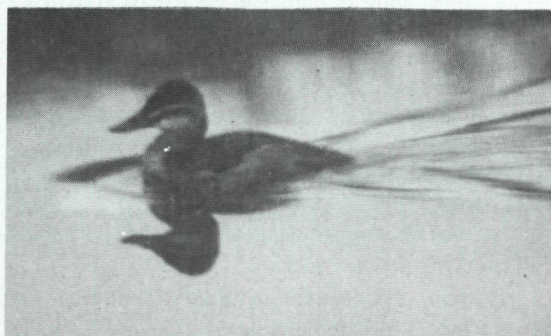
- Great Skua at Ostend on 20th and 29th April: first April-records in Belgium.
- Iceland Gull at Knokke (Zwin): 7th record in Belgium.
- Middle Spotted Woodpecker: 3 records in provinces East-Flanders and West-Flanders.
- Large numbers of Yellow and Grey-headed Wagtails.
- Collared Flycatcher at Gellik from 31th May to 6th June: 7th record in Belgium.

These are largely unchecked and not authenticated records.

Hilda Outtier, Valère Geers, Paul van Sanden, Lut Sagaert, Marc Reygaert, Ornithologische Centrale, Rattepas 2, B-9259 Moortsele.

Waarneming van de Rosse Stekelstaarteend (*Oxyura jamaicensis*) in West-Vlaanderen

door Stef Catteeuw en Rudi Debruyne

Waarneming

Van 25 tot 30 november 1980 verbleef een Rosse Stekelstaarteend (*Oxyura jamaicensis*) op de IJzer, gemeente Reninge (Lo).

Beschrijving

De eend is ongeveer zo groot als een Wintertaling (*Anas crecca*) maar het lichaam schijnt korter omdat de staart tijdens het zwemmen onder het wateroppervlak drijft. Daardoor krijgt men soms de indruk dat de vogel diep in het water ligt.

De schedelkap tot onder het bruine oog is donker zwartbruin, de wangen zijn witbeige. Doorheen de wangen loopt vanaf de snavelbasis een licht boogvormige bruinzwarte streep waarvan het laagste punt zich aan de snavelbasis bevindt. Deze streep, ongeveer 1 cm breed, is wat de kleurenintensiteit betreft lichter dan de schedelkap en loopt ongeveer parallel met deze.

De snavel, grijsblauw van basis tot neusgaten, voorsnavel zwartblauw, is opgewipt en blijkt bijna even lang te zijn als de kop. Er is geen verdikking op de bovensnavel, wat meteen de Witkopeend (*Oxyura leucocephala*) uitsluit. De neusgaten zijn langgerekt. Het voorhoofd vormt met de snavel als het ware één lijn zodat het achterhoofd een spitse indruk geeft. De relatief grote kop ligt praktisch op het lichaam, ten gevolge de geringe halslengte. Rug en vleugels zijn kastanjebruin net als bij wijfjes Kuifeend (*Aythya fuligula*). De flanken zijn wat lichter gekleurd, doch dit contrast is op grote afstand moeilijk te

zien. De borstveertjes zijn rossig, lichtbruin geschelpt, terwijl de hals opnieuw donkerder is.

We zien de vogel slechts tweemaal op de wiken gaan : stuntelig, een tiental meter watertrappend om tenslotte zeer laag over het water een korte afstand te vliegen. De vleugels zijn kort en tonen geen opvallende tekening. Tijdens het poetsen bemerken we de grijsblauwe kleur van de poten.

De Stekelstaarteend zwemt vlot en snel. Zij duikt voortdurend gedurende ongeveer tien seconden over een afstand van bijna 8 meter. Het duiken gebeurt in een vloeiende beweging, zonder opwippen of waterspatten. De staart verdwijnt als laatste onder water en soms kunnen we duidelijk het waaivormig patroon waarnemen. De zwarte staartpennen geven een harde stekelige indruk en lopen spits uit, terwijl de zwarte schachten duidelijk zichtbaar zijn. Tijdens het vliegen lijkt de staart lichtjes transparant. Onder de staart bevindt zich een witte anaalstreek.

De eend is niet schuw en laat zich benaderen tot op 30 meter. In opgewonden toestand (ten gevolge armbewegingen van waarnemers) worden de stijve staartpennen traag opgericht tot een hoek van 45 graden. Terwijl ze in kringetjes rondzwemt schudt ze haar staart zijdelings heen en weer. De witte anaalstreek is dan duidelijk te zien. Tevens wordt de hals gestrekt en de donkere kruinveren worden iets opgericht zodat de kop een hoekige indruk geeft. Bij het overvliegen van een Kokmeeuw (*Larus ridibundus*) zien we de eend onmiddellijk duiken, zodat het water wel langs alle kanten opspat. Wanneer de Rosse Stekelstaarteend terug rustig wordt verdwijnt de staart opnieuw onder water.

Biotoop

Merkwaardig aan onze waarneming is dat de Rosse Stekelstaarteend verbleef op een relatief kleine rivier (maximum breedte 40 m), terwijl deze soort tijdens de winterperiode de voorkeur geeft aan grote waterreservoirs: „avoids flowing fresh

water, unless very sluggish, but makes limited use of saline estuaries” (Cramp, Simmons, 1977).

Verspreiding

De Rosse Stekelstaarteend is een Noord-Amerikaanse broedvogel van de Oostelijke helft van Brits Columbia, Alberta, Saskatchewan, Zuid- en Zuidwest-Manitoba, ten zuiden van Winnipeg tot de rivier Grande de Norte en Seattle, zuidelijk tot Los Angeles (Soothill, Whitehead, 1978). De overwinteringsgebieden liggen in de oostelijke kunststaten van de Verenigde Staten en Mexico, Honduras en Guatemala (Cramp, Simmons, 1977).

In 1948 werd de Rosse Stekelstaarteend door de „Wildfowl Trust” geïntroduceerd in Engeland. Drie paartjes broedden reeds in 1949 in het waterwildpark van Slimbridge. Men vermoedt dat in de periode van 1956 tot 1963 ongeveer 70 juveniele vogels uit deze kollektie ontsnapt zijn. De afstammelingen van deze vogels vormen de huidige Engelse wilde populatie. De eerste broedgevallen in het wild dateren van 1960 (1 paar in Somerset) en 1961 (Somerset en Staffordshire, respectievelijk 1 en 2 paar). Na de terugval tijdens de strenge winter van 1963-1964 groeide de populatie gestadig aan zodat het huidig aantal broedparen geschat wordt op 50 à 60 paar, verspreid over Somerset, Stafford, Gloucester, Shropshire, Hertford, Cheshire, Worcester, Leicester, Warwick, Derby, Montgomery en Hereford. In Ierland werd één broedgeval geregistreerd in 1974 (Sharrock, 1976). Vanaf september groeieren de eenden zich op grote waterbekkens. De totale winterpopulatie in Engeland schommelt tussen de 300 en 350 eksemplaren (Hudson, 1976). Regelmatig wordt deze soort opgemerkt ver van de broedarealen en overwinteringsbekkens. Bij waarnemingen op het vasteland gaat het waarschijnlijk om eksemplaren van Britse afkomst. Bewijzen (ringgegevens) ontbreken echter.

Waarnemingen in België

De eerste gepubliceerde waarneming van

deze soort in België betreft een wijfje op Blokkersdijk bij Antwerpen vanaf 22 september 1979. De vogel werd er overwinterend waargenomen door meerdere ornitologen. Er zijn geen gepubliceerde waarnemingen meer na 2 maart 1980. Op 21 juni 1980 werd terplaats opnieuw een ♀ opgemerkt, evenals op 7 augustus 1980 (Outtier *et al*, 1980; Reygaert *et al* 1980; Sagaert *et al*, 1980; Van Sanden *et al*, 1980). Tot op heden zou er nog steeds een ♀ Rosse Stekelstaarteend op Blokkersdijk verblijven (P. van Sanden, pers. med.). Naar alle waarschijnlijkheid betreft het hier één en hetzelfde exemplaar dat dus ook op deze plaats de rui heeft doorgemaakt.

Op 29 oktober 1980 werd in het natuurreservaat „Het Zwin” te Knokke een Rosse Stekelstaarteend waargenomen (pers. med. R. Trio).

Een derde waarneming voor België betreft een ♀ bij Mechelen van 6 tot 24 november 1980 (W. Beullens, pers. med. en WJ-Noord-West-Brabant).

De vierde waarneming van deze, sinds 1979 nieuwe soort voor België, betreft het hierboven beschreven exemplaar.

Geslacht en leeftijdsbepaling in het veld

Het exemplaar bij Antwerpen heeft na de ruiperiode van juli-augustus 1980 nog steeds alle kenmerken van vrouwelijke exemplaren. Het betreft hier dus zeker een adult ♀. Het bepalen van juveniele vogels of adulte ♀♀ is niet altijd eenvoudig. Adulte ♀♀ hebben duidelijker vertikaal gestreepte flanken, een meer uitgesproken donker begrensde wangstreep en zijn over het algemeen donkerder gekleurd (Cramp, Simmons, 1977).

Het exemplaar te Reninge had een duidelijk begrensde wangstreep maar geen verticale donkere strepen op de flanken. Het ging hier waarschijnlijk om een juveniel exemplaar.

Ontsnapt exemplaar ?

Alhoewel natuurlijk de mogelijkheid bestaat dat Rosse Stekelstaarteenden die in het wild worden waargenomen, ontsnapte

eksemplaren zijn uit eendenkollekties, menen wij toch dat sommige argumenten pleiten voor de hypothese van migrerende vogels vanuit Engeland. Geen enkele eendenkweker zal het ons inziens in zijn hoofd halen zijn Stekelstaarteenden niet te leewieken (amputeren van de linker-voervleugel). Eén paartje kost immers 6000 à 7000 F. Een tweede argument is het feit dat deze soort, zowel in België als in Nederland slechts zelden in kollekties wordt gehouden.

Dankwoord

Naast eigen veldnotities waren ook deze van José Gaytant een welkome aanvulling voor dit artikel.

Bibliografie

- Cramp S., K.E.L. Simmons, 1977. The Birds of the Western Palearctic, Volume 1. Oxford, Oxford University Press.
- Hudson R., 1976. Ruddy Ducks in Britain. British Birds 69 : 132-143.
- Outtier H. *et al*, 1980. Ornithologisch Nieuws. Wielewaal 46 : 110-111.
- Reygaert M. *et al*, 1980. Ornithologisch Nieuws. Wielewaal 46 : 79-80 en 337-339.
- Sagaert L. *et al*, 1980. Ornithologisch Nieuws. Wielewaal 46 : 184-185.
- Sharrock J.T.R., 1976. The Atlas of Breeding Birds in Britain and Ireland. Berkhamsted, T. and A.D. Poyser.
- Soothill E., P. Whitehead, 1978. Watervogels van de wereld. Antwerpen, Standaard.
- Van Sanden P., *et al*, 1980. Ornithologisch Nieuws. Wielewaal 46 : 222-224.

Résumé

Du 25 jusqu'au 30 novembre 1980 un Erismature roux (*Oxyura jamaicensis*) à été observé à Reninge en Flandre-Occidentale. Il s'agit de la quatrième observation de l'espèce en Belgique depuis 1979.

Summary

From 25 till 30 November 1980 a Ruddy Duck (*Oxyura jamaicensis*) was present at Reninge (West-Flanders, Belgium). This is the fourth record of the species in Belgium since 1979.

S. Catteuw, Kaaskerkestraat 60, B-8160 Diksmuide.
R. Debruyne, Iepersteenweg 60, B-8178 Woumen.

Ons Roofvogelsymposium te Kortrijk

verslaggever : Walter van Spaendonk

Op zondag 19 oktober 1980 had te Kortrijk het symposium over Roofvogels plaats dat de tweede fase uitmaakte van het Wielewaal-kongres. De grote zaal van het vormingsinstituut voor KMO liep meer dan vol met Wielewalers uit alle streken van Vlaanderen. De belangstelling voor dit symposium mocht uitzonderlijk groot genoemd worden.

Na een inleiding door de heer H. Franckx, algemeen voorzitter, die in grote trekken de problemen rond roofvogelbescherming situeerde, werd onmiddellijk het woord verleend aan de heer R. Arnhem. Roger Arnhem is stichter en voorzitter van het Coördinatie Comité voor de Bescherming van Vogels en mag terecht als „aanvoerder van de Belgische Vogelbeschermers” betiteld worden. Voor zijn belangrijk werk inzake vogelbescherming ontving hij in Nederland „De Gouden Lepelaar” en een bijzondere onderscheiding van de Unesco te Parijs. De verdiende Belgische onderscheiding laat voorlopig op zich wachten. Spreker schetste ons de evolutie van de wettelijke bescherming van onze roofvogels (zie Wielewaal 46 : 411-420).

Onze noorderbuur de heer Sjoerd Braaksma, sinds 1946 als ornitoloog werkzaam bij Staatsbosbeheer in Nederland, behandelde op zeer boeiende wijze de achteruitgang van de Kerkuil in West-Europa en ging nader in op de verschillende bedreigingen van de kerkuilenstand en op de mogelijkheden tot bescherming (zie Wielewaal 46 : 421-428).

Dr. W. Suetens, erevoorzitter van Wielewaal-afdeling Mechelen, lid van de Hoge Raad voor Natuurbehoud en penningmeester van de Belgische Natuur- en Vogelreservaten gaf een uiteenzetting over het Fonds voor de Instandhouding van de Roofvogels (zie Wielewaal 46 : 347-348). Dr. W. Suetens is voorzitter van de Belgische afdeling van dit fonds. Hij geniet verder een internationale faam als roofvogelfotograaf en -kineast. Hij toonde ons een unieke reeks dia's over de Steenarend en de Zeearend en zijn laatste prachtige film „De valken van Europa”.

Als besluit van dit geslaagde symposium werd volgend verzoekschrift opgesteld, gericht aan de Minister van de Vlaamse Gemeenschap, Dr. M. Galle :

Mijnheer de Minister,

De Wielewaal, vereniging voor vogel- en natuurstudie, heeft op 19 oktober 1980, te Kortrijk, een symposium gehouden over de roofvogels.

Op dit symposium waren eveneens volgende verenigingen vertegenwoordigd : het Coördinatie-comité voor de Bescherming van Vogels, de Belgische Natuur- en Vogelreservaten en het Fonds voor Instandhouding van de Roofvogels. Bovendien was er een vertegenwoordiging van de ornitologische vereniging Aves, actief in het Franstalig landsgedeelte.

Na overleg met de hogervermelde verenigingen, vraagt De Wielewaal uw aandacht voor volgende punten :

- de strikte toepassing van het Koninklijk Besluit van 20 juli 1972 op de bescherming van vogels;
- streng toezicht op de taxidermisten;
- afschaffing van het gebruik van klemmen en gifeieren;
- verbod op het verhandelen van uitheemse roofvogelsoorten;
- volledig verbod en afschaffing van het houden van roofvogels voor commerciële doeleinden; hierbij wordt meer bepaald gedacht aan het tentoonstellen van roofvogels in pretparken;
- De Wielewaal en hogervermelde natuurbeschermingsverenigingen vragen een terugschroeven van het getal vergunningen voor de valkenjacht;
- ten slotte verwerpen zij met klem het kweken van roofvogels in gevangenschap voor gelijk welk doel. Terzake bestaat geen enkele wetenschappelijke verantwoording.

De verenigingen vragen dan ook dat bij besprekingen over deze punten een beroep zou worden gedaan op roofvogelspecialisten van de op het Wielewaalsymposium vertegenwoordigde verenigingen.

Met hoogachting,
H. FRANCKX, algemeen voorzitter
van De Wielewaal.

De Minister van de Vlaamse Gemeenschap

BRUSSEL

10 NOV 80

O/REF

VI/RDP/MG/151005

U/REF

De heer H. FRANCKX
Voorzitter Wielewaal
Vredelaan 29
2500 LIER.

Betreft : Vogelbescherming.

Geachte Heer Voorzitter,

Met aandacht heb ik kennis genomen van uw brief van 30 oktober 1980 in verband met bovenvermelde aangelegenheid.

Ik kan u mededelen dat reeds meerdere van de opgesomde problemen besproken werden in de Ornithologische Commissie bestaande uit vertegenwoordigers van het Coördinatie-Comité voor de Bescherming van Vogels, van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, van de Ornithologische verenigingen en mijn kabinet.

Het verhandelen, het houden en het kweken van roofvogels zal worden geregeld van zodra het Parlement de wet goedkeurt tot uitvoering van de Conventie van Washington aangevuld door de Conventie van Bonn.

Evenwel zal ik niet nalaten de andere aangehaalde punten op de agenda te plaatsen van de voormalde Ornithologische Commissie.

Hoogachtend,

MARC GALLE.

Belliardstraat 32

1040 - BRUSSEL

Tel. 02/230 09 09

KRINGLOOPPAPIER IS MILIEUVRIENDELIJK

Brief van Graaf Lippens

Van Graaf L. Lippens, bekend om zijn verdiensten als ornitoloog en natuurbeschermer en sinds 1935 lid van onze Vereniging, mochten we een schrijven ontvangen waarin hij zich met lovende woorden uit over het Roofvogelnummer van De Wielewaal dat verscheen in december 1980. In deze brief vraagt hij eveneens onze aandacht voor enkele aanvullingen op het artikel van R. Arnhem „De evolutie van de wettelijke bescherming van onze roofvogels”.

Dr. L. Lippens heeft als sekretaris-generaal van het „International Council for Bird Preservation (ICBP)” samen met Jean Delacour en Phyllis Barclay-Smith het ontwerp van de Internationale Konventie voor Vogelbescherming opgesteld en op 18 oktober 1950 te Parijs doen aanvaarden. Deze Konventie, die zoals vermeld, op 17 januari 1955 door België werd geratificeerd, bevatte de principes die geleidelijk in Europa een betere wetgeving voor de bescherming van de vogels en van de roofvogels in het bijzonder tot gevolg hadden. Deze Konventie is nog steeds van kracht en alle Ministeriële Besluiten over vogels beginnen met de woorden: „Gelet op het Internationaal Verdrag tot bescherming van vogels, ondertekend te Parijs op 18 oktober 1950”. Hiermee bekrachtigde Graaf Lippens wat hij, als eerste in België, reeds in 1948 schreef in zijn boek „De Vogels in België - Eerste Gids voor de studie van onze Vogels”: „De roofvogels, alle roofvogels, vervullen hun rol in het evenwichtige complex van de natuur. Indien zij niet buitenmatig toenemen doen ze geen kwaad maar spelen een nuttige rol in de natuurlijke teeltkeus van de vogels... Ik ben een verwoed jager en ik bescherm mijn wild met veel zorg, maar nooit schiet ik een roofvogel. Denk niet dat er minder wild is omdat men de roofvogels beschermt. Sla de roofvogels gade in plaats van ze te doden, bestudeer ze, tracht ze eerst te herkennen en het zal niet lang duren of de sympathie voor die bewonde-

renswaardige jagers krijgt ook U te pakken ...”.

Graaf L. Lippens was reeds sinds 1938 lid van de Hoge Jachtraad in België. Hij werd in die tijd door velen aanzien als een naïeve dromer wanneer hij sprak over de bescherming van roofvogels en hij stond toen met zijn overtuiging meestal alléén. Maar hij was vertrokken met de leuze van Willem de Zwijger: „Het is niet nodig te hopen om iets te beginnen, noch te slagen om te volharden !”.

In 1956 kon Graaf Lippens eindelijk in de Belgische Hoge Jachtraad een meerderheid vinden om één roofvogel, de Torenvalk, te beschermen. Zijn inspanningen leidden tot het Koninklijk Besluit van 12 september 1956. Nadien kon geleidelijk het klimaat zo worden veranderd dat ook de andere roofvogels konden worden beschermd. Graaf Lippens erkent hierbij de verdiensten van de acties gevoerd door het CCBV.

Lippens nam in 1970 ook deel aan de onderhandelingen in Beneluxverband die zouden leiden tot de „Benelux-Overeenkomst op het gebied van de Jacht en de Vogelbescherming” die ondertekend werd te Brussel op 10 juni 1970. Deze overeenkomst verschaft aan België de wettelijke middelen om allerlei vogelbeschermingsmaatregelen te treffen, zonder de wet van 1882 te moeten wijzigen. Alles kon nu geregeld worden met Koninklijke of Ministeriële Besluiten. Deze overeenkomst is nog steeds van kracht maar jammer genoeg handelen sommige Belgische ministers net alsof er nooit een overeenkomst was ondertekend: geen coördinatie, geen overleg, geen samenwerking, niets meer. Spijtig.

De Wielewaal houdt eraan Graaf L. Lippens te danken voor al hetgene hij in het verleden deed om de vogels en de roofvogels in het bijzonder te beschermen. Wij hopen dat hij ook in de toekomst zal blijven ijveren om een optimale bescherming van **alle in het wild levende vogels, ook van de trekvogels**, te verwezenlijken.

Ornitologische Korte Mededelingen

Verzameld en bewerkt door Jan Pollet, Erfgoedlaan 8, 9800 Deinze

Fuut (*Podiceps cristatus*) — Jong helpt tweede nest voederen.

In 1978 broedde er op de Eendenvijver te Heusden (Oost-Vlaanderen) een paartje Futen drie maal. Van mei tot half juni werd er de eerste maal gebroed en waren er drie pulli. Hiervan bleef echter slechts één jong over. Eind juni werd er weer ge-

broed en in juli werden vier pulli waargenomen die gevoed werden door de twee adulte vogels én door het jong uit het eerste broedsel. De oudervogels hadden hun pogingen om dit jong te verdrijven gestaakt en deze hielp toen bij het verzorgen van de volgende jongen. Desondanks kreeg ook het juveniel eksemplaar nog ge-

regeld een vis toegestopt. Toen de vier jongen verdwenen waren nam ik op hetzelfde nest hetzelfde wijfje Fuut waar, weer broedend, maar een vroege najaarsstorm vernielde het nest omstreeks half september. Dit wijfje was individueel te herkennen aan het vrijwel ontbreken van rood aan de oorpluimen.

Van Han Vlug (Nederland), die zich speciaal met het broedgedrag van de Fuut bezighoudt, kreeg ik de mededeling dat hij het meehelpen bij het verzorgen van pulli door vogels van het eerste broedsel slechts tweemaal waarnam. In de literatuur wordt het slechts door W. Kunz (Weitere Zweitbrutnachweise beim Haubentaucher in Deutschland ; Beitr. Naturk. Niedersachsens 16 (1963) : 75-78 vermeld. Een derde broedsel is volgens Vlug wel zeer bijzonder. Zelf heeft hij het nooit gekonstateerd maar Kunz zou een derde broedsel gezien hebben in 1959.

Lieven Caekebeke, Cooppallaan 9, 9200 Wetteren

Blauwe Reiger (*Ardea cinerea*) — Eigenaardige voedselkeuze.

Op 4 juli 1978 foerageerde een Blauwe Reiger in de brakwatergeul De Westgeul in de Braakman (Zeeuws-Vlaanderen, Nederland). Op het ogenblik dat een koppel Meerkoeten met vier bijna volgroeide jongen voorbijzwam sloeg de reiger met een bliksemsnelle kopbeweging toe op één van de jongen, dat gegrepen werd vlak achter de kop en op slag dood bleek te zijn. Met twee luid alarmerende Meerkooten achter zich aan en het groot dik jong bengelend in zijn snavel stapte de reiger een rietmoeras binnen. Kan een Meerkoet of ander waterwild van dit formaat tot de voedselkeuze van de Blauwe Reiger behoren ?

Luc Bekaert, St-Andrieslaan 2, 9960 Assenede.

Stormmeeuw (*Larus canus*) — Voedselgedrag.

Vanop de traktor was ik er bij het hooischudden dagelijks getuige van, in de periode 8-13 september 1980, hoe talrijke meeuwen intensief het hooiland afspeur-

den naar voedsel. In tegenstelling tot bij het ploegen, waar zowel Kok-, Storm-, Zilver- als Mantelmeeuwen op het omgewoelde land foerageren, ging het hier in negen op de tien gevallen om Stormmeeuwen, zowel juveniele als adulte. Daar de vogels met de traktor tot op enkele meters te benaderen waren kon ik zien dat de hoofdschotel grotendeels bestond uit levende muizen, kikkers en rupsen. Tevens werden een tweetal verhakkelde krenten van hazejongen, gesneuveld in de uitzichtloze struggle for life met de landbouwmachines, aangevreten, waarbij zelfs een gevecht met Eksters ontstond. Gaat het hier om een verdergaande specialisatie van de voedselgewoonten in het binnenlands milieu, in het bijzonder voor de Stormmeeuw ?

Stef Catteeuw, Kaaskerkestraat 60, 8160 Diksmuide

Ransuil (*Asio otus*) — Jaagt in gebouwen.

Op 26 december 1975 werden wij door een landbouwer uit Oostkerke (Diksmuide) ervan verwittigd dat sinds enkele weken een uil kwam jagen in zijn koestal. Het verbaasde ons niet weinig dat het hier een Ransuil betrof, en niet een Kerk- of Steenuil. Het bleek dat deze Ransuil zich had gespecialiseerd op het vangen van Huismussen die massaal in de stal kwamen overnachten.

Stef Catteeuw

Rudi Debruyne, Iepersteenweg 60, 8178 Woumen

Boerenwaluw (*Hirundo rustica*) — Voedselzoekend als vliegenvanger.

Op een van de vele druilerige meidagen van dit jaar vlogen veel pas aangekomen zwaluwen zeer laag over de Blankaartvijver. Op die dag waren er blijkbaar zeer weinig insecten in de lucht : de zwaluwen zagen er uit alsof ze de volgende morgen niet meer zouden halen. Het viel mij echter op hoe een Boerenwaluw, vanop een takje midden in de vijver, steeds een korte vlucht maakte (ongeveer 5 sek) om dan terug op hetzelfde takje neer te strijken. Met de teleskoop kon ik duidelijk waarnemen dat deze Boerenwaluw tijdens haar korte vluchten telkens een insect uit de

lucht snapte. De manier van voedsel verzamelen deed mij erg aan die van een vliegenvanger denken. Voor deze Boerenzwaluw was het waarschijnlijk een erg energiebesparende manier van foerageren. Rudi Debruyne.

Huiszwaluw (*Delichon urbica*) — Voedselzoekend bij kunstlicht.

Op 20 augustus 1980 rond 22.30 u. kon ik vanop de voetgangersbrug te Wetteren, waar zich een grote kolonie bevindt, minstens 5 vliegende Huiszwaluwen waarnemen. De vogels vlogen druk roepend voor de nesten. Het was op dat ogenblik reeds duister, maar de kunstverlichting op de brug moet toch voldoende geweest zijn voor de vogels om rond te vliegen. Voorheen kon ik nooit waarnemen dat de Huiszwaluwen 's nachts rondvlogen, ook niet bij twee andere kolonies waar de straatverlichting het zicht op de nesten mogelijk maakt.

De vraag is wel of het hier om foerageren gaat. 's Morgens zijn de zwaluwen van de kolonies met straatverlichting al aan het foerageren en voederen vanaf ongeveer een uur vóór zonsopgang.

Lieven Caekebeke.

Gekraagde Roodstaart (*Phoenicurus phoenicurus*) — Huismus (*Passer domesticus*) helpt bij verzorgen der jongen.

Een koppel Gekraagde Roodstaarten had zich genesteld in een doodgewoon nestkastje aan een kale muur. We ontdekten dit slechts bij toeval toen de jongen al groot waren. Reeds bij de eerste waarneming stelden we tot onze niet geringe verbazing vast dat er zich tussen de wriemelende jongen een wijfje Huismus bevond. De idee dat het hier om een plundertocht ging konden we al vlug laten varen, want zowel de jongen als de huismus zaten er heel vredig bij. Zolang de oude roodstaarten de mus zagen zitten durfden ze niet naderbij komen, maar als deze aan het zicht onttrokken was kwamen ze voer aanbrengen. Meestal rukte de mus het voer uit de bek van de oudervogels en gaf het zelf aan de jongen! Niet één

keer hebben we de mus het voer zelf zien opeten. Het mannetje was veel voorzichtiger bij het benaderen van het nest, en kon dikwijls de toehappende mus ontwijken en wegvliegen. Het wijfje liet zich vlugger overdonderen door deze vreemde gast en liet het voer gemakkelijker afpakken. Eén keer hebben we het mannetje en de mus met een rups touwtjetrek zien spelen. De mus bleef soms lang bij de jongen zitten en droeg dikwijls drekpropjes naar buiten, waarna ze zelf voedsel kwam aandragen. Bij deze activiteiten bleek de mus nogal slordig, want ze liet de insecten dikwijls vallen. Tijdens haar afwezigheid gaven de ouders haastig wat voer, maar bij de terugkomst van de mus vlogen ze hals over kop weg of werden gewoon uit de nestkast gezwierd. De laatste dagen heeft de mus de jongen bijna alleen grootgebracht, maar na het uitvliegen van de jongen konden de ouders de taak weer op zich nemen, daar de mus de situatie toen blijkbaar niet meer meester kon.

Koen en Helena Demeyer-Fransens, Noordlaan 17/2, 3601 Zutendaal.

Boomklever (*Sitta europea*) — Het uitvliegen van een nest.

Op een paar meter van de woonkamer hangt een nestkastje dat bezet werd door een boomkleverpaar. Terwijl deze vogel eerder schuw is in het bos was hij nu biezonder tam en stoorde zich niet aan de spelende kinderen rond zijn nest om de jongen te voederen. De opening van het kastje was rondom goed aangesmeerd met klei en ook aan de binnenkant metselde hij een groot deel van het deksel dicht.

's Vrijdags was er al een paar keer een kopje van een jong te zien geweest voor het vlieggat. Dit gedrag van de jonge vogels zal wellicht voor de oudervogels het signaal zijn dat de pulli uitvliegensklaar zijn, maar anderzijds moeten de jongen wel duidelijk een uitnodiging krijgen van de ouders om werkelijk uit te vliegen. En dit is erg mooi om mee te maken. Terwijl het eerste jong met het kopje door het vlieggat zat, waren de ouders al

een tijdje gestopt met voeren, en riepen ze voortdurend een hoog 'tsiet' dat men overigens maar zelden hoort van de boomklever. Het roepen volstond echter niet om het jong uit het nest te lokken en nu maakte één van de oudervogels een fladdervlucht vóór het nestkastje - goed in het zicht van het jong - waarbij perfect het eerste onhandig vliegen van een jonge vogel nagebootst werd. Lachwekkend stuntelig kwam de oudervogel neer op een takje, veel te dun om als zit te dienen. Eigenlijk liet hij er zich op vallen en bleef er een tijdje ondersteboven aan hangen. Dit vertoon van „Zie je wel, stuntelig gaat ook!“ hielp werkelijk want daarop vloog het eerste jong uit naar de dichtsbijzijnde boom. Een tweede en derde jong volgden vlot, maar het vierde aarzelde weer. Nogmaals voerde één van de oudervogels het grappige vertoon uit met fladderen en onhandig neerstrijken, en ook dat jong vloog uit. Zo volgden de zeven jongen het voorbeeld van de ouders of van het vorig jong. Enkele vlogen niet direkt van de nestkast naar een boom maar klauterden fladderend op het deksel en van daar verder de stam op. Maar dat stamklimmen valt niet zo best mee en na enkele wipjes moesten ze vliegend een andere boom opzoeken.

Bij al het geroep van ouders en jongen dat erg op de roep van de Grauwe Vliegenvanger lijkt, kwam er warempel

een vliegenvanger tussen de jongen zitten. Onthutst zat hij te zoeken naar een gezelschap die hij niet kon vinden.

Wanneer alle jongen uitgevlogen waren is een oudervogel nog herhaalde malen komen kijken aan het vliegpat. Is dit uit gewoonte, of is het om zeker te zijn dat er geen jong meer achtergebleven is? Luk de Meersman, Nederokkerzeel.

REAKTIES

Grauwe Gors (*Emberiza calandra*)

Dat Grauwe Gorzen zingen tijdens het najaar en in volle winter is, zoals P. Herroelen opmerkt, geen zeldzaamheid.

Het zingen van de Grauwe Gors in deze periode heeft volgens mij veel eerder de functie van kontaktroep bij deze soort. Tijdens het ringwerk op vinkachtigen voor het K.B.I.N. heb ik reeds herhaalde malen vastgesteld dat, indien er soortgenoten in de omgeving zijn mijn lokvogel Grauwe Gors onophoudend begint te zingen.

Meestal reageren de aanwezige gorzen daar nogal fel op. Trouwens, zowel de Geelgors als de Ortolaan reageren identiek om de aanwezigheid van soortgenoten: zij beginnen vaak te zingen.

Van Grauwe Gors en Geelgors is bekend dat zij in de winter erg sociaal zijn; territoriumafbakening kan hier dus zeker geen reden zijn tot zingen.

Rudi Debruyne.

Ornitologisch nieuws 1980/11 en 12

Indien niet anders vermeld, hebben alle waarnemingen betrekking op 1980. BAHC: Van deze waarnemingen moet een gedetailleerd verslag worden overgemaakt aan de sekretaris van het BAHC: P. Herroelen, Van Asschestraat 33, 1910 Melsbroek.

De vermelde waarnemingen werden door ons niet op hun juistheid onderzocht. De nummering van de vogels is deze die werd aangegeven in De Wielewaal jaargang 45 juni 1979.

Gebruikte tekens: * vondst - v ringvangst

7. Geoorde Fuut (*Podiceps nigricollis*) BAHC

Korrektie Ornitologisch Nieuws 1980/9: Blokkersdijk

2 broedgevallen, 2 jongen opgegroeid (MEP-VOH-VGW-VIJ-GEU-VEW-WNL).

9. Vaal Stormvogeltje (*Oceanodroma leucorhoa*)

31/8 Oostende 1 eks. naar ZW, 17/9 Oostende 1 eks. naar ZW (VWO).

10. Stormvogeltje (*Hydrobates pelagicus*) BAHC

7/10 Zeebrugge 2 eks. (STC); 18/10 De Panne 1 eks. (BIR).

11. Noordse Pijlstormvogel (*Puffinus puffinus*)

12/8 Zeebrugge 1 eks. naar ZW (BJN Brugge);

31/8 Oostende 1 eks. naar ZW (VWO); 31/8 Knokke-Zwin 6 eks. naar ZW (BJN Brugge). Tussen 6 en 18/9 bijna dagelijks waargenomen langsheen heel onze kust, het top-weekend was 13 en 14/9 met maxima te Knokke-Zwin 29 eks. (BUG), Zeebrugge 113 eks. (BJN Brugge), Oostende 103 eks. (MEP), De Panne 201 eks. op 13/9 en 186 eks. op 14/9 (STE-BIR-DBR-GEV-MEH-TYH-VEF-DSK-SAL-VSP-OUH). In oktober: 7/10 Zeebrugge 2 eks. (STC); 8/10 Heist 3 eks. (STC); 8/10 Oostende 4 eks. (MEP); 8/10 en 18/10 De Panne 1 eks. en 16 eks. (STE-BIR).

13. Grauwe Pijlstormvogel (*Puffinus griseus*)

29/8 Nieuwpoort 1 eks. (ZWN); 31/8 Oostende 2 eks. naar ZW (VWO). Tussen 10/9 en 14/9 dagelijks waargenomen, nooit hoge aantallen: maxima: 12/9 Wenduine 1 eks. (DTK); 11/9 Oostende 5 eks. naar ZW (VWO); 13/9 Nieuwpoort 4 eks. (VGW); 13/9 De Panne 6 eks. (STE-TYH-BIR). In oktober: 7 en 8/10 Oostende telkens 1 eks. (MEP-HUG); 18/10 De Panne en 1 eks. (STE-BIR).

14. Noordse Stormvogel (*Fulmarus glacialis*)

Nog 2 juniwaarnemingen: 8/6 Zeebrugge 1 eks. naar ZW (BJN Brugge); 30/6 Oostende 1 eks. naar NO (VWO). * Op 10/7 werden 4 vogels binnengebracht in het vogelasiel uit Middelkerke (2), Oostende en Den Haan, 1 met een Engelse BTO-ring. Ze werden op 12/7 terug gelost (VWO). Verder nog 10 augustuswaarnemingen uit Nieuwpoort, Oostende, Bredene en Zeebrugge, maximum 2 eks. (ZWN-VWO-BJN Brugge). 2 waarnemingen in september: 13 en 30/9 Oostende telkens 1 eks. (MEP-VWO).

17. Kuifaalscholver (*Phalacrocorax aristotelis*) BAHC

13/9 Blokkersdijk 1 eks. (DED).

20. Grote Zilverreiger (*Egretta alba*) BAHC

22 en 23/7 St-Agatha-Rode 1 eks. (ADD-VWA-KOT-BSG), precisering van Ornithologisch Nieuws 1980/9.

21. Kleine Zilverreiger (*Egretta garzetta*)

De 2 vogels van Kallo werden ook nog gezien door WJ Voorkempen MAR-NUL; Doel 1 eks. op 3/8 (WA Mortsel), 1 eks. op 2/9 (DCC). Zie ook Ornithologisch Nieuws 1980/8-9 en 10.
22/8 St-Martens-Latem 1 eks. (VVD).

24. Kwak (*Nycticorax nycticorax*)

22/7 Knokke-Zwin 28 eks. wegtrekkend, half-wilde populatie (MAR-VBT); 16/8 Neerijse 1 tweedejaarsvogel (VJN-VJO), precisering van Ornithologisch Nieuws 1980/9; 24 en 27/8 Zonhoven 1 eks. (VZL-GBJ-ROP-EVP); 4/9 Gistel 1 eks. overvliegend (VWO); 12 tot 18/10 Weelde 1 ad. (PAL).

28. Zwarte Ooievaar (*Ciconia nigra*)

17/8 Kallo 2 eks. (VAA); 28/8 Knokke-Zwin 1 eks. naar ZO (BJN Brugge); 5/9 Mol-Postel 1 ad. (DRD).

36. Krakeend (*Anas strepera*) BAHC

Broedgevallen te Antwerpen-Oorderen 28, Antwerpen-Zandvliet 1, Blokkersdijk 9, Kallo 2, Kalmthout (BNL-VGW-VOH-SCD-MEP-DRF-SLM-VMF-VKO-SNP-LNA-WNL), Zolder (ONC), Wemmel (DEJ), Kruishoutem (COE).

45. Witoogeend (*Aythya nyroca*) BAHC behalve ♂

Mechelen 1 ♂ 2 ♀ op 28/9 (MAM-MER) en 1 ♀ op 15/10 (CEG), vergelijk met Ornithologisch Nieuws 1980/10.

47. IJseend (*Clangula hyemalis*) BAHC

8 tot 11/11 Nieuwpoort 1 juv. (DBR-DSK-CAS-STE).

54. bis. Rosse Stekelstaarteend (*Oxyura jamaicensis*)

BAHC 25/6 Blokkersdijk nog steeds 1 eks. (MAR-OED-DCR). Op 1/11 Blokkersdijk 1 eks. (VVP).
Mechelen vanaf 6/11 1 ♀, laatste datum tot op heden 24/11 (MAM-CEG-VBW-MER-CAH-DCC-KIJ-BEW-HRJ-HRM-WJ NW Brabant - Aves Bruxelles - DBJ-SOD-SOW-ADD-CAE). 25-26 en 30/11 Reninge 1 juv. (DBR-GAJ-DSK-CAS).

76. Dwergarend (*Hieraaëtus pennatus*) BAHC

9/11 Lampernisse 1 eks. lichte fase (BCM) en 11/11 Houthulst 1 eks. lichte fase (DSK).

78. Ruigpootbuizerd (*Buteo lagopus*) BAHC

31/10 Zomergem 1 eks. (SWE); 1/11 Antwerpen-Oorderen 2 eks. (BNL-VGW-VOH).

83. Zeearend (*Haliaeëtus albicilla*) BAHC

2/12 Merksem 1 ad. overvliegend (VGW).

129. Poelsnip (*Gallinago media*) BAHC

28/9 Willebroek 1 eks. (WJ Brussel noord).

159. Grauwe Franjepoot (*Phalaropus lobatus*)

16-17 en 18/8 Brugge 1 eks. (BJN Brugge)

159. bis. Grote Franjepoot (*Phalaropus tricolor*)

BAHC Van 27 tot 30/9 Kallo (VIJ-DRF-HUG-MEP-VGW-VOH-BNL-MEH-VVH-SLM-VW Gent e.a.).

Verkeerdelijk werd in het Ornithologisch Nieuws 1980/10 26/9 als begindatum medegedeeld. (zie ook Van Impe en De Ridder, 1980, Veldornithologisch Tijdschrift 3: 143-148)

164. Middelste Jager (*Stercorarius pomarinus*) BAHC

18/8 Nieuwpoort 5 eks. (ZWN); 1/9 De Panne 2 eks. (DBR-STE-VEF-CAS); 3-5-7 en 11/9 De Panne steeds 1 eks. (STE); 11 en 13/9 Nieuwpoort 2 en 1 eks. (VGW); 13 en 14/9 De Panne 15 en 7 eks. (STE-BIR-DBR-VEF-GEV-MEH-VSP-SAL-OUH-DSK-TYH); 15/9 en 18/10 De Panne 2 en 9 eks. (STE-BIR); 2-5 en 25/10 De Panne 2-1 en 1 eks. (STE).

168. Burgemeester (*Larus hyperboreus*) BAHC

8/11 De Panne eerste jaars (STE).

175. Zwartkopmeeuw (*Larus melanocephalus*) BAHC
22/8 Lier 2 eks. (VWL); -/9 De Panne 1 wintergast (STE-BIR); 12/10 De Panne (BIR); 19/10 Knokke-Heist 1 onv. (STC).

181. Witvleugelstern (*Chlidonias leucopterus*) BAHC
27/8 Nazareth 3 ad. (ROH-ROJ).

182. Witwangstern (*Chlidonias hybrida*) BAHC
18 en 19/8 Harelbeke 4 jonge vogels (BER-SCA); 11/9 Knokke-Zwin (BUG)

184. Reuzenstern (*Hydroprogne caspia*) BAHC
2/5 Knokke 1 eks. (BEC).

187. Dougall's Stern (*Sterna dougallii*) BAHC
Knokke-Zwin 1 broedend eks. op 8/6, 1 ad. en 2 juv. op 15/6, 1 ad. en 1 juv. op 19/6 (SYP).

191. Kleine Alk (*Plautus alle*) BAHC
6/12 Bellem 1 eks. (HOI); 7/12 Bellem 1 eks. (HOI-VW Gent-WJ Gent-e.a.).

193. Zwarte Zeekoet (*Cephus grylle*) BAHC
16/9 Oostende 1 ad. (VWO).

239. Grote Pieper (*Anthus novaeseelandiae*) BAHC
9/11 Antwerpen-Zandvliet 1 eks. (SID).

243. Roodkeelpieper (*Anthus cervinus*) BAHC
28/9 Schellebelle 1 eks. (ORS); 26-27 en 30/9, 3 en 4/10 Uitbergen telkens 1 eks. In totaal 5 eks. waarvan 2 geringd en 3 waarnemingen (DMD).

247. c. Noordse Gele Kwikstaart (*Motacilla flava thunbergi*)
16/5 Uitbergen 5 eks. (DMD).

270. b. Groenlandse Tapuit (*Oenanthe oenanthe leucorrhoa*) BAHC
24/9 Uitbergen 1 eks. (DMD).

307. Kleine Vliegenvanger (*Ficedula parva*) BAHC
15/10 Oudergem 1 ♂ (KOT-VSM).

315. Buidelmee (*Remiz pendulinus*) BAHC
10/11 Stuivekenskerke 1 eks. (DSK-DWL-DBR-CAS). Dit is het derde geval voor België.

Baardmannetje (*Panurus biarmicus*) BAHC
20/10 Woumen 4 eks. (DBR); 10/11 Antwerpen-Zandvliet 1 ♀ (DRF); 24/11 Doel 4 eks. (STC); 10-11-12-19 en 24/11 Stuivekenskerke resp. 4 ♂ 2 ♀ 3 ♂ 1 eks. -2 ♂ 1 ♀ en 4 ♂ 1 ♀ (DSK-DWL-DBR-CAS-TAR-MKJ-MKM).

324. Witkopgors (*Emberiza leucocephalos*) BAHC
v 12/10 Brecht 1 volgroeid eks. (COJ-DRF-MEP); v 1/11 Brecht 1 ♂ (COJ-DRF). Dit zijn het elfde en twaalfde geval voor ons land.

329. Dwerggors (*Emberiza pusilla*) BAHC
v 19/10 Brecht 1 eks. (COJ-DRF).

Onder voorbehoud.

31. Flamingo (*Phoenicopterus ruber*) BAHC
Doel 1 eks. op 4/10 (VVP-DCR), * 1 dood eks. 'chilensis' op 12/11 (STC).

56. Grauwe Gans (*Anser anser*) BAHC
Broedgevallen te Kruishoutem (COE).

61. Sneeuwvangans (*Anser caerulescens*) BAHC
25/6 Harelbeke 2 eks. witte fase naar N, ontsnapte siervogels (SCA-LAM).

66. Indische Gans (*Anser indicus*)
13/7 Kruishoutem 1 ad. 2 juv. (COE).

67. Nijlgans (*Alopochen aegyptiacus*) BAHC
19/10 Brasschaat 9 eks. overvliegend (BOF-DRF-MHM).

Korrektie Ornithologische Seizoenoverzichten dec.-jan.-febr. 79-80 (W. 1980 : 359)

3 bis. **Geelsnavelduiker (*Gavia adamsii*)**

* 27/1 Westende, zoals vermeld in Dutch Birding 2 : 36 moet zijn * 22/12/79 Westende zoals vermeld in Le Gerfaut - De Giervalk 1980 : 105-109.

Lijst der waarnemers :

Aves Brussel, ADD Adams D., BCM Becuwe M., BEC Beel C., BER Beernaert R., BEW Beullens W., BIR Billiau R., BNL Benoy L., BOF Boel F., BSG Busain G., BUG Burggraef G., CAS Catteeuw S., CAE Callebout E., CAH Carpentier H., CEG Ceuppens G., COE Coleman G., COJ Cox J., CSH Cassiers H., DBR Debruyne R., DBJ De Boe J., DCC De Craene L., DCR De Caluwe R., DED Demey D., DEJ Dewyspelaere J., DMD De Mesel D., DRD Draulans D., DRF De Ridder J., DSK Devos K., DTK De Taey K., DWL De Wulf L., EVP Evers P., GAJ Gaytant J., GEU Gerény P., GBJ Gabriëls J., GEV Geers V., HOI Hoste I., HUG Huyskens G., HRJ Herremans J., HRM Herremans M., JSL Janssen L., KIJ Kiebooms J., KOT Kockuyt T., LAM Lagae M., LNA Linders A., MAM Maes M., MAR Maes R., MEH Meeus H., MEP Maes P., MER Meys F., MHM Matthysen M., MKJ Maekelberghe J., MKM Maekelberghe M., MSR Meeus R., NUL Nuyens L., OED Oellibrand D., ONC Onkelinx C., ORS Ornis scaldiensis, OUH Outtier H., PAL Paulussen L., ROH Royeaerd H., ROJ Royeaerd J., ROP Roskams P., SAL Sagaert L., SCA Schamelhout A., SCD Schiettecatte D., SID Symens D., SLM Sloodmaekers M., SNP Snels P., SOD Sonck D., SOW Sonck W., STC Steeman C., STE Storme E., SWE Sierens W., SYP Sys P., TAR Tahon R., TYH Tyteca H., VAA Van Aerde M., VBT Van den Bussche W., VBW Van den Bossche W., VEF Verschoore F., VEW Verschueren W., VGW Van Ginhoven W., VIJ Van Impe J., VJN Van Esbroeck J., VJO Van Esbroeck J., VKO Verschoore K., VMF Van Meel F., VOH Voet H., VSM Van Steenkiste M., VSP Van Sanden P., VVD Van de Vijver D., VVH Van der Veken H., VVP Van de Vijver P., VWA Van de Walle M., BJN Brugge, VWL Vogelwerkgroep Lier, VWO Vogelwerkgroep Oostende, VZL Vogelwerkgroep Zuid Limburg, VW Gent, WA Mortsel, WJ Brussel Noord, WJ Gent, WJ NW Brabant, WNL Werkgroep Natuurbehoud Linkeroever, ZWN Zeevogelwerkgroep Nieuwpoort.

Valère Geers, Hilda Outtier, Marc Reygaert, Lut Sagaert, Paul van Sanden, Ornithologische Centrale, Rattepas 2, 9259 Moortsele.

AANWIJZINGEN VOOR DE AUTEURS

Het maandblad „De Wielewaal” publiceert in principe alle artikels waarvan de inhoud strookt met de doelstelling van de Vereniging De Wielewaal: de kennis en de bescherming van de natuur en in het bijzonder van de in het wild voorkomende vogels. De redactie behoudt zich nochtans het recht voor te beslissen welke artikels of bijdragen worden geplaatst.

Kopij moet in drievoud in machineschrift worden ingeleverd bij de redaktiesekretaris. Uiterlijk twee maanden na het insturen van de kopij ontvangt de auteur bericht of zijn artikel al dan niet zal worden opgenomen. Eventueel kan de auteur gevraagd worden wenselijke veranderingen aan te brengen.

De auteurs zijn persoonlijk verantwoordelijk voor de inhoud van hun artikels.

Elk artikel wordt gevolgd door het volledig adres van de auteur(s).

De redactie dringt er op aan om artikels en belangrijke bijdragen te doen volgen door een samenvatting in de Nederlandse, Franse en Engelse taal. Op verzoek van de auteur zal de „résumé” en „summary” door een redaktielid worden opgesteld.

In het maandblad wordt de progressieve spelling toegepast. Nederlandse vogelnamen beginnen steeds met een hoofdletter (bv. Witte Kwikstaart). Groepsnamen (bv. steltlopers) beginnen niet met een hoofdletter. Dezelfde schrijfwijze geldt voor namen van planten, insekten, enz... De eerste vermelding in een tekst van een soort wordt steeds gevolgd door de Latijnse geslachts- en soortnaam, onderstreept en door haakjes omgeven.

In datumvermeldingen dienen de namen van de maanden bij voorkeur voluit geschreven. Het gebruik van afkortingen dient vermeden te worden.

Referenties in de tekst worden aldus vermeld: (Segers, 1948) en verwijzen naar een alfabetisch gerangschikte bibliografie. Deze bibliografie wordt als volgt opgesteld:

- voor een artikel: Auteursnaam, initialen van de voornamen, jaar. Volledige titel. Naam van het tijdschrift, jaargang: eerste pagina van het artikel - laatste pagina.
bv. Grootaers, F., 1958. Glanskop (*Parus palustris*) en Matkop (*Parus atricapillus*). Wielewaal 24: 1 - 16.
- voor een boek: Auteursnaam, initialen van de voornamen, jaar. Volledige titel. Stad van uitgave, naam van de uitgever.
bv. Segers, F., 1948. Broedvogels in de Kempen. Antwerpen, Nederlandsche Boekhandel.

Als er meerdere auteurs zijn worden deze aldus vermeld: Segers, F., F. Grootaers. In de bibliografie worden geen titels vermeld die in de tekst niet genoemd worden. Alle literatuurcitingen moeten bij hun oorspronkelijke bron gecontroleerd worden.

Indien overnames uit plaatselijke bladen van Wielewaal-afdelingen overwogen worden zal hierover eerst met de auteur worden overlegd.

Ter illustratie van bijdragen kunnen in aanmerking komen: zwart-wit- en kleurfoto's, diapositieven, zwart-wit-tekeningen. Grafieken, tabellen en kaarten dienen met zwarte inkt op wit papier getekend.

Aan de auteur van een artikel (of aan één van hen indien er meerdere zijn) zullen 5 exemplaren van het maandblad worden verzonden. Meer exemplaren (tot maximum 30) kunnen bekomen worden, indien de redaktiesekretaris hierom verzocht wordt bij het inzenden van het artikel.

Elk lid van de redactie zal graag eventuele bijkomende inlichtingen of adviezen verstrekken aan mogelijke auteurs.

DE WIELEWAAL

JAARGANG 47 - FEBRUARI 1981

STEVENS J. en A.F. DE BONT. Fluktuaties van het aantal Spreeuwen (<i>Sturnus vulgaris</i>) in de Belgische fruitstreek in de fruitperiode van 1979.	53
VERGAERDE J. en Y. NAESEN. De „Zoute Kreek” te Zandvoorde bij Oostende.	56
CALLEBAUT E. De ganzenwinter 1978-1979 in de Provincie Brabant.	61
OUTTIER H., V. GEERS, P. VAN SANDEN, L. SAGAERT en M. REYGAERT. Ornitologische Seizoenoverzichten in Vlaanderen maart - april - mei 1980.	67
CATTEEUW S. en R. DEBRUYNE. Eerste waarneming in West-Vlaanderen van de Rosse Stekelstaartend (<i>Oxyura jamaicensis</i>).	90
VAN SPAENDONK W. Ons Roofvogelsymposium te Kortrijk.	93
POLLET J. Ornitologische Korte Mededelingen.	95
GEERS V., H. OUTTIER, M. REYGAERT, L. SAGAERT, P. VAN SANDEN. Ornitologisch Nieuws 1980/11 en 12.	98

